

**สัมฤทธิ์ผลของการฝึกอบรม ตามโครงการ
พัฒนาประชาธิปไตยในระดับหมู่บ้าน
ของกรมการปกครอง : ศึกษาเฉพาะ
กรณีอำเภอคลองลาน
จังหวัดกำแพงเพชร**

An Achievement of The Village Democracy Development Training
Project of Local Administration Department
: A Case Study of Aumphoe Khlonglan,
Kamphaengphet Province

วิทยานิพนธ์

โดย

นายสมพงษ์ ปิยะเวทพิศาล

เสนอต่อคณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตร

พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม)

วิทยานิพนธ์

สัมฤทธิ์ผลของการฝึกอบรม ตามโครงการพัฒนาประชาธิปไตย
ในระดับหมู่บ้านของกรมการปกครอง : ศึกษาเฉพาะกรณี
อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร

An Achievement of the Village Democracy
Development Training Project of Local
Administration Department : A Case Study
of Aumphoe Khlonglan, Kamphaengphet Province

โดย

นายสมพงษ์ ปฏินิพนธ์

Mr. Sompong Pativejpisal

นักศึกษาคณะพัฒนาสังคม ภาควิเศษ กทม. รุ่นที่ 1 รหัส 530341121

ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณาแล้วเห็นสมควรรับ
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรพัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม) ได้

ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ลงนาม.....ประธาน
(อาจารย์ประเสริฐ รักไทยดี)

วันที่ 30 มิถุนายน 2537

ลงนาม.....ที่ปรึกษา
(อาจารย์วิชัย รูปคำดี)

วันที่ 30 มิถุนายน 2537

ลงนาม.....ที่ปรึกษา
(อาจารย์ ดร.สุรสิทธิ์ วชิรขจร)

วันที่ 30 มิถุนายน 2537

คณะพัฒนาสังคมอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตร
พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม)

ลงนาม.....ประธาน
(อาจารย์ประเสริฐ รักไทยดี)

วันที่ 12 ตุลาคม 2537

ลงนาม.....กรรมการ
(อาจารย์วิชัย รูปคำดี)

วันที่ 12 ตุลาคม 2537

ลงนาม.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร.สุรสิทธิ์ วชิรขจร)

วันที่ 12 ตุลาคม 2537

รองศาสตราจารย์.....คณบดี

(สํากล จริยวิทยานนท์)

วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2538

บทคัดย่อ

หัวข้อวิทยานิพนธ์เรื่อง	:	สัมฤทธิ์ผลของการฝึกอบรมตามโครงการพัฒนา ประชาธิปไตยระดับหมู่บ้านของกรมการปกครอง : ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร
ชื่อนักศึกษา	:	นายสมพงษ์ ปฏิเวชพิศาล
ชื่อปริญญา	:	พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม)
วิชาเอก	:	การจัดการทางการพัฒนาสังคม
ปีการศึกษา	:	2537

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ประเมินความรู้ที่ได้รับจากโครงการพัฒนาประชาธิปไตยระดับหมู่บ้าน ปี 2536 (2) ศึกษาถึงความรู้ความเข้าใจ และการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและในองค์กรประชาชน (3) ศึกษาถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความรู้ที่ได้รับจากโครงการ โดยแบ่งการศึกษออกเป็น 6 ด้าน คือ ด้านการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตย ด้านกฎหมายรัฐธรรมนูญเบื้องต้น ด้านการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตย ด้านบทบาทอำนาจหน้าที่และความสำคัญของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ด้านการนำหลักการประชาธิปไตยไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันและด้านการนำหลักการประชาธิปไตยไปปฏิบัติในองค์กรประชาชน กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาคือกรรมการหมู่บ้านใน 2 ตำบลของอำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 247 คน ผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์ในการปรับหลักสูตรการอบรม ตามโครงการเผยแพร่ประชาธิปไตย อีกทั้งสามารถนำรูปแบบการประเมินผลไปใช้ในอำเภออื่นๆได้

ผลการทดสอบสมมติฐาน

1. กรรมการหมู่บ้านที่อยู่ในตำบลต่างกันจะได้รับความรู้ความเข้าใจจากการอบรมแตกต่างกัน กล่าวคือ กรรมการหมู่บ้านจากตำบลคลองน้ำใส

ได้รับความรู้ความเข้าใจ จากการอบรมมากกว่า การหมั่นบ้านจากตำบล
สิงาม ในด้านต่างๆ ดังนี้

- ด้านการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย
- ด้านกฎหมายรัฐธรรมนูญ
- ด้านการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตย
- ด้านบทบาทอำนาจหน้าที่และความสำคัญของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
- ด้านการนำหลักการประชาธิปไตยไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน
- ด้านการนำหลักการประชาธิปไตยไปปฏิบัติในองค์กรประชาชน

สำหรับด้านบทบาทอำนาจหน้าที่และความสำคัญของสมาชิกสภาผู้แทน-
ราษฎร การหมั่นบ้านตำบลสิงาม มีความรู้ความเข้าใจมากกว่า
การหมั่นบ้านตำบลคลองน้ำใส

2. การหมั่นบ้านที่มีระดับอายุแตกต่างกัน ได้รับความรู้ความเข้าใจ
จากการอบรม ตามโครงการประชาธิปไตยระดับหมู่บ้านแตกต่างกัน ดังนี้

2.1 การหมั่นบ้านอายุ 20-30 ปี ได้รับความรู้ความเข้าใจ
มากที่สุดในด้านกฎหมายรัฐธรรมนูญ

2.2 การหมั่นบ้านอายุ 31-40 ปี ได้รับความรู้ความเข้าใจ
มากที่สุดในด้านบทบาท อำนาจหน้าที่ และความสำคัญของ สส.

2.3 การหมั่นบ้านอายุ 41-50 ปี ได้รับความรู้ความเข้าใจ
มากที่สุด ในด้านการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตย และด้านการนำหลัก
การประชาธิปไตยไปปฏิบัติในองค์กรประชาชน

2.4 การหมั่นบ้านอายุ 51-60 ปี ได้รับความรู้ความเข้าใจ
มากที่สุดในการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย และ ด้าน
การนำหลักการประชาธิปไตยไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

3. การหมั่นบ้านที่มีรายได้ต่างกัน ได้รับความรู้ความเข้าใจจาก
การอบรมตามโครงการพัฒนาประชาธิปไตยระดับหมู่บ้านแตกต่างกัน ดังนี้

3.1 การหมั่นบ้านที่มีรายได้ต่ำกว่า 3,000 บาท/เดือน ได้
ได้รับความรู้ความเข้าใจมากที่สุด ในด้านการเมืองการปกครองในระบอบ
ประชาธิปไตย ด้านการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตย ด้านการนำหลักการ
ประชาธิปไตยไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน และด้านการนำหลักการประชาธิปไตย-

โดยไปปฏิบัติในองค์กรประชาชน

3.2 กรรมการหมู่บ้านที่มีรายได้ 3,000-4,000 บาท/เดือนได้รับความรู้ความเข้าใจ มากที่สุดในด้านบทบาทอำนาจหน้าที่และความสำคัญของ สส.

3.3 กรรมการหมู่บ้านที่มีรายได้มากกว่า 4,000 บาท/เดือน ได้รับ ความรู้ความเข้าใจมากที่สุดในด้านกฎหมายรัฐธรรมนูญ

4. กรรมการหมู่บ้านที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งต่างกัน ได้รับความรู้ความเข้าใจ จากการอบรมตามโครงการพัฒนาประชาธิปไตยระดับหมู่บ้านแตกต่างกัน ดังนี้

4.1 กรรมการหมู่บ้านที่ดำรงตำแหน่งต่ำกว่า 1 ปี ได้รับความรู้ความเข้าใจมากที่สุดในด้านกฎหมายรัฐธรรมนูญ

4.2 กรรมการหมู่บ้านที่ดำรงตำแหน่ง 1-5 ปี ได้รับความรู้ความเข้าใจมากที่สุดในด้านอำนาจหน้าที่ และความสำคัญของ สส. และด้านการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตย

4.3 กรรมการหมู่บ้านที่ดำรงตำแหน่งสูงกว่า 5 ปีได้รับความรู้ความ เข้าใจมากที่สุดในด้านการเมืองการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย ด้านการนำหลักการประชาธิปไตยไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน และด้านการนำหลักการประชาธิปไตยไปปฏิบัติในองค์กรประชาชน

ข้อเสนอแนะ

1. จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุสูงจะได้รับ ความรู้ความเข้าใจมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุน้อย แสดงให้เห็นว่าหลักสูตรการฝึกอบรม มีความเหมาะสมกับกรรมการหมู่บ้านที่มีอายุสูงกว่า กรรมการหมู่บ้านที่มีอายุน้อย ดังนั้น กรมการปกครองจึงควรปรับหลักสูตรให้มีเนื้อหาวิชาที่คนทุกกลุ่มอายุสามารถรับความรู้ได้เท่าเทียมกัน

2. จากผลการศึกษาพบว่า กรรมการหมู่บ้านที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งมากกว่า จะมีความรู้ความเข้าใจจากการอบรมมากกว่า กรรมการหมู่บ้านที่ดำรงตำแหน่งเป็นระยะเวลาสั้นกว่า ดังนั้น จึงควรปรับ

หลักสูตร ดังนี้

- 2.1 ปรับปรุงเนื้อหาวิชาให้เป็นแนวปฏิบัติที่เป็นวิถีชีวิตจริง ๆ โดยมีตัวอย่างรูปธรรมในทุกข้อและทุกเรื่อง
 - 2.2 วิธีการนำเสนอหรือการอบรม ควรใช้หลายวิธีประกอบกัน เช่น การบรรยายการสาธิตบทบาทสมมติ การฝึกปฏิบัติ
 - 2.3 ควรเตรียมความพร้อมของวิทยากรอำเภอให้มีความพร้อมมากขึ้น
3. การปรับเนื้อหาหลักสูตร ให้มีความสัมพันธ์สอดคล้องกันมากขึ้น โดยเฉพาะหัวข้อการนำหลักการไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ควรมีเนื้อหาวิชาที่มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับหัวข้ออื่นๆทุกหัวข้อในหลักสูตรการฝึกอบรม

ABSTRACT

THESIS : An Achievement of The Village
Democracy Development Training Project
of Local Administration Department
: A Case Study of Aumphoe Khlonglan,
Kamphaengphet Province

BY : Mr.Sompong Pativejpisal

DEGREE : Master of Arts (Social Development)

MAJOR : Social Development Management

ACADEMIC YEAR: 1994

The main purpose of the study was (1) to evaluate the subjects knowledge gained from the village democracy development training project in 1993, (2) to learn about their knowledge and application of democracy in daily life and public organizations, and (3) to study six factors related to their acquired knowledge, which were politics and administration under democracy; fundamental laws or constitution ; election in democracy ;role,responsibility and importance of Members of Parliament (MPs); application of democracy in public organizations.

The sample size consisted of 247 village committee members from two tambons in Khlonglan District, Kamphaengphet Province. the study would be beneficial not only for the improvement of the

training program under the democracy development project but also for the application of the evaluation form invented for use in the study to other districts.

Results :

1. The village committee members from the two tambons were found to gain different degrees of knowledge and understanding from the training program. To be specific, the village committees in Tambon Khlongnamsai gained more from the program than those in tambon Sak-ngam in the following aspects :

1. Fundamentals of politics and administration in democracy
2. Constitution
3. Election in democracy
4. Understanding role, Responsibility and importance of MPs.
5. Application of democracy in daily life
6. Application of democracy in public organization.

On the contrary, the village committees of Tambon Sak-ngam had a better understanding of the role, responsibility and importance of MPs.

2. Age was found to influence their degree of understanding and acquiring the knowledge from the program. For instance,

2.1 The village committee members of 20-30 years of age tended to learn about the Constitution most

2.2 Those of 31-40 years of age understood the role ,responsibility and importance of MPs. most

2.3 Those of 41-50 years of age gained the best knowledge about election in democracy and application of democracy in public organizations.

2.4 Those of 51-60 years of age learned most about politics and administration in democracy and application of democracy in daily life.

3.Income also influenced their understanding and acquisition of knowledge provided in the training program.

3.1 The village committee members with an income of lower than 3,000 baht a month learned most about politics and administration under democracy ,election,application of democracy in daily life and in public organizations.

3.2 Those with an income of 3,000 4,000 baht a month absorbed most the knowledge about the role, responsibility and importance of MPs.

3.3 Those with an income of more than 4,000 baht a month learned most about the Constitution.

4.The length of time for which one served in a village committee also affected his understanding of the content of the training program.

4.1 Those who served as a village committee for less than one year gained knowledge in Constitution most.

4.2 Those who were village committee members from 1 to 5 years learned most about the role, responsibility, and importance of MPs and election.

4.3 Those who served in the village committee for more than 5 years know best about politics and administration under democracy, application of democracy in their daily life and in public organizations.

Recommendations :

1. The fact that the elder village committee members gained more insight into democracy than younger members implied that the curriculum of the training program seemed to be more appropriate to the higher age group. Therefore, the Public Administration Department should improve the curriculum of the training program to enable village committees of all age groups to absorb the knowledge equally well.

2. As those who served in the committee longer could understand better what was taught, the curriculum might be improved as follows :

2.1 The contents to be included should be practical and explanation of all the topics should be supported by real-life examples.

2.2 Presentation techniques should be varied from giving lectures, using simulation games and to practicing in workshops.

2.3 District lecturers should be well-prepared.

3. Improvement of the contents should be made so that the concepts could be easily understood. Especially, all the topics should be taught in a way that they could be applied for use in daily life.

คำนำ

วิทยานิพนธ์ เรื่องการประเมินผลความรู้ของคณะกรรมการหมู่บ้านที่ได้รับจากการอบรมตามโครงการพัฒนาประชาธิปไตยระดับหมู่บ้าน ของกรมการปกครอง ฉบับนี้สำเร็จขึ้นได้ด้วยความกรุณาเป็นอย่างสูงของ อ.ประเสริฐ รักไทยดี อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ซึ่งมีความเป็น "ครู" อยู่เต็มเปี่ยม โดยให้คำแนะนำ ความรู้ ตรวจแก้ไขทุกขั้นตอนของการทำวิทยานิพนธ์อย่างใกล้ชิด จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จเรียบร้อยเป็นรูปเล่ม นอกจากนี้ อ.วิชัย รูปคำดี และ ดร.สุรสิทธิ์ วชิรขจร อาจารย์กรรมการที่ปรึกษาที่กรุณาให้คำแนะนำให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ รวมทั้งช่วยตรวจแก้ไขให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์มากขึ้น ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ. ที่นี้ด้วย

สำหรับการจัดเก็บข้อมูลผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณนายวิชา ฐิติสุทธิ นายอำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร เป็นอย่างยิ่งที่ให้ความช่วยเหลือในการเก็บข้อมูลจากกรรมการหมู่บ้านทุกท่าน นอกจากนี้ ขอขอบคุณผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน ที่มีส่วนช่วยเหลือให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เกิดความสำเร็จขึ้นมา

สมพงษ์ ปฏิเวชนิศาล

สารบัญ

	หน้า
หน้าอนุมัติ.....	
<u>บทคัดย่อภาษาไทย.....</u>	(1)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	(5)
คำนำ.....	(10)
สารบัญ.....	(11)
สารบัญตาราง.....	(14)
 <u>บทที่ 1 บทนำ.....</u>	 1
ความเป็นมา.....	1
ปัญหาและความสำคัญของปัญหา.....	7
วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย.....	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
ขอบเขตในการศึกษาวิจัย.....	8
ข้อจำกัดในการศึกษาวิจัย.....	9
 <u>บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎีและผลงานที่เกี่ยวข้อง.....</u>	 11
แนวความคิดและทฤษฎีการประเมินผลโครงการ.....	11
แนวความคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ทางการเมือง....	14
แนวความคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการยอมรับ.....	18
แนวคิดและอุดมการณ์ประชาธิปไตย.....	19
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	28
กรอบแนวความคิดของการวิจัย.....	33
ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย.....	34

สมมติฐานในการวิจัย.....	35
นิยามตัวแปรเชิงปฏิบัติการ.....	36
บทที่ 3 ระเบียบวิธีการศึกษา.....	38
สถานที่.....	38
หน่วยในการวิเคราะห์.....	38
ประชากร.....	38
การสุ่มตัวอย่าง.....	39
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	39
การทดสอบแบบสัมภาษณ์.....	40
ความเชื่อถือได้ของแบบสัมภาษณ์.....	41
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	42
เกณฑ์การให้คะแนน.....	42
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	43
บทที่ 4 ผลการศึกษา..... c4-1	44
ตอนที่ 1 การวิเคราะห์เชิงพรรณนา.....	44
- ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง.....	44
ตอนที่ 2 การทดสอบสมมติฐาน.....	50
- สมมติฐานที่ 1.....	50
- สมมติฐานที่ 2..... c4-2	65
- สมมติฐานที่ 3.....	80
- สมมติฐานที่ 4..... c4-3	88
- สมมติฐานที่ 4..... c4-4	96
ความสัมพันธ์ของเนื้อหาการฝึกอบรม.....	108
อภิปรายผลการศึกษา.....	111
ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา.....	115
ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา.....	119

<u>บทที่ 5 สรปและข้อเสนอนะ</u>	121
- ข้อเสนอนะ.....	122
<u>บรรณานุกรม</u>	129
<u>ภาคผนวก</u> ^q	132
<u>ประวัติผู้ทำวิทยานิพนธ์</u>	147

สารบัญตาราง

ตารางที่		<u>หน้า</u>
1	รายชื่อของกลุ่มตัวอย่าง.....	45
2	ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง.....	46
3	อาชีพของกลุ่มตัวอย่าง.....	47
4	รายได้ของครัวเรือนกลุ่มตัวอย่าง.....	48
5	ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง กม.ของกลุ่มตัวอย่าง.....	49
6	ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ที่ได้รับจากการอบรมแยกตามตำบล..	49
7	ความรู้ความเข้าใจการเมืองการปกครองในระดับอปท.โดย แยกตามตำบล.....	53
8	ความรู้ความเข้าใจกฎหมายรัฐธรรมนูญแยกตามตำบล.....	55
9	ความรู้ความเข้าใจการเลือกตั้งในระดับอปท.โดยแยกตาม ตำบล.....	57
10	ความรู้ความเข้าใจในบทบาทอำนาจหน้าที่และความสำคัญของ สส. แยกตามตำบล.....	59
11	ความรู้ความเข้าใจในการนำหลักการประชาธิปไตยไปปฏิบัติใน ชีวิตประจำวันแยกตามตำบล.....	61
12	ความรู้ความเข้าใจในการนำหลักการประชาธิปไตยไปปฏิบัติใน องค์กรประชาชน.....	63
13	ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ที่ได้รับจากการอบรมแยกตามอาศ.	65
14	ความรู้ความเข้าใจการเมืองการปกครองในระดับอปท.- โดยแยกตามอาศ.....	68
15	ความรู้ความเข้าใจกฎหมายรัฐธรรมนูญแยกตามอาศ.....	70

		<u>หน้า</u>
16	ความรู้ความเข้าใจการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตยแยกตามอายุ.....	72
17	ความรู้ความเข้าใจบทบาทอำนาจหน้าที่และความสำคัญของ สส. แยกตามอายุ.....	74
18	ความรู้ความเข้าใจการนำหลักการประชาธิปไตยไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันแยกตามอายุ.....	76
19	ความรู้ความเข้าใจในการนำหลักการประชาธิปไตยไปปฏิบัติในองค์กรประชาชนแยกตามอายุ.....	79
20	ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ที่ได้รับจากการอบรมแยกตามรายได้	80
21	ความรู้ความเข้าใจการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแยกตามรายได้.....	83
22	ความรู้ความเข้าใจกฎหมายรัฐธรรมนูญแยกตามรายได้.....	85
23	ความรู้ความเข้าใจการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตยแยกตามรายได้.....	87
24	ความรู้ความเข้าใจบทบาทอำนาจหน้าที่และความสำคัญของ สส. แยกตามรายได้.....	90
25	ความรู้ความเข้าใจในการนำหลักการประชาธิปไตยไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันแยกตามรายได้.....	92
26	ความรู้ความเข้าใจในการนำหลักการประชาธิปไตยไปปฏิบัติในองค์กรประชาชนแยกตามรายได้.....	94
27	ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ที่ได้รับจากการอบรมแยกตามระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง.....	96
28	ความรู้ความเข้าใจการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแยกตามระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง.....	99
29	ความรู้ความเข้าใจกฎหมายรัฐธรรมนูญแยกตามระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง.....	101

		<u>หน้า</u>
30	ความรู้ความเข้าใจบทบาทอำนาจหน้าที่และความสำคัญของ สส. แยกตามระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง.....	103
31	ความรู้ความเข้าใจการเลือกตั้งในระบบประชาธิปไตยแยกตาม ระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง.....	105
32	ความรู้ความเข้าใจการนำหลักการประชาธิปไตยไปปฏิบัติในชีวิต ประจำวันแยกตามระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง.....	107
33	ความรู้ความเข้าใจในการนำหลักการประชาธิปไตยไปปฏิบัติใน องค์กรประชาชนแยกตามระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง.....	109
34	แสดงความสัมพันธ์เนื้อหาหลักสูตรการฝึกอบรม 6 ด้าน.....	114

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมา

ประเทศไทยแม้จะมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475 แต่ก็อาจกล่าวได้ว่า ประเทศไทยเป็นอีกประเทศหนึ่ง ที่ประสบกับปัญหาการขาดเสถียรภาพของการปกครองระบอบประชาธิปไตยเนื่องจากระยะเวลาที่ผ่านมาการปกครองระบอบนี้ได้ล้มลุกคลุกคลานมาโดยตลอด ซึ่งมีผู้วิเคราะห์สาเหตุของความล้มเหลวไว้หลายประการ ที่สำคัญคือ การขาดการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ทั้งนี้เนื่องมาจากขาดความรู้ความเข้าใจในระบอบการปกครองประชาธิปไตยส่วนหนึ่ง ดังนั้นการพัฒนาประชาธิปไตย จึงเป็นหน้าที่ของทุกฝ่ายทั้งภาครัฐและเอกชน ตลอดจนประชาชนที่จะร่วมมือกัน และประการสำคัญ การพัฒนาประชาธิปไตยมิได้มุ่งเน้นเฉพาะการเลือกตั้งเท่านั้น เพราะประชาธิปไตยมิใช่จะหยุดอยู่เพียงการเลือก ส.ส. 4 ปี/ครั้ง หรือการมีรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง หากแต่ประชาชนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ตั้งแต่ระดับท้องถิ่นจนถึงระดับชาติ ด้วยการสนใจติดตามข่าวสารความเคลื่อนไหวทางการเมือง และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศอีกด้วย

กระทรวงมหาดไทยเป็นกลไกของรัฐส่วนหนึ่ง ที่มีบทบาทหน้าที่ตามกฎหมายในการส่งเสริมและพัฒนาการเมืองระบอบประชาธิปไตย ได้มีนโยบายส่งเสริม และพัฒนาการปกครองระบอบประชาธิปไตยให้มีความมั่นคงยิ่งขึ้น โดยจะเห็นได้จากนโยบายของกระทรวงมหาดไทยที่ได้กำหนดเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว คือ¹

1 ผดุง ตระกูลดิษฐ์, บทนำกล่าวเกี่ยวกับการพัฒนาประชาธิปไตย
(วารสารเทศบาล) ฉบับที่ 150 เดือน กุมภาพันธ์ 2536

1. ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนากฎหมายการเมือง ให้สอดคล้องกับการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และกระตุ้นให้ประชาชนมีความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง รวมทั้งมีความสำนึกในหน้าที่และความรับผิดชอบของตนในฐานะประชาชน และให้มีส่วนร่วมทางการเมือง ทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น

2. ส่งเสริมและสนับสนุนการกระจายอำนาจการปกครองสู่ภูมิภาคและท้องถิ่น

ในขณะที่เดียวกัน กรมการปกครองในฐานะที่เป็นผู้รับผิดชอบในเรื่องดังกล่าวโดยตรง ก็ได้มีนโยบายส่งเสริมให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองในทุกระดับ และกำหนดแนวทางการปฏิบัติ ดังนี้

1. พัฒนาประชาชนและองค์กรประชาชน ให้ยึดมั่นในหลักประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข โดยมุ่งหมายให้ทุกคนใช้หลักการดังกล่าวเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตและการทำงาน การปฏิบัติตนของข้าราชการต้องเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ประชาชน และเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาประชาธิปไตย โดยเฉพาะองค์กรในระดับอำเภอ ตำบล หมู่บ้าน

2. ส่งเสริมประชาชนในหมู่บ้านให้มีการรวมตัวกันเพื่อบริหารกิจการของตนเอง และสนับสนุนให้มีการพัฒนาชุมชนย่อยในเขตเทศบาลและสุขาภิบาล เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาป้องกัน และแก้ไขปัญหามุมชนตามแนวทางประชาธิปไตย

3. ส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจ ในอุดมการณ์ประชาธิปไตยแก่ประชาชนทุกหมู่เหล่า โดยเน้นในเรื่องการให้ความรู้ทั้งในระบบและนอกระบบการศึกษา

4. ส่งเสริมให้หน่วยปกครองท้องถิ่น มีอิสระในการดำเนินงานและพึงตนเอง

อย่างไรก็ตาม การที่จะให้ประชาธิปไตยมีผลทางปฏิบัติ

ขึ้นอยู่กับประชาชนที่จะเป็นผู้นำอุดมการณ์ประชาธิปไตยมาใช้ในการดำเนินชีวิตของตน ของครอบครัว ของกลุ่ม ขององค์กร

รัฐบาลทุกยุคทุกสมัยพยายามเผยแพร่ให้ความรู้ประชาธิปไตยแก่ประชาชนมาเป็นลำดับอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะเห็นได้จากโครงการต่อไปนี้

1. โครงการพัฒนาการเมืองในระบอบประชาธิปไตย เป็นโครงการที่ดำเนินการในปี 2508² โดยกระทรวงมหาดไทยมอบให้กรมการปกครองร่วมมือ กับกรมการพัฒนาชุมชนดำเนินการโดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ 2 ประการ คือ ประการที่หนึ่งกระตุ้นให้ประชาชนเกิดความเข้าใจ ความชำนาญ มีทัศนคติและศรัทธาในสิทธิและหน้าที่ของตน ปฏิบัติตน ปฏิบัติงาน เพื่อแสดงความต้องการของตนตามวิถีทางประชาธิปไตย ประการที่สอง เปลี่ยนทัศนคติของข้าราชการและพนักงานท้องถิ่นให้ปฏิบัติตนและปฏิบัติงาน ให้สอดคล้องกับระบอบการปกครองประชาธิปไตย การดำเนินการตามโครงการนี้ได้มีการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่รัฐบาล เจ้าหน้าที่ท้องถิ่น และประชาชนเกี่ยวกับหลักการในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ตลอดจนอบรมเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล และสมัชชาตำบลให้เข้าใจในบทบาทหน้าที่ด้านการพัฒนาท้องถิ่น และส่งเสริมให้มีการจัดตั้งกลุ่มอาชีพต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นสื่อในการอบรมประชาชนด้วย

2. โครงการศูนย์ส่งเสริมเผยแพร่ประชาธิปไตย (ศสป.)³ ปี พ.ศ. 2517 โดยให้ทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐเป็นศูนย์กลางประสานงานการส่งเสริม และสนับสนุนกลุ่มนิสิตนักศึกษาอาสาสมัครที่ออกไปดำเนินงานเผยแพร่ตามโครงการ

2 เอกสารเผยแพร่กองส่งเสริมและเผยแพร่ กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย (โรเนียวเข้าเล่ม)

3 ทบวงมหาวิทยาลัย , แผนปฏิบัติการศูนย์ส่งเสริมการเผยแพร่ประชาธิปไตย (เอกสารโรเนียวเข้าเล่ม), 2517

วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. กระตุ้นให้ประชาชนได้มีความเข้าใจในการมีส่วนร่วมในทางการเมือง โดยมีเป้าหมายที่จะให้ประชาชนได้มีความสนใจในการใช้สิทธิในการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่จะมาถึงนี้เป็นจำนวนเพิ่มมากขึ้น
2. จะส่งเสริมความเข้าใจอันดี และร่วมแก้ไขปัญหาร่วมกันในชนบทเพื่อนำประชาธิปไตยมาประยุกต์ในชีวิตรชนบท

การปฏิบัติการ

การปฏิบัติการส่งเสริมการเผยแพร่ จะกระทำทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค คือ การเผยแพร่จากส่วนกลาง จะกระทำโดยอาศัยสื่อมวลชนต่าง ๆ วิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ ส่วนการเผยแพร่ในภูมิภาคทั่วประเทศนั้น นอกจากจะกระทำโดยอาศัยสื่อมวลชนแล้ว ยังส่งเสริมให้กลุ่มนิสิตนักศึกษาอาสาสมัครเข้าไปสัมผัสกับคนในชนบท ไปปฏิบัติงานร่วมกับประชาชนในท้องถิ่นชนบท เพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันดี อันจะเป็นการนำประชาธิปไตยมาประยุกต์ในชีวิตรชนบท โดยมีอาสาสมัครเป็นนิสิตนักศึกษาทั่วประเทศ 5,000 คน เข้าร่วมเผยแพร่ตามโครงการ โดยจะเน้นออกเป็นชุดปฏิบัติอำเภอละ 8 คน ประกอบด้วย หัวหน้าชุด, ตัวแทนนักศึกษาในท้องถิ่น, ผู้ชำนาญพิเศษในตัวแทนทางด้านราชการ และอาสาสมัครร่วมปฏิบัติงาน 5 คน

ลักษณะกิจกรรม

อาสาสมัครแยกย้ายกันออกเยี่ยมเยียนประชาชนโดยดำเนินการสำรวจสภาพเศรษฐกิจและสังคม สำรวจปัญหาเร่งด่วนความต้องการ การ กระตุ้นการจัดองค์การบริหารหมู่บ้าน หรือให้มีการรวมกลุ่ม ปฏิบัติงานร่วมกับประชาชนในท้องถิ่นและจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย

3. โครงการเผยแพร่ประชาธิปไตยระดับหมู่บ้านปี พ.ศ. 2536⁴

เป็นอีกโครงการหนึ่งที่ทำให้ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองแก่ประชาชนสร้างจิตสำนึก เกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และมุ่งปลูกฝังแนวความคิด เพื่อหวังจะให้เกิดผลในทางปฏิบัติตามวิถีประชาธิปไตยของประชาชนในการเลือกตั้งโดยมีหลักการที่สำคัญคือการทำให้มีชุดปฏิบัติการและเผยแพร่ประชาธิปไตยประจำหมู่บ้านขึ้นทุกหมู่บ้าน เพื่อทำหน้าที่เผยแพร่ และให้ความรู้ ความเข้าใจในหลักการประชาธิปไตยให้แก่ประชาชนในตำบลและทุกหมู่บ้านทั่วประเทศ รวมทั้งสร้างจิตสำนึกทางการเมืองที่สำคัญปัญหาหนึ่งจึงมุ่งส่งเสริมให้ประชาชนไปออกเสียงเลือกตั้งด้วยความบริสุทธิ์ใจไม่เห็นแก่กำมีสินจ้างหรือตกอยู่ใต้อิทธิพลของผู้ใด ตลอดจนขจัดการซื้อเสียงในการเลือกตั้งทุกระดับให้หมดไป และนำหลักการประชาธิปไตยมาใช้ในการดำเนินชีวิต

สำหรับวิธีการดำเนินงาน ได้จัดเจ้าหน้าที่เข้าไปหมู่บ้านทั้งหมด 62,373 หมู่บ้าน หมู่บ้านละ 1 ชุด ชุดละ 4 คน เรียกว่าชุดเผยแพร่ประชาธิปไตยประจำหมู่บ้าน โดยมีเจ้าหน้าที่จัดตั้งมวลชนและดำรงรักษามวลชนให้คำแนะนำช่วยเหลือราษฎรในหมู่บ้าน ด้านเศรษฐกิจและการอาชีพ และสร้างความรู้ความเข้าใจในหลักประชาธิปไตยแก่ประชาชน โดยเฉพาะการเลือกตั้งซึ่งจะต้องชี้แนะให้เห็นผลดีของการเลือกตั้งที่บริสุทธิ์ยุติธรรม

4. โครงการพัฒนาประชาธิปไตยระดับหมู่บ้านปี 2536⁵

4 ศูนย์อำนวยการเผยแพร่ประชาธิปไตยระดับหมู่บ้าน กรมการปกครอง, โครงการเผยแพร่ประชาธิปไตยระดับหมู่บ้าน (พปม.), 2536
เอกสารโรเนียวเก็บเล่ม.

5 กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย คู่มือวิชาการพัฒนาประชาธิปไตยระดับหมู่บ้าน (เอกสารเผยแพร่กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2536. หน้า 91-93)

ซึ่งกลุ่มเป้าหมายคือราษฎรในหมู่บ้าน และเพื่อให้คณะกรรมการประชาธิปไตยได้
มีผลมากขึ้น พร้อมทั้งจะรองรับการเลือกตั้งครั้งต่อไปในอีกไม่กี่เดือนข้างหน้า
กรรมการปกครอง จึงได้จัดทำโครงการพัฒนาประชาธิปไตยระดับหมู่บ้านในปี
2536 ขึ้นเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นของตน
เอง โดยการปรับปรุงฐานะบทบาท อำนาจหน้าที่ของกรรมการหมู่บ้านให้ประ
ชาชนในระดับตำบล หมู่บ้าน เพื่อปลูกฝังความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาสาระ
ของการปกครองระบอบประชาธิปไตยในหมู่บ้านทุกข้ออย่างถูกต้อง กิจกรรมที่
ดำเนินการคือ อบรมคณะกรรมการหมู่บ้าน โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อให้คณะกรรมการหมู่บ้าน มีความรู้ ความเข้าใจใน
บทบาทหน้าที่ของตนเอง เพื่อให้เกิดทักษะและดำเนินชีวิตแบบประชาธิปไตย
2. เพื่อให้องค์กรประชาชนและประชาชนในหมู่บ้านมีส่วน
ร่วมในการปกครองและพัฒนาหมู่บ้านตามแนวทางประชาธิปไตยรับฟังความคิด
เห็นของผู้อื่นและยอมรับมติของส่วนรวม
3. เพื่อเป็นการเตรียมประชาชนและการดำเนินงานของ
หมู่บ้านเพื่อรองรับการพัฒนาของสภาตำบลให้เป็นหน่วยการปกครองและ
บริหารงานที่สามารถดำเนินการได้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ
4. เพื่อให้ประชาชนในหมู่บ้านได้เรียนรู้แนวทางระบอบ
ประชาธิปไตยในทุกระดับ

เป้าหมายในการดำเนินการฝึกอบรมคือคณะกรรมการหมู่บ้าน(กม.) ทั่วประเทศจำนวน 64,337 หมู่บ้าน ทั้งนี้เพราะ กม.คือตัวแทนของราษฎร เป็นผู้นำให้ดำเนินกิจกรรมร่วมกับชาวบ้าน ซึ่งสามารถถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจสู่ราษฎรได้

ปัญหาและความสำคัญของปัญหา

ในการอบรมคณะกรรมการหมู่บ้าน กรมการปกครองหวังที่จะปลูกฝังหลักการวิธีการประชาธิปไตยให้กับคณะกรรมการหมู่บ้าน โดยจัดหลักสูตรการอบรม 2 วัน มีหัวข้อวิชาในการฝึกอบรม ดังนี้⁶

1. หลักการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย
2. กฎหมายรัฐธรรมนูญเบื้องต้น
3. การเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตย
4. บทบาท อำนาจหน้าที่และความสำคัญของสมาชิกสภาผู้

แทนราษฎร

5. วิถีชีวิตประชาธิปไตยในทางปฏิบัติ
6. บทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้านและคณะกรรมการสภาตำบล

พร้อมกับการจัดพิมพ์คู่มือการพัฒนาประชาธิปไตย แจกให้กับคณะกรรมการหมู่บ้าน ซึ่งเป็นการสรุปเนื้อหาการฝึกอบรมอย่างกว้างๆ นอกจากนั้นกรมการปกครองยังได้จัดทำคู่มือวิทยากร พร้อมกับวีดิทัศน์ให้กับวิทยากรประจำตำบล เพื่อใช้ประกอบการฝึกอบรม ตามรายงานส่งถึงกรมการปกครอง สรุปว่าการฝึกอบรมได้เสร็จสิ้น ทุกหมู่บ้านเป้าหมายบรรลุตามวัตถุประสงค์ทุกประการ

หากพิจารณาถึงตัวผู้เข้ารับการฝึกอบรม คือคณะกรรมการหมู่บ้าน เมื่อได้รับการฝึกอบรมแล้ว จะต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย อีกทั้งสามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และนำไปปฏิบัติในองค์กรประชาชนได้ จึงเป็นว่าปัญหาความรู้ ความเข้าใจดังกล่าวเกิดขึ้นจากโครงการนี้หรือไม่อย่างไร

6 กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, การพัฒนาประชาธิปไตยระดับหมู่บ้าน (คู่มือประกอบการฝึกอบรมตามโครงการพัฒนาประชาธิปไตยระดับหมู่บ้าน ปี 2536)

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อประเมินความรู้ของคณะกรรมการหมู่บ้านที่ได้รับจากการอบรมตามโครงการพัฒนาประชาธิปไตยระดับหมู่บ้าน ของกรมการปกครอง ว่าอยู่ในระดับใด
2. เพื่อศึกษาถึงความรู้ ความเข้าใจของประชาชนในการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและในองค์กรประชาชนว่ามากน้อยเพียงใด
3. เพื่อที่จะทราบว่า มีปัจจัยอะไรบ้างที่มีความสัมพันธ์กับความรู้ที่ได้รับจากโครงการ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงความสำเร็จ ผล ของโครงการพัฒนาประชาธิปไตยระดับหมู่บ้านปี พ.ศ. 2536 ในด้านต่างๆว่าอยู่ในระดับใด
2. ทำให้ทราบถึงความรู้ ความเข้าใจในหลักประชาธิปไตยว่าสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันและในองค์กรประชาชนได้เหมาะสมถูกต้องตามที่ได้รับอบรมมาหรือไม่เพียงใด
3. ผลการศึกษาให้ข้อมูลในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปปรับปรุงหลักสูตรการเผยแพร่ประชาธิปไตย ให้สอดคล้องกับระดับความรู้ของคณะกรรมการหมู่บ้าน เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาอุดมการณ์ประชาธิปไตยของประเทศต่อไป
4. ทำให้สามารถนำรูปแบบประเมินผลไปใช้ประโยชน์ในอำเภออื่นๆ

ขอบเขตในการศึกษาวิจัย

ในการศึกษาวิจัย การประเมินผลโครงการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ระดับหมู่บ้าน ที่ได้รับการอบรมตามโครงการพัฒนาประชาสัมพันธ์ระดับหมู่บ้าน ประจำปี พ.ศ.2536 โดยศึกษาเฉพาะกรรมการหมู่บ้านที่อยู่ในเขตพื้นที่อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร

สำหรับขอบเขตในการศึกษากำหนดไว้ 6 ด้าน คือ

- 1.ความรู้ ความเข้าใจด้านการเมืองการปกครองในระบบอบ ประชาธิปไตย
- 2.ความรู้ ความเข้าใจด้านกฎหมายรัฐธรรมนูญ
- 3.ความรู้ ความเข้าใจด้านบทบาท อำนาจหน้าที่และความสำคัญของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
- 4.ความรู้ ความเข้าใจด้านการเลือกตั้งในระบบอบประชา-
ธิปไตย
- 5.ความรู้ ความเข้าใจ ด้านด้านการนำหลักประชาธิปไตยไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน
- 6.ความรู้ ความเข้าใจ ด้านการนำหลักประชาธิปไตยไปปฏิบัติในองค์กรประชาชน

สำหรับระยะเวลาในการศึกษา ทำการศึกษาหลังจากที่กรรมการหมู่บ้าน ได้รับการฝึกอบรมตามโครงการแล้วเป็นเวลา 6 เดือน

ข้อจำกัดในการศึกษาวิจัย

เนื่องจากงบประมาณและเวลาในการดำเนินงานที่มีอยู่อย่างจำกัด ตลอดจนวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งใช้วิธีการสัมภาษณ์ ทำให้ไม่อาจเลือกกลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่ได้

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีการประเมินผล

1. ความหมายโดยทั่วไปของการประเมินผล

มีผู้ให้คำจำกัดความของการประเมินผลไว้มาก ทั้งที่มีความหมายต่างกันและคล้ายคลึงกัน ขึ้นอยู่กับผู้ให้ความหมายว่าเป็นนักวิชาการสาขาใด มีแนวคิดอย่างไร ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาเสนอความหมายของการประเมินผล ในทัศนะของนักประเมินผลทั้งชาวต่างประเทศและชาวไทย ดังนี้

- Riecken⁷ หมายถึงการวัดผลที่พึงปรารถนา และไม่พึงปรารถนาอันเนื่องมาจากการดำเนินงานที่กำลังทำอยู่ เพื่อมุ่งไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ
- Greenberg, Mattison and James⁸
การประเมินผลเป็นเพียงการติดตามผลการปฏิบัติ ซึ่งมุ่งวัดการบรรลุถึงความสำเร็จของวัตถุประสงค์ที่ต้องการของโครงการ
- Suchman⁹ การประเมินผลหมายถึง

7 ประทีก เปี่ยมสมบูรณ์, การวิจัยประเมินผล, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ โอเคกนสโตร์, 2529) หน้า 8

8 อ้างแล้ว, หน้า 9

9 Suchman. E. A. Evaluation Research Principle and Practice in Public Service and Social Action ProGrames New York. (Russell Sage Foundation, 1967) P.18

กระบวนการศึกษาพิจารณาเกี่ยวกับผลลัพธ์ที่พึงปรารถนาและไม่พึงปรารถนา
ซึ่งเกิดจากกิจกรรมต่างๆ เพื่อการกำหนดคุณค่าปริมาณของความสำเร็จตาม
วัตถุประสงค์ ซึ่งต้องประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดจุดมุ่งหมายในการประเมิน
2. การกำหนดเกณฑ์เพื่อตรวจสอบความสำเร็จ
3. การอธิบายระดับความสำเร็จ
4. การรายงานและเสนอแนะในการดำเนินงานต่อไป

- Robert E. Stake¹⁰ การประเมินผล หมายถึง
กระบวนการเกี่ยวกับการตัดสินใจ ตัดสินคุณค่าของสิ่งใด สิ่งหนึ่ง ซึ่งประ
กอบด้วยองค์ประกอบพื้นฐาน 4 ประการ คือ

- กำหนดเป้าหมาย และจุดมุ่งหมายได้แก่ การถามว่า
สภาพที่ต้องการคืออะไร

- การเก็บรวบรวมข้อมูล และการจัดลำดับได้แก่
การตอบคำถามว่าสภาพที่เป็นจริงคืออะไร

- การเปรียบเทียบสภาพที่เป็นจริงกับสภาพที่ต้องการว่ามี
ความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

- การตัดสินใจจากผลการเปรียบเทียบ สภาพที่เป็นจริง
กับสภาพที่ต้องการ

- Worthen and Sanders¹¹ การประเมินผล
หมายถึง กระบวนการพิจารณาให้คุณค่าของสิ่งหนึ่ง ซึ่งประกอบด้วยวิธีการ
เก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อนำมาใช้ตัดสินคุณค่าผลผลิต วิธีการ จุดมุ่งหมาย และ

10 สุขุม มูลเมือง, เทคนิคการประเมินผลโครงการ, (สำนักปลัด
กระทรวงศึกษาธิการ, 2530) หน้า 2

11 อ้างแล้ว, หน้า 4

ประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการ นอกจากนี้นักประเมินผลชาวไทยได้ให้ความหมายไว้ต่างๆ ดังนี้

- สมพร แสงชัย¹² การประเมินผลโครงการ หมายถึง การตรวจสอบโครงการที่ได้ดำเนินไปแล้วนั้น มีความก้าวหน้าไปแค่ไหน มีปัญหาในทางปฏิบัติอย่างไร บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ หรือมีผลกระทบทางตรงทางอ้อมอย่างไรซึ่งสรุปได้ว่า การประเมินผล หมายถึง
1. การเปรียบเทียบ ผลการปฏิบัติงานจริง กับแผนวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้
 2. การควบคุมและเร่งรัดการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผนโครงการ
 3. เป็นการศึกษาปัญหาในทางปฏิบัติเพื่อแก้ไขแผน โครงการให้เหมาะสมยิ่งขึ้น
 4. เป็นการศึกษาแผนงาน แผน โครงการที่ได้ดำเนินการไปแล้วว่า สอดคล้องกับความต้องการหรือแก้ไขปัญหามีอยู่อย่างไร
 5. เป็นการศึกษาผลกระทบทางตรง และทางอ้อมที่คาดหวังให้เกิดและไม่คาดหวัง ทั้งนี้เพื่อใช้ข้อมูลสำหรับผู้บริหารในการพิจารณาตัดสินใจเลือกทางเลือกของโครงการอย่างเหมาะสม

12 สมพร แสงชัย , การประเมินผลโครงการในประเทศไทย, (คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2520) หน้า 3

-สรุป กวญณะจิตรา¹³ การประเมินผล

หมายถึง เครื่องมือที่ใช้ในการตัดสินใจในการปฏิบัติงานว่า โครงการที่ดำเนินการนั้นได้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายหรือไม่เพียงใด เพราะวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้ในโครงการจะเป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่า โครงการนั้นเป็นไปตามเป้าหมายหรือไม่ และได้ผลการประเมินเป็นข้อมูลย้อนกลับ เพื่อการปรับปรุงการดำเนินงานของโครงการต่างๆต่อไป

2. ความหมายของการประเมินผลที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้

การประเมินผลที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ จะใช้การประเมินผลแบบสิ้นสุดโครงการ (Summative Evaluation) คือการประเมินผลที่เน้นถึงเฉพาะผลสรุปโดยการศึกษาว่า เมื่อโครงการนี้ได้ดำเนินการเสร็จไปแล้วได้ก่อให้เกิดผลอย่างไร การประเมินผลแบบนี้จึงเน้นเฉพาะผลสุดท้ายที่เกิดขึ้นกับผู้ที่เป็นประชากรเป้าหมายของโครงการ โดยเปรียบเทียบว่าประชากรเป้าหมายนั้นได้นำความรู้ หรือวิชาการ ตลอดจนปัจจัยนำเข้า (INPUT) ต่างๆ ที่เกิดจากการฝึกอบรมตามโครงการนั้น ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ตามความมุ่งหวังของโครงการเพียงใด ดังนั้น การประเมินผลแบบนี้ จึงเป็นการประเมินผลโครงการสิ้นสุดท้ายของโครงการนั้นๆ เพื่อจะได้ทราบว่าสำเร็จหรือไม่สำเร็จตามโครงการ

13 สรุป กวญณะจิตรา , การติดตามประเมินผลโครงการ,
กรุงเทพฯ: กรมการพัฒนาชุมชน เอกสารโครงการ ที่ 2517 หน้า 1

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ทางการเมือง

การเรียนรู้ทางการเมืองของบุคคลแบ่งออกได้ เป็น 2 วิธีคือ

1. วิธีการเรียนรู้ทางการเมืองโดยตรง (Direct Form of Political Learning)¹⁴ วิธีนี้แบ่งออกเป็น

1.1 การเลียนแบบ (Imitation) เป็นวิธีการเรียนรู้ทางสังคมที่มนุษย์รู้จักมาช้านาน ไม่ว่าบุคคลนั้นจะอยู่ในวัยใด วัยหนุ่มหรือวัยมีอายุ สติปัญญาเฉลียวฉลาดมากหรือเฉลียวฉลาดน้อย ล้วนผ่านการเรียนรู้แบบเลียนแบบมาแล้วทั้งสิ้น ความสำคัญของการเรียนรู้แบบเลียนแบบทางสังคม พิจารณาจากการเรียนรู้ของเด็กในการพูด ในการเดิน ลักษณะพื้นฐานต่างๆนี้ เด็กได้มา ไม่ว่าจะเป็นการติดต่อสื่อสารการเคลื่อนไหว ส่วนใหญ่ได้มาจากการเลียนแบบที่เขาได้เห็นและได้ยินมาทั้งสิ้นรวมถึงความศรัทธาในศาสนา เด็กก็ได้มาจากการเลียนแบบบิดา มารดา ในกรณีของการเรียนรู้ทางการเมืองก็เช่นเดียวกัน และต่อมาเมื่อเด็กมาเรียนหนังสือและมีเพื่อน จบแล้วไปทำงาน ทรรศนะทางการเมืองที่เกิดขึ้นกับเขาในช่วงนั้นๆ ส่วนหนึ่งเกิดขึ้นมาจากการเลียนแบบ

1.2 การเรียนรู้จากความคาดหวัง (Anticipatory Socialization) วิธีการเรียนรู้ทางการเมือง วิธีนี้มีความคล้ายคลึงกับวิธีการเรียนรู้แบบการเลียนแบบ แต่เป็นระดับที่สูงกว่า นักสังคมวิทยาผู้ชำนาญการเรียนรู้แบบนี้คือ Robert K. Merton การเรียนรู้แบบนี้เกิดขึ้นเมื่อบุคคลหวังว่า ถ้าตัวเขาเองอาจจะมีตำแหน่งหน้าที่การทำงาน (หรือมีวิชาชีพ) ที่สูงส่งเขาจะต้องเริ่มต้นเรียนรู้แบบแผน คุณค่าและพฤติกรรมของบทบาทที่เขาจะเข้าไปดำรงตำแหน่ง (หรือวิชาชีพที่เขาจะเข้าไปเกี่ยวข้อง) ไว้ล่วงหน้าก่อนที่จะเขาเข้าไปดำรงตำแหน่งนั้นจริงๆ เช่นพวกหัวรุนแรงที่สนใจในเรื่องของการเมือง ในรูปของการขบขืนหรือเรียนรู้แบบแผน คุณค่าและพฤติกรรมของการเป็นนักการเมืองที่มีความรู้ ความสามารถ

14 Dawson, Richard E. Political Socialization, and analytic Study. (Boston, Little, Brown) 1969 P.17

1.3 การให้การศึกษาทางการเมือง (Political Education) เป็นวิธีการที่ตั้งใจจะถ่ายทอดทรรศนะ หรือ ความโน้มเอียงทางการเมืองให้เกิดขึ้นกับบุคคล ซึ่งอาจจะดำเนินการ โดยสถาบันหรือองค์การต่อไปนี้ เช่น ครอบครัว โรงเรียน ตัวแทนของรัฐบาล กลุ่มและองค์กร สถาบันอื่นๆ เมื่อเป็นเช่นนี้จะเห็นได้ว่า วิธีการนี้แตกต่างจากวิธีการเรียนรู้ แบบการเลียนแบบ และวิธีการเรียนรู้จากความคาดหวัง เพราะการเรียนรู้ทางการเมืองแบบนี้จะเกิดขึ้นได้จะต้องมีตัวแทนสถาบันหรือองค์การในการเปลี่ยนแปลง

โดยทั่วไปแล้ว สังคมส่วนใหญ่จะมีวิธีการให้การศึกษาทางการเมืองในรูปแบบของการสอน ปลุกฝังทรรศนะ พฤติกรรมทางการเมืองที่มีคุณค่าให้กับบุคคลโดยตรง ทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยใช้เทคนิคและวิธีการต่างๆ ในแง่ของความสำคัญเป็นที่ยอมรับกันว่าการให้การศึกษาทางการเมือง มีความสำคัญที่เป็นประจักษ์ยอมรับกันอย่างกว้างขวาง ทั้งนี้เพราะประชาชนพลเมืองโดยทั่วไป ต้องการข่าวสารที่เกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ทางการเมืองที่ตนจะต้องปฏิบัติในฐานะพลเมือง นอกจากนี้เรื่องที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย การจ่าภาษี การปกป้องคุ้มครองทรัพย์สินก็เป็นเรื่องที่ประชาชนต้องรู้ เมื่อเป็นเช่นนี้ การจัดให้การศึกษาทางการเมืองกับประชาชนพลเมืองในเรื่องต่างๆ ดังกล่าว จึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นและมีความสำคัญยิ่ง ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนปฏิบัติหน้าที่ต่างๆ ทางการเมืองดังกล่าวให้ถูกต้องสมกับเป็นพลเมืองดีของชาติ

1.4 การมีประสบการณ์ทางการเมือง (Political Experience) การเรียนรู้ทางการเมืองวิธีสุดท้ายก็คือ การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นอันเนื่องจากการมีหรือการเข้าไปมีประสบการณ์ทางการเมืองโดยตรง ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น บุคคลสามารถเรียนรู้เกี่ยวกับการเมืองจากการที่ได้ปะทะสังสรรค์กับเหตุการณ์ โครงสร้างทางการเมืองต่างๆ นอกจากนั้นบุคคลอาจเรียนรู้ทางการเมืองจากการสังเกตและการมีหรือการเข้า

ไปมีประสบการณ์ทางการเมืองโดยตรง ดังปรากฏในงานเขียนของ Alexis De Tocqueville ที่ได้อธิบายไว้ตอนที่เดินทางไปสหรัฐอเมริกา ประมาณต้นศตวรรษที่ 19 ว่าเขาได้เห็นการต่อสู้ที่เกี่ยวกับเรื่องประชาธิปไตย เรื่องที่เกี่ยวกับเสรีภาพและเรื่องเกี่ยวกับความเสมอภาค เขาได้ตั้งข้อสังเกตว่าการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นมาได้อย่างไร โดยเฉพาะการเรียนรู้เกี่ยวกับความรับผิดชอบทางการเมืองจากงานเขียนของ Tocqueville ดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าการเรียนรู้ทางการเมืองอาจเกิดขึ้นจากการที่บุคคลได้มีหรือการเข้าไปมีประสบการณ์ทางการเมืองโดยตรงได้ ซึ่งบุคคลใดก็ตามที่ได้เรียนรู้ทางการเมือง จากการมีหรือการเข้าไปมีประสบการณ์ทางการเมืองโดยตรงทั่วไป มักจะทำให้บุคคลผู้นั้นมีความรู้สึกเชื่อมั่นตนเองในทางการเมือง รู้สึกว่าตนมีอิทธิพลในการกระทำทางการเมืองได้

2. วิธีการเรียนรู้ทางการเมืองโดยอ้อม

(Indirect Form of Political Learning) วิธีนี้แบ่งออกเป็น

2.1 การถ่ายโยงระหว่างบุคคล

(Interpersonal Transference) เป็นวิธีการเรียนรู้ทางการเมืองโดยอ้อม แบบมีความซับซ้อนน้อยที่สุด วิธีการเรียนรู้ทางการเมืองแบบนี้เกิดจากการที่เกิดถ่ายโยงความรู้สึก และประสบการณ์ที่มาจากผู้ที่เด็กมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด ตัวอย่างเช่น บิดา มารดา ครู เพื่อน เป็นต้น บุคคลนี้จะ เป็นแบบในการมองสภาวะการเมือง ตามลักษณะการเรียนรู้ทางการเมืองนี้ ความคิดและความรู้สึกของเด็กต่อสิ่งต่างๆทางการเมือง ไม่ได้เกิดจากความรู้ ความเข้าใจ หรือความรู้สึกต่อสิ่งนั้นๆโดยตรง แต่เป็นการถ่ายโยงความคิด ความรู้สึก ที่เด็กมีต่อบุคคลที่เขาสัมพันธ์ด้วย กับอำนาจทางการเมืองหรือบุคคลในระบบการเมืองยกตัวอย่างเช่นถ้าครอบครัวมีลักษณะเผด็จการ (คือผู้เป็นพ่อครอบงำการตัดสินใจ โดยเด็กแทบจะไม่มีโอกาสที่จะตัดสินใจเลย) จะทำให้เด็กคิดว่าบทบาททางการเมืองของเขา ควรจะมีลักษณะยอมรับอำนาจที่มีเหนือเขา พฤติกรรมของครอบครัวดังกล่าวได้วางรากฐาน ท่วงท่า หรือความโน้มเอียงทางการเมืองแบบเผด็จการให้กับเด็ก

2.2 การฝึกปฏิบัติ(Apprenticeship)

การเรียนรู้ทางการเมืองแบบนี้ มีลักษณะสัมพันธ์หรือเกี่ยวข้องกับเรียนรู้แบบแรกมาก โดยทั่วไปการเรียนรู้ทางการเมืองแบบนี้ เกิดขึ้นในสถานการณ์หรือในการกระทำที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเมือง แต่สถานการณ์หรือการกระทำนั้นๆ ทำให้บุคคลมีทักษะและมีคุณค่าที่จะนำไปใช้ในสถานการณ์ หรือการกระทำที่เกี่ยวข้องกับการเมืองได้ ตัวอย่างเช่นในสหรัฐอเมริกา มีสถานการณ์ที่ฝึกลักษณะของบุคคลอยู่หลายองค์การ อาทิเช่น Little Leages, 4H, Slups เป็นต้น องค์การเหล่านี้แม้กิจกรรมจะไม่เกี่ยวกับการเมืองแต่ก็ช่วยทำให้บุคคลเรียนรู้ทางการเมืองโดยอ้อม เพราะเด็กที่เข้าร่วมในองค์กรดังกล่าว ได้มีโอกาสเรียนรู้ การแข่งขันภายใต้กฎเกณฑ์ เรียนรู้ที่จะเอาชนะ ขณะเดียวกันยอมรับความพ่ายแพ้ที่เกิดขึ้นอย่างภาคภูมิใจ นอกจากนี้ยังมีโอกาสที่จะเรียนรู้ทางการเมืองโดยผ่านการลงคะแนนเสียง เรียนรู้ที่จะได้รับการลงโทษ ถ้าหากกระทำผิดโดยเพื่อนจะลงมติให้ออกจากกลุ่ม ซึ่งกิจกรรมที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเมืองเหล่านี้ ทำให้เด็กเรียนรู้บทบาทของการเป็นพลเมืองในการเมืองระบอบประชาธิปไตย ระบบ 2 พรรคอย่างชัดเจน

2.3 การสร้างข้อสรุปโดยทั่วไป(Generalization)

เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากแบบแผนคุณค่า ความเชื่อพื้นฐานของคนในสังคมใดสังคมหนึ่งอาจจะไม่มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องการเมืองแต่ก็จะมีบทบาทที่สำคัญในการสร้างวัฒนธรรมทางการเมือง ตัวอย่างเช่นในกรณีของเม็กซิโก การที่คนเม็กซิกันมีความรู้สึกว่าตนเองไร้ประสิทธิภาพ คือไม่เชื่อว่าตัวเองสามารถก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้ทำให้พฤติกรรมทางการเมืองของพวกเขาแสดงออกมาในลักษณะท่าที ที่อาจจะแยกออกตัวเองจากการเมือง(Political Alienation) หรือในกรณีของอิตาลี การที่คนอิตาลีไม่ไว้วางใจเพื่อนฝูง ทำให้พฤติกรรมทางการเมืองของพวกเขาเองมีลักษณะท่าทีแสดงออกทางความสงสัย ความไม่ไว้วางใจ(Synicisms) ในทางการเมือง นักการเมืองอย่างมาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะบุคคลได้นำข้อสรุปที่

เกี่ยวกับแบบแผน คุณค่าความเชื่อพื้นฐานทางสังคมมาใช้กับวัตถุประสงค์ทางการเมือง ซึ่งการสร้าางข้อสรุปทั่วไปดังกล่าว ถือว่าเป็นวิธีการเรียนรู้ทางการเมือง โดยอ้อมอีกวิธีหนึ่ง

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับ

สิ่งที่มีอิทธิพล ต่อการกำหนดพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคล ตลอดจนความรู้ ความเข้าใจ ความสนใจ และทัศนคติความเชื่อในระบบทางการเมืองก็คือ กระบวนการสังคมการเมือง ซึ่งเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ กล่าวคือบุคคลได้เรียนรู้สิ่งต่างๆจากสังคมและสิ่งแวดล้อม แล้วบุคคลก็รับเอาผลจากการเรียนรู้นั้น มาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต กระบวนการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับความคิดหรือสิ่งใหม่ไปใช้ปฏิบัติ จนเกิดกระบวนการยอมรับทางด้านจิต (Mental Process) และมีความต่อเนื่องเป็นระยะๆ ดังนี้¹⁵

ระยะแรก เรียกว่าระยะของการเรียนรู้ เป็นระยะที่เริ่มจากประสาทส่วนสัมผัส (Sensory Organs) ได้เริ่มจะรับรู้สิ่งใหม่ๆ ด้วยวิธีการต่างๆเช่นจากการได้ยิน ได้เห็น ได้สัมผัส เป็นต้น

ระยะที่สอง เรียกว่า ระยะเกิดความรู้สึก เป็นระยะที่ต่อเนื่องมาจากระยะแรก กล่าวคือเริ่มมีความสนใจในสิ่งที่ได้รับรู้ ทำให้เกิดกระบวนการสร้างความรู้ ความเข้าใจของสมองขึ้น จากการหาข้อมูลเพิ่มเติมมากขึ้นจากวิธีการต่างๆ เช่นจากการสังเกต การอ่าน การฟัง การซักถาม การทรงจำ เป็นตัวอย่าง เพื่อประกอบการได้ตรองตัดสินใจในระยะต่อไป

15 มาลี ธรรมลิขิต, การเรียนรู้ในการปฏิบัติตนเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวของประชาชนในแหล่งเสื่อมโทรมบริเวณใกล้เคียงกับโรงพยาบาลรามาธิบดี, กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,

ระยะที่สาม จะมีความต่อเนื่องกับระยะที่สองอย่างใกล้ชิด คือเป็นการนำไปทดลองปฏิบัติ เป็นการนำเอาความรู้ใหม่ๆ มาทดลองใช้หลังจากเกิดความสนใจ หากได้ผลเช่นไรแล้วก็จะนำไปสู่ระยะที่สี่ ระยะการประเมินผล ระยะนี้เป็นระยะหลังจากบุคคลทดลองปฏิบัติจนเกิดความเข้าใจขึ้นแล้วจะมีทัศนคติต่อสิ่งต่างๆ ในแง่ดี หรือไม่ดี ชอบหรือไม่ชอบ

ระยะที่สี่ ระยะการประเมินผล หลังจากทดลองนำไปปฏิบัติ จะมีการประเมินการตัดสินใจที่จะกระทำด้วยการศึกษาหาวิธี แก้ไขพิจารณาทางใดและเลือกจนมีความเข้าใจดีพอแล้ว ก็จะเริ่มเข้าระยะที่ห้าต่อไป คือการยอมรับไปปฏิบัติ

ระยะที่ห้า เป็นระยะสุดท้ายของการเรียนรู้ คือได้นำไปปฏิบัติจนติดเป็นนิสัย ซึ่งเกิดขึ้นภายหลังการนำไปทดลองปฏิบัติจนได้ผลดีแล้ว และเป็นที่น่าพอใจ เหตุนี้ความคิดหรือสิ่งใหม่ทั้งหลายที่ยอมรับนับถือ ปฏิบัติต่อกันมาเป็นเวลานานจนเกิดความเคยชิน อาจกลายเป็นความเชื่อมั่นได้ กล่าวคือ เชื่อว่าความคิดหรือสิ่งใหม่ๆ เหล่านี้ จำเป็นต้องมี จำเป็นต้องใช้จากกระบวนการเรียนรู้ทั้งห้าระยะดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ความสนใจทางการเมืองและความรู้ ความเข้าใจทางการเมือง มีความเกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนรู้ กล่าวคือบุคคลได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ ทางการเมืองจากสังคมได้ โดยผ่านระยะความสนใจทางการเมือง และความรู้ ความเข้าใจทางการเมือง จนก่อให้เกิดทัศนคติทางการเมือง และเกิดการยอมรับไปปฏิบัติจนเกิดเป็นความเชื่อหรืออุดมการณ์ขึ้นมา

แนวคิดและอุดมการณ์ประชาธิปไตย

คำว่าประชาธิปไตย ตรงกับภาษาอังกฤษว่า "Democracy" มีรากศัพท์มาจากภาษากรีก หมายถึงการปกครองโดยหมู่ชน หรือประชาชน¹⁶ สำหรับภาษาไทย อาจแยกได้เป็น 2 คำ คือ ประชา หมายถึง "ประชาชน"

16 เชาว์ ไพโรจน์โรจน์, ลัทธิและอุดมการณ์ทางการเมือง, (กรุงเทพฯ :

โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์) 2529 หน้า 22

และคำว่า อธิปไตย หมายถึงอำนาจสูงสุดของแผ่นดินเมื่อรวมกันหมายถึง การปกครองที่มีอำนาจสูงสุดเป็นของประชาชน หรือมาจากประชาชน โดยทั่วไปแล้ว ประชาธิปไตยมีหลายความหมาย อาจสรุปได้เป็น 3 สถานะดังนี้คือ

1. ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นอุดมการณ์ พอลจะบอกถึง ลักษณะสำคัญของอุดมการณ์ประชาธิปไตยได้ดังนี้¹⁷ คือ

1.1 การมีศรัทธาในความสามารถของมนุษย์ มีศรัทธาใน สติปัญญา ในการที่มนุษย์สามารถร่วมมือกันทำงาน ความสามารถที่สำคัญ ของมนุษย์ได้แก่การรู้จักเหตุผล ใช้เหตุผล ค้นหาความจริงตามหลักวิทยาศาสตร์

1.2 เชื่อในลัทธิเสรีภาพที่จะแสดงความคิดเห็น เนื่อง จากการค้นหาทางวิทยาศาสตร์ จึงเชื่อว่า การยอมรับให้ทุกฝ่ายเสนอข้อเท็จจริง เหตุผล และความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาที่กำลังพิจารณาอยู่ให้หมดเสีย ก่อนแล้วจึงตัดสินใจ จะเป็นวิธีที่ดีที่สุด จากข้อนี้จึงเกิดเสรีภาพในการพูด การพิมพ์เผยแพร่ ทางการประชุม เสรีภาพในการรวมกลุ่ม ตลอดจนพรรคการเมือง

1.3 เชื่อว่ามนุษย์ทุกคน มีความเท่าเทียมกันหรือเสมอภาคกันตามกฎหมาย และทางการเมือง ทุกคนควรได้รับการปฏิบัติจากเจ้าหน้าที่ของรัฐและกฎหมายโดยเท่าเทียมกัน ไม่แยกเป็นเพศใด มีกำเนิดอย่างไร มีฐานะทางเศรษฐกิจ สังคมเห็นใจ

17 ชัยอนันต์ สมุทวณิช , ประชาธิปไตย สังคมนิยม คอมมิวนิสต์ กับการเมืองไทย (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แสง), 2519 หน้า 34

1.4 เชื่อว่าอำนาจทางการปกครอง ของรัฐบาลเกิดขึ้น จากความยินยอมของประชาชน การให้ความยินยอมเท่ากับเป็นการสร้างความชอบธรรม

1.5 เชื่อว่าสถาบันทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ที่เป็นกลไกของรัฐนั้นมีอยู่เพื่อรับใช้บุคคล ในสังคมคนเข้ามาอยู่ภายใต้การปกครองของรัฐบาล ก็เพราะเขาคิดว่ารัฐบาลจะเป็นเครื่องมือในการที่จะ ทำให้เขามีชีวิตดีกว่าแต่ก่อน มีเสรีภาพ ความมั่นคงในชีวิตและทรัพย์สิน และการแสวงหาความสุข ดังนั้นประชาชนมีสิทธิที่จะทำการต่อต้านรัฐบาลที่ไม่ปฏิบัติตามอุดมการณ์ดังกล่าว หรือรัฐบาลที่ใช้อำนาจไม่เป็นธรรม

1.6 เชื่อว่าเนื่องจากรัฐ เป็นเพียงอุปกรณ์ที่ช่วยให้คนในสังคมบรรลุถึงความสุขสมบูรณ์และรัฐอยู่ได้ ก็ด้วยเป้าหมายที่จะคุ้มครองชีวิต ทรัพย์สินและการแสวงหาความสุข ดังนั้นประชาชนมีสิทธิที่จะทำการต่อต้านรัฐบาลที่ไม่ปฏิบัติตามอุดมการณ์ดังกล่าว หรือรัฐบาลที่ใช้อำนาจไม่เป็นธรรม

1.7 เชื่อว่ามนุษย์เป็นผู้มีศีลธรรม มีจริยธรรม ระลึกถึงสิทธิและผลประโยชน์ของบุคคลอื่น คำนึงถึงประโยชน์สุขของส่วนรวมอยู่เสมอ ด้วยความสำนึกดังกล่าวทำให้มนุษย์มีความประพฤติชอบ ปฏิบัติชอบ ความแตกต่างส่วนหนึ่งของมนุษย์นั้น ส่วนหนึ่งอยู่ที่ความคิดเห็นที่ว่าอะไรคือสิ่งที่ถูกต้องที่สุดที่พึงยึดถือ และนำไปปฏิบัติเพื่อความสงบสุขของส่วนรวม¹⁸

1.8 มนุษย์มีความสามารถในการปรับปรุงตนเองให้ก้าวหน้าและมีความเจริญในด้านความคิด สติปัญญา ตลอดจนความรับผิดชอบ ซึ่งด้วยความสามารถดังกล่าว ทำให้มนุษย์สามารถพัฒนาตนเองทั้งในด้านจิตใจ

และวัตถุ นอกจากนี้ยังมีความเชื่อในหลักวิวัฒนาการ คือความเปลี่ยนแปลงแบบค่อยเป็นค่อยไป จึงสนับสนุนบุคคลให้มีความอดทน รู้จักยับยั้งชั่งใจ ไม่ทำอะไรโดยขาดสติยั้งคิด และมีความมุ่งมั่นที่จะสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้า ให้กับตนเองและสังคมอยู่ตลอดเวลา โดยสันติวิธี

1.9 เชื่อในหลักการปกครองตนเอง ประชาธิปไตยจะเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหานั้นจะเกิดการกระทบกระทั่งกันต่อส่วนรวม หรือเพื่อสร้างสรรค์ประโยชน์และความสงบสุขต่อส่วนรวม ทั้งนี้เพราะเชื่อในความสามารถด้านสติ ปัญญา ความมีเหตุผล ความรับผิดชอบ ตลอดจนมีศีลธรรมของบุคคลนั่นเอง สำหรับวิธีการที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบัน ได้แก่การใช้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งซึ่งเป็นการแสดงความคิดเห็นโดยตรง และการให้ตัวแทนที่เลือกเข้าไปปฏิบัติหน้าที่แทนตน ซึ่งเป็นวิธีการทางอ้อม ซึ่งวิธีการทั้งสองแบบนี้จะขัดแย้งกันมากเป็นข้อยุติในปัญหาต่างๆ โดยถือว่า " เสียงข้างมากเป็นเสียงของพระเจ้า หรือเป็นเสียงสวรรค์ " ¹⁹

2. ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็น ระบอบการปกครอง
ประชาธิปไตยโดยในฐานะที่เป็นระบอบการปกครอง หมายถึงการจัดรูปแบบทางการเมือง โดยกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันทางการเมือง ตลอดจนวิธีการที่จะใช้ในการตัดสินใจ เพื่อปัญหาความขัดแย้งตามแนวทางประชาธิปไตย

จากหลักการหรืออุดมการณ์ ของประชาธิปไตยดังกล่าว
ได้ก่อให้เกิดรูปแบบการปกครองได้ดังนี้^{๒๐}

2.1 จากหลักแห่งเหตุผล ที่เชื่อว่ามนุษย์เป็นผู้มีเหตุผล
และสามารถใช้เหตุผลที่ตนมีอยู่ในการแก้ปัญหาต่างๆ ที่ตนเผชิญอยู่ และทุก
คนมีความสามารถใช้เหตุผลเท่าเทียมกัน ได้ก่อให้เกิดรูปแบบการปกครอง
ที่ต้องอาศัยหลักการของการประชุมปรึกษาหารือ ร่วมอภิปรายเพื่อแลกเปลี่ยน
ความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เพื่อหาข้อยุติตามเหตุผลที่ถูกต้องเหมาะสม
ซึ่งสถาบันทางการเมืองที่ใช้ทำหน้าที่ตัดสินใจปัญหาต่างๆ เหล่านี้ได้แก่
รัฐสภา คณะรัฐบาล เป็นต้น

2.2 จากหลักความนิยม ที่ประสงค์จะให้บุคคลมี
เสรีภาพและเป็นตัวของตัวเองสามารถตัดสินใจปัญหาต่างๆ ตามความคิดเห็น
ของตนโดยปราศจากการบังคับใดๆทั้งสิ้น ได้ก่อให้เกิดรูปแบบ การปกครอง
โดยออกกฎหมายเพื่อพิทักษ์และคุ้มครอง เสรีภาพส่วนบุคคล ในอันที่จะแสดง
ความคิดเห็นในการที่จะสนับสนุนในแนวความคิดที่ตนเห็นว่าถูกต้องเหมาะสม
หรือการที่จะคัดค้านในสิ่งที่ตนเห็นว่าไม่ถูกต้อง เหมาะสม การเคารพใน
สิทธิที่กล่าวมานี้ ได้ก่อให้เกิดกิจกรรมทางการเมืองในรูปแบบต่างๆของรัฐ
บาลที่ก่อให้เกิดผลเสียต่อประเทศชาติ หรือ การให้โอกาสแก่สื่อมวลชน
ที่จะวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลโดยไม่ถูกคุกคาม เป็นต้น

2.3 จากหลักแห่งความเสมอภาคกัน โดยไม่คำนึงถึง
ชนชั้น วรณะ ได้ก่อให้เกิดการพิทักษ์คุ้มครองต่อบุคคล ทางด้านกฎหมาย

อย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ มีการให้สิทธิ เสรีภาพใน
เรื่องต่างๆ เช่น สิทธิทางการเมือง การศึกษา การนับถือศาสนา
การประกอบอาชีพ สิทธิในร่างกาย หรือการครอบครองทรัพย์สินเป็นต้น

2.4 จากหลักศีลธรรมที่เชื่อว่า มนุษย์มีศีลธรรมประจำใจ
และจะทำอะไรก็คำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมเสมอ ได้ก่อให้เกิดความเชื่อ
ถือบุคคล และให้อิสระอย่างเต็มที่ ในอันที่จะประกอบกิจกรรมต่างๆ
ซึ่งเชื่อว่าคนเรา จะกระทำเฉพาะกิจกรรมที่สร้างสรรค์ มากกว่าทำลาย

2.5 จากหลักการพัฒนาตนเอง ที่เชื่อว่ามนุษย์นั้นจะมี
ความสามารถในอันที่จะปรับปรุงตนเองให้ก้าวหน้า ซึ่งบางครั้งอาจต้องใช้
ระยะเวลาบ้าง จากหลักดังกล่าวได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง หรือการ
กระทำกิจกรรมต่างๆ อย่างมีขั้นตอน และใช้ความวินิจฉัยพิจารณาด้วยความ
รอบคอบและต้องอดทน เป็นต้นว่าการออกกฎหมายเพื่อใช้บังคับประชาชน
ต้องผ่านการพิจารณาอย่างรอบคอบหลายขั้นตอน นอกจากนี้ยังเปิดโอกาส
ให้บุคคล มีอิสระที่จะคิดหรือกระทำสิ่งต่างๆ เพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ให้เกิดขึ้นมา

2.6 จากหลักแห่งการพัฒนาตนเอง ได้ก่อให้เกิด
รูปแบบการปกครองที่เปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนที่มีความสามารถ และมี
คุณสมบัติครบถ้วนตามกฎหมายกำหนดได้มีสิทธิการเข้าร่วมการบริหารประเทศ
โดยเท่าเทียมกัน ซึ่งสมัยก่อนอาจเข้าร่วมโดยตรง แต่ปัจจุบันเนื่องจากคนมี
จำนวนมากขึ้น ฉะนั้นจึงจะหลอมมาในรูปของการเลือกหาบุคคลที่เหมาะสม
เข้าไปทำหน้าที่ตามอำนาจอธิปไตยที่มีตนอยู่ ทั้งนี้เพราะการปกครอง
ในระบอบประชาธิปไตยนั้น อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน

2.7 จากหลักแห่งเสรีภาพ ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพอย่างทั่วถึง ได้ก่อให้เกิดวิธีการปกครองที่กำหนดขอบเขต แห่งอำนาจหน้าที่ของรัฐบาล เพื่อที่จะพิทักษ์คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเพื่อเกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย และมีความยุติธรรมในสังคม เป็นต้นว่าการให้เสรีภาพในการนับถือศาสนา การพูด การพิมพ์และการประกอบอาชีพ และได้รับสิทธิคุ้มครองตามกฎหมาย เป็นต้นว่า สิทธิในทรัพย์สิน สิทธิที่จะได้รับค่าตอบแทน เพื่อชดเชยจากการที่ทางรัฐบาลได้เวนคืนทรัพย์สินของเอกชนไปเป็นของรัฐ เป็นต้น

3. ประชาธิปไตยในฐานะวิถีชีวิต ได้แก่การนำเอาอุดมการณ์ที่เป็นความเชื่อของบุคคล ต่อหลักการตามทฤษฎีประชาธิปไตย มาช่วยในการตัดสินใจต่าง ๆ ในชีวิต ฉะนั้น ถ้ากล่าวถึงอุดมการณ์ประชาธิปไตยจึงเป็นการกล่าวถึงประชาธิปไตย ในฐานะที่เป็นวิถีชีวิตนั่นเอง วิถีชีวิตที่เป็นประชาธิปไตย พอสรุปได้ดังนี้

3.1 เคารพเหตุผล มากกว่าบุคคลคือ จะต้องไม่ศรัทธาในตัวบุคคลหนึ่งบุคคลใดจนลืมนึกถึงความสามารถที่แท้จริง โดยต้องยอมรับว่าทุกคนมีความสามารถ และมีสติปัญญาอยู่ในวงจำกัด อาจจะมีทัศนคติที่ถูกต้องในบางเรื่องและผิดในบางเรื่อง ต้องยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นเพื่อค้นหาเหตุผลที่ถูกต้องอย่างแท้จริง เพราะเหตุผลจะช่วยให้อารมณ์ประชาธิปไตยไปได้

3.2 รู้จักการประนีประนอม (Compromise) ผู้ที่มีศรัทธาในระบอบประชาธิปไตยจะต้องรู้จักการยอมรับฟังเหตุผลของบุคคลอื่น

ต้องรู้จักอดกลั้นต่อความคิดเห็นที่แตกต่าง ไม่ยึดมั่นในความคิดเห็นของตนเอง
ยอมผ่อนปรนหรือแก้ไขต่างๆ ตามเหตุผลที่ถูกต้องเหมาะสม ยอมรับการ
แก้ปัญหาต่างๆ โดยสันติวิธี มากกว่าการแก้ปัญหาด้วยวิธีการรุนแรง²¹

3.3 มีระเบียบวินัย

ผู้ที่อยู่ในสังคมแบบ

ประชาธิปไตย ต้องเป็นผู้ที่มีระเบียบวินัยประพฤติปฏิบัติตามกฎหมายของสังคม
ถึงแม้ว่าการปกครองแบบประชาธิปไตย จะให้สิทธิเสรีภาพแก่ประชาชนก็จริง
แต่การใช้สิทธิเสรีภาพต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตของกฎหมายการใช้สิทธิเสรีภาพ
เกินขอบเขต จนไปละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น ย่อมทำให้เกิดความสับสน
อลเวง ความไร้ระเบียบในสังคม ดังนั้น สังคมประชาธิปไตยจะดำรงอยู่ได้
ถ้าคนในสังคมเป็นผู้มีระเบียบวินัย

3.4 มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม (Public Spirit)

ความรู้สึกรับผิดชอบต่อส่วนรวมมักเกิดขึ้น เนื่องจากความรู้สึกว่าตนเป็นเจ้าของ
ของประเทศ จะต้องประพฤติดตนให้เป็นพลเมืองดี โดยการทำตนให้
เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม เช่นการรักษาทรัพย์สินสมบัติของส่วนรวม ปฏิบัติตาม
กฎหมายบ้านเมือง เป็นต้น

3.5 การเคารพซึ่งกันและกัน (Mutual Respect)

พื้นฐานของประชาธิปไตยอันหนึ่ง คือ การยอมรับซึ่งกันและกันที่แต่ละคนเป็น
ส่วนหนึ่งของสังคม จึงควรเคารพซึ่งกันและกัน โดยเป็นการเคารพซึ่งตั้งอยู่
บนความเสมอภาคระหว่างกัน ซึ่งอาจแยกได้ 2 ประเด็นสำคัญ คือ

21 วิสุทธี โพธิ์แก่น , ประชาธิปไตยและแนวคิดและวัฒนธรรมประชาธิปไตย
ประชาธิปไตยในอุดมคติ (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์),

ก. การเคารพในความเป็นมนุษย์ การเคารพซึ่งกันและกัน
กันในความเป็นมนุษย์ของนักประชาธิปไตยก็คือ มองเห็นคนอื่นเป็นมนุษย์
เหมือนกับตนเอง ไม่แบ่งชั้นวรรณะ ไม่ถือยศศักดิ์ ทุกคนไม่ว่าจะมีสถานะ
ภาพทางการเมือง ทางเศรษฐกิจ หรือชาติตระกูลสูง-ต่ำ เพียงใด ก็สามารถ
พูดคุยคบหาได้เฉกเช่นเดียวกัน อันแสดงถึงการยอมรับซึ่งกันและกันของมนุษย์

ข. การเคารพในความสามารถของกันและกัน นักประชาธิปไตย
นั้นมีความเชื่ออยู่ว่าทุกคนมีความสามารถ แต่ความสามารถของคน
แตกต่างกัน ดังนั้นจึงควรแสดงและใช้ความสามารถที่ตนมีในการสร้างสรรค์
ประโยชน์แก่ส่วนรวมอย่างเต็มที่ครบใดที่คนแต่ละคน ใช้ความสามารถที่ตนมี
ให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม ไม่ได้ใช้ความสามารถในทางทุจริต
หรือเบียดบัง หรือละเมิดผู้อื่น ก็ควรที่จะสนับสนุนหรือส่งเสริมซึ่งกันและกัน
และพยายามประสานความสามารถของแต่ละคนเข้าด้วยกันเป็นการรวมกำลัง
ความสามารถเพื่อประโยชน์แก่ส่วนรวม ซึ่งผลระยะยาวและถาวรนั้นก็ตกแก่
ทุกคนอย่างเสมอหน้า เพราะส่วนรวมก็คือทุกๆคน ประกอบกันขึ้นมาั่นเอง²²

3.6 การดำเนินชีวิตอย่างเสรีภาพ ภายใต้ขอบเขตของ
กฎหมาย และไม่ถูกรบกวนอย่างไม่จำเป็นโดยรัฐในประเทศประชาธิปไตย
ต้องมีกฎหมาย เพื่อให้ความคุ้มครองหลักการเสรีภาพของประชาชน
ที่อยู่ในรัฐ ดังนั้น ราษฎรทุกคนในประเทศประชาธิปไตย จึงมีภาระดำเนิน
ชีวิตที่มีเสรีภาพอย่างเต็มที่ คราวใดที่ไม่ทำความเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่น สิทธิขั้น
ฐานของราษฎรย่อมได้รับการคุ้มครอง รัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ไม่อาจแทรก
แซงกิจการของเอกชน หรือใช้กำลังบาตรใหญ่กับเอกชนได้โดยผิดกฎหมาย²³

22 วิสุทธี โพธิ์แก่น , อ้างแล้ว หน้า 31

23 วิสุทธี โพธิ์แก่น , อ้างแล้ว หน้า 32

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. คณะอาจารย์คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ลักษณะบางประการของสถาบันสังคมไทยที่เป็นอุปสรรคต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย"²⁴ พบว่า

1) ด้านความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมือง การปกครอง และหน้าที่ของประชาชนโดยส่วนรวมแล้ว มีผู้สนใจทำความเข้าใจในระบอบการปกครองน้อยมาก และผู้ที่เชื่อว่ามี และเข้าใจ ก็ได้เรียนรู้มาจากโรงเรียนเป็นส่วนใหญ่ แต่การศึกษาของชาวชนบทจำกัดอยู่สูงไม่เกิน ป.4-ป.7 เท่านั้นแล้วจะเห็นได้ว่า ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการเมือง จึงคับแคบน้อยมาก ตามการจัดหลักสูตรทางการศึกษา ความรู้ความเข้าใจเหล่านี้ยังคงมีอยู่ และทันต่อเหตุการณ์ก็โดยอาศัยหนังสือพิมพ์ วิทยุและโทรทัศน์เป็นส่วนใหญ่ สำคัญสำคัญของความรู้ ความเข้าใจระบอบการปกครองที่ดี หรือความสัมพันธ์และหน้าที่ของตนต่อการปกครองบ้านเมืองที่ดี เป็นความเข้าใจในลักษณะที่เรียกว่า มุ่งในการยอมรับ เชื่อฟังอำนาจทางการเมืองของรัฐ หรือผู้ปกครองประเทศมากกว่าที่จะมุ่งคิดว่าตนเองเป็นผู้มีส่วนในการกำหนดรูปแบบและการใช้อำนาจของรัฐ

2) ทักษะคิดต่อการเลือกตั้ง ประชาชนส่วนใหญ่เข้าใจว่าการเลือกตั้งคืออะไร และเห็นว่าการออกเสียงเลือกตั้งเป็นสิ่งที่ควรกระทำ แต่ไม่เข้าใจถึงความสำคัญของการเลือกตั้ง ต่อการพัฒนากระบวนการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งต้องการความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของประชาชน

24 คณะอาจารย์คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ลักษณะบางประการของสถาบันสังคมไทย ที่เป็นอุปสรรคต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย, (กรุงเทพฯ : สยามการพิมพ์) 2515 หน้า 89-90

มากที่สุดเท่าที่สามารถจะทำได้ เพราะเหตุผลดังกล่าวนี้จึงทำให้ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งในแต่ละครั้งนั้นอย่างมาก แม้จะเห็นว่า การไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งเป็นลักษณะของพลเมืองดีก็ตาม ก็ยังเห็นว่า เป็นไปในลักษณะทางจริยธรรมมากกว่าหน้าที่ในการเมืองหรือการปกครอง

3) ทักษะคิดต่อผู้แทนราษฎร จะเห็นได้ว่าประชาชนย่อมมีลักษณะหรือทัศนคติต่อผู้มีความรู้ หรือผู้ที่ตนคิดว่าจะเป็นนักการเมืองที่ดี ยิ่งกว่าญาติ พี่น้องหรือผู้ที่มีฐานะดี เพราะเหตุว่าความคิดโดยทั่วไปของคนไทยถือว่า การเลือกตั้งผู้แทนเข้าไปทำหน้าที่ทางการเมือง เท่ากับเป็นการเลือกผู้ทำหน้าที่ปกครองประเทศนั่นเอง ฉะนั้นนอกจากจะเลือกคนที่คิดว่าดีโดยคำนึงถึงคุณลักษณะส่วนบุคคลต่างๆ แล้ว ยังมุ่งถึงผู้มีความรู้ และเชื่อถือเรื่องเช่นนี้ได้ก็เฉพาะบุคคลที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องในการเมือง และการปกครองที่ตนเห็นใกล้ชิดเท่านั้น คือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

2. วิจารณ์ ปราโมช ณ อยุธยา ได้ศึกษาเรื่องทัศนคติทางการเมือง ความรู้ ความเข้าใจ และความสนใจในการเลือกตั้งของผู้มีสิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตกรุงเทพมหานคร²⁵ เมื่อวันที่ 4 เมษายน 2519 พบว่า

1) ประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้ ความเข้าใจในระบบการเมืองในระบบรัฐสภาในระดับปานกลางถึงดี

25 วิจารณ์ ปราโมช ณ อยุธยา, การศึกษาเรื่องทัศนคติทางการเมือง ความรู้ความเข้าใจและความสนใจในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตกรุงเทพ, (กรุงเทพฯ : วิทยาลัยพัฒนศึกษา ป๋วย จุลาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) 2520 หน้า 155-159

2) ประชาชนส่วนใหญ่มีความสนใจด้านการเมือง ในแง่บทบาทการทำงานของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

3) ประมาณครึ่งหนึ่งของกลุ่มประชากรตัวอย่าง ที่ศึกษาทัศนคติทางการเมือง และการปกครองในระบบประชาธิปไตยค่อนข้างดี ส่วนที่เหลือมีทัศนคติทางการเมืองไม่ดี อย่างไรก็ตามประชาชนส่วนใหญ่ยังต้องการให้ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยต่อไป

4) ประชาชนส่วนใหญ่มีความสนใจ และทัศนคติที่ดีต่อการเลือกตั้ง

5) ปัจจัยทางประชากรและสังคมมีอิทธิพลเด่นชัด ต่อความรู้ความเข้าใจ ความสนใจทางการเมือง การเลือกตั้งของประชาชนก็คือ เพศ ระดับการศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจ

6) พบว่ามีความสัมพันธ์ระหว่าง

- ความรู้ ความเข้าใจในระบบการเมืองแบบรัฐสภา กับทัศนคติทางการเมือง และการปกครองระบอบประชาธิปไตย

- ความสนใจทางการเมืองแบบรัฐสภา กับทัศนคติทางการเมือง และการปกครองระบอบประชาธิปไตย

- ความสนใจทางการเมืองกับทัศนคติในการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง

- ทัศนคติทางการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตย กับทัศนคติในการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง

แต่ไม่พบว่า มีความสัมพันธ์ระหว่างความสนใจทางการเมือง กับทัศนคติทางการเมือง การปกครองระบอบประชาธิปไตย

3. Dahl²⁶ ได้ทำการศึกษาเรื่องการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองของประชาชนพบว่า ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากน้อยต่างกันตามลักษณะดังต่อไปนี้

- ผู้ที่มีรายได้สูงมากกว่าผู้ที่มีรายได้ต่ำ
- ผู้ที่มีสถานภาพทางสังคมสูง มากกว่าผู้ที่มีสถานภาพทางสังคมต่ำ
- ผู้ที่มีการศึกษาอย่างเป็นทางการ มากกว่าผู้ที่มีการศึกษาต่ำ
- ผู้ที่มีอาชีพ Professional , Business และ White Collar มากกว่าผู้ที่มีอาชีพด้านแรงงาน
- ผู้ที่มีเขตที่อยู่อาศัยดี มากกว่าผู้ที่มีเขตที่อยู่อาศัยในเขตเสื่อมโทรม

4. Lipset²⁷ ได้ทำการศึกษาการเลือกตั้งในกลุ่มประเทศประชาธิปไตยในอีกโลกตะวันตก พบว่าลักษณะทางสังคมที่มีความเกี่ยวข้องกับการเข้าไปมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งมีน้อยมากต่างกัันดังต่อไปนี้

- ผู้ที่มีรายได้สูง มากกว่าผู้ที่มีรายได้ต่ำ
- ผู้ที่มีการศึกษาสูง มากกว่าผู้ที่มีการศึกษาต่ำ
- ผู้ที่มีอาชีพธุรกิจ ลูกจ้างในสำนักงาน ข้าราชการ

26 Dahl, Robert A. , Who Govern Cliton : Yale University Press, 1961.

27 Lipset, Seymour M. Political Man : The Social Base of Politics. New York : Doubledy Press., 1960

เกษตรกรที่ทำเพื่อการค้าขาย ผู้ที่ทำงานในเหมืองแร่ มากกว่าผู้ที่เป็นคนงาน
ไร้ฝีมือ คนรับใช้ ผู้ที่ทำงานด้านบริการ ชาวไร่ชาวนาและเกษตรกรที่ทำการ
ผลิตเพื่อการกินชีพ

-คนชวามากกว่านิโกร

-ชายมากกว่าหญิง และผู้ที่มีอายุ 35-55 ปี และมากกว่า
55 ปี มากกว่าผู้ที่มีอายุน้อยกว่า 35 ปี

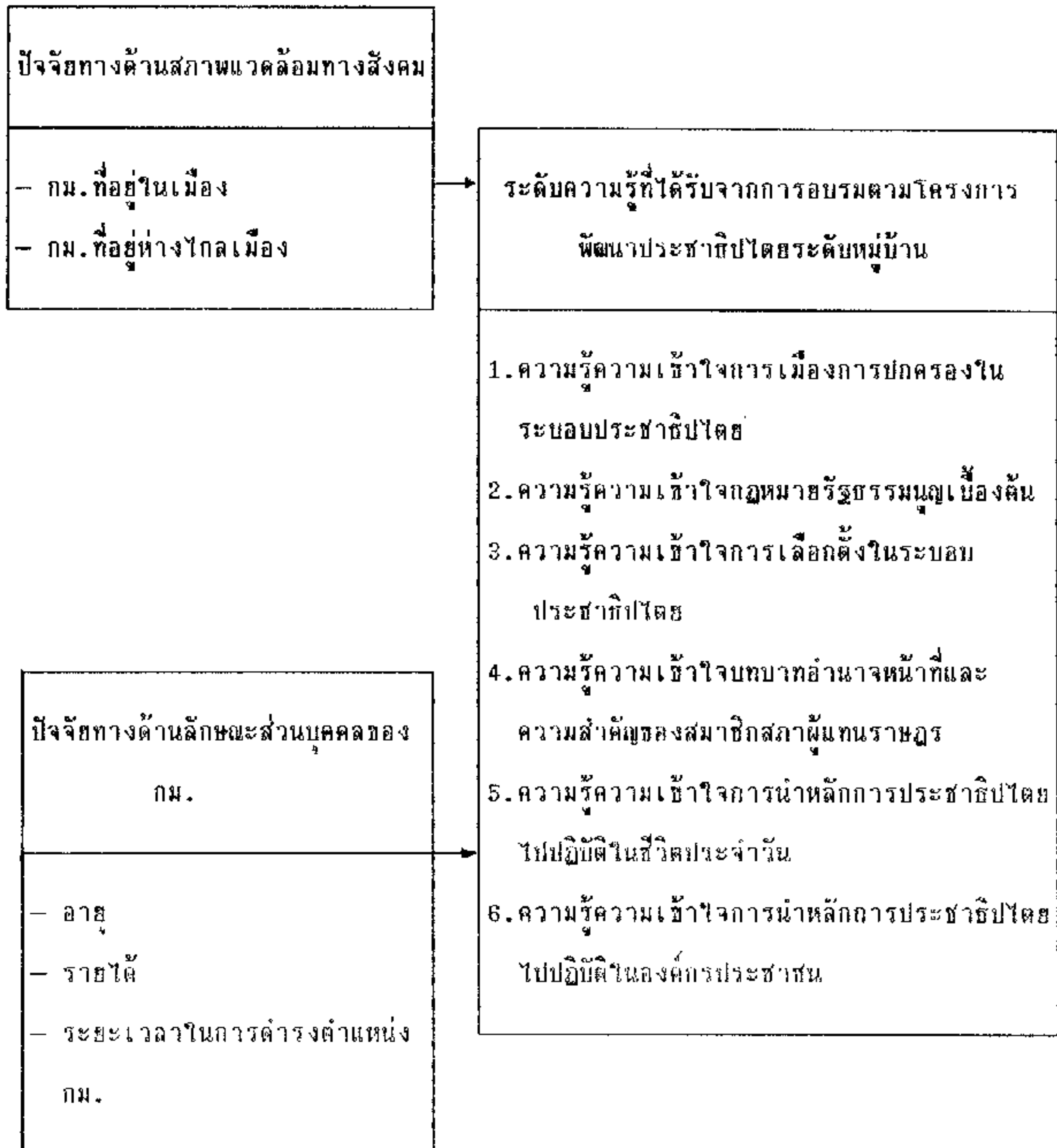
-ผู้ที่สมรสแล้ว มากกว่าผู้ที่เป็นโสด

-ผู้ที่ชอบการสมาคม มากกว่าผู้ที่แยกตนเองออกจาก

การสมาคม

จากแนวความคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่าความรู้ ความเข้าใจในทางการเมือง ระบอบประชาธิปไตยที่กรม
การปกครองได้มีโครงการอบรมระดับหมู่บ้าน โดยคณะกรรมการหมู่บ้าน
(กม.) ว่าได้รับความรู้มากน้อยเพียงใด อะไรเป็นปัจจัยสำคัญต่อการรับรู้ที่
ต่างกัน พบว่าการที่คณะกรรมการหมู่บ้าน สามารถเข้าใจการเรียนรู้และ
ยอมรับไปปฏิบัติในอุดมการณ์ประชาธิปไตย ล้วนขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม
ทางสังคมที่บุคคลผู้นั้นอาศัยอยู่ และลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคมของบุคคลนั้น ๆ
ดังนั้น ความสัมฤทธิ์ผลของโครงการพัฒนาประชาธิปไตยระดับหมู่บ้านไม่น่าจะ
ขึ้นกับปัจจัยหนึ่งปัจจัยใดเพียงปัจจัยเดียว ในการศึกษาดังนี้จึงได้ทำการศึกษา
ปัจจัยที่สำคัญๆ คือ ปัจจัยทางด้านบุคคล ได้แก่ อายุ รายได้ การดำรงตัว
แหล่ง และปัจจัยทางสภาพแวดล้อมทางสังคมของกรรมการหมู่บ้านในเมืองและ
ในชนบท ซึ่งสิ่งที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ เป็นตัวแปรที่ผู้ศึกษากำหนดไว้เป็นแนวทาง
ในการศึกษา ดังนั้นกรอบการศึกษาดังนี้

กรอบแนวความคิดของการวิจัย

จากกรอบการศึกษาดังกล่าวได้กำหนดตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา
ความรู้ของคณะกรรมการหมู่บ้าน ตามโครงการพัฒนาประชาธิปไตยระดับ
หมู่บ้าน ไว้ดังนี้ คือ

ตัวแปรอิสระ

1. สภาพแวดล้อมของการอยู่อาศัย

- (1) คณะกรรมการหมู่บ้านที่อยู่ในเมืองหรือใกล้เมือง
- (2) คณะกรรมการหมู่บ้านที่อยู่ในชนบทห่างไกลจากเมือง

2. คุณลักษณะส่วนบุคคล

- (1) อายุ
- (2) วิชาได้
- (3) ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง กม.

ตัวแปรตาม

ความรู้ของคณะกรรมการหมู่บ้านที่ได้รับจากโครงการพัฒนา
ประชาธิปไตย ซึ่งจะวัดความรู้ใน 6 ด้านคือ

1. ความรู้ความเข้าใจการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

2. ความรู้ความเข้าใจกฎหมายรัฐธรรมนูญเบื้องต้น

3. ความรู้ความเข้าใจการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตย

4. ความรู้ความเข้าใจบทบาทอำนาจหน้าที่ และความสำคัญของ
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

5. ความรู้ความเข้าใจในการนำหลักการประชาธิปไตย ไป
ปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

6. ความรู้ความเข้าใจในการนำหลักการประชาธิปไตยไป
ปฏิบัติในองค์กรประชาชน

สาเหตุที่ตัดตัวแปรด้าน เพศ อาชีพ และระดับการศึกษา
ของกลุ่มตัวอย่างออกไปเพราะ คุณลักษณะด้านเพศ ส่วนใหญ่จะเป็นเพศชาย
อาชีพส่วนใหญ่จะมีอาชีพเกษตรกรรม และระดับการศึกษาส่วนใหญ่จบการศึกษา
ภาคบังคับ คือ ป.4 หรือ ป.6

สมมติฐานในการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 การรวมการหมู่บ้านที่อยู่ในตำบลคลองน้ำใสและตำบลสิกกาม
ได้รับความรู้จากการอบรมตามโครงการพัฒนาประชาธิปไตย
ระดับหมู่บ้าน ของกรมการปกครองแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 การรวมการหมู่บ้านที่มีระดับอายุแตกต่างกัน ได้รับ ความรู้
จากการอบรมตามโครงการพัฒนาประชาธิปไตยระดับหมู่บ้าน
ของกรมการปกครองแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 3 การรวมการหมู่บ้านที่มีรายได้แตกต่างกัน ได้รับความรู้จาก
การอบรมตามโครงการพัฒนาประชาธิปไตยระดับหมู่บ้านของ
กรมการปกครองแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 4 การรวมการหมู่บ้านที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งแตกต่างกัน
ได้รับความรู้จากการอบรมตามโครงการพัฒนาประชาธิปไตย
ระดับหมู่บ้านของกรมการปกครองแตกต่างกัน

ในการทดสอบสมมติฐานแต่ละสมมติฐานเพื่อทราบข้อแตกต่าง
ในแต่ละสมมติฐาน คือข้อแตกต่างในด้านสภาพแวดล้อมของการอยู่อาศัยของ
กม., อายุของ กม. รายได้ของ กม. และระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง
ของ กม. ถ้าหากทราบข้อแตกต่างอย่างชัดเจนแล้วสามารถนำไปเป็นแนว
ทางในการจัดทำหลักสูตรการฝึกอบรมซึ่งต้องคำนึงถึงตัวแปรทั้ง 4 ประการดัง
กล่าว

นิยามตัวแปรเชิงปฏิบัติการ

1. ความสัมฤทธิ์ผลของโครงการ หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจที่กรม
การหมู่บ้าน ได้รับจากการอบรมตามโครงการพัฒนาประชาธิปไตยระดับหมู่
บ้าน ซึ่งแยกเป็นความรู้

ความเข้าใจด้านต่างๆ 6 ด้านคือ

1. ความรู้ความเข้าใจการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

2. ความรู้ความเข้าใจกฎหมายรัฐธรรมนูญเบื้องต้น

3. ความรู้ความเข้าใจการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตย

4. ความรู้ความเข้าใจบทบาทอำนาจหน้าที่ และความสำคัญ
ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

5. ความรู้ความเข้าใจในการนำหลักการประชาธิปไตย ไป
ปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

6. ความรู้ความเข้าใจในการนำหลักการประชาธิปไตยไป
ปฏิบัติในองค์กรประชาชน

2. คณะกรรมการหมู่บ้าน(กม.) หมายถึง คณะกรรมการหมู่บ้านที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 กำหนดให้ผู้ใหญ่บ้านเป็นคณะกรรมการหมู่บ้านโดยตำแหน่ง และให้ราษฎรเลือกตั้งกรรมการหมู่บ้านเป็นรองประธาน 1 คน เลขานุการ 1 คน ผู้ช่วยเลขานุการ 1 คน กรรมการหมู่บ้านฝ่ายต่าง คือ ฝ่ายกิจการปกครอง , ฝ่ายกิจการพัฒนาหมู่บ้านและส่งเสริมอาชีพ, ฝ่ายกิจการป้องกันและรักษาความสงบเรียบร้อย , ฝ่ายกิจการและรักษาความสงบเรียบร้อย, ฝ่ายกิจการการคลัง, ฝ่ายกิจการสาธารณสุข, ฝ่ายกิจการศึกษาและวัฒนธรรม, ฝ่ายกิจการสวัสดิการและสังคม, ฝ่ายกิจการสตรีและฝ่ายกิจการอื่นๆ ที่เห็นสมควร

3. "ระดับการศึกษา" หมายถึงระดับการศึกษาสูงสุดของคณะกรรมการหมู่บ้าน ตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งผู้ศึกษาแบ่งออกเป็น 4 ระดับ คือ คณะกรรมการหมู่บ้านจบการศึกษาภาคบังคับ ชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น, มัธยมศึกษาตอนปลาย และจบอนุปริญญา

4. "สภาพแวดล้อมของการอยู่อาศัย" หมายถึงหมู่บ้านที่คณะกรรมการหมู่บ้านตั้งบ้านเรือนอาศัยอยู่นั้น ห่างจากที่ว่าการอำเภอที่ต้องไปติดต่อประสานงาน คือหมู่บ้านที่ห่างจากที่ว่าการอำเภอต่ำกว่า 10 กิโลเมตร ถือว่าเป็นหมู่บ้านที่อยู่ในเมือง ส่วนหมู่บ้านที่อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอมากกว่า 10 กิโลเมตร จัดว่าเป็นหมู่บ้านที่อยู่ห่างไกลจากเมือง

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการวิจัย

(Research Methodology)

สถานที่

ในการศึกษาครั้งนี้ ได้กำหนดพื้นที่จังหวัดกำแพงเพชร เป็นพื้นที่ที่ใช้ในการศึกษา ด้วยเหตุผลคือ จังหวัดกำแพงเพชรเป็นพื้นที่ที่ผู้ว่าราชการจังหวัด และหัวหน้าส่วนราชการมีความพยายามในการพัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการหมู่บ้านตลอดเวลา อาทิเช่น การจัดอบรมเสริมความรู้ด้านต่าง ๆ อีกทั้งบทบาทของ กม.ในพื้นที่ก็ได้ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย จึงมีความเหมาะสมในการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง

หน่วยในการวิเคราะห์ (Unit of Analysis)

การศึกษานี้ ได้กำหนดหน่วยที่จะวิเคราะห์เป็นรายบุคคล (Individual) คือ กรรมการหมู่บ้าน

ประชากร (Population)

ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้ประกอบด้วย คณะกรรมการหมู่บ้านในเขตพื้นที่ของอำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร ได้แก่ผู้ใหญ่บ้าน ในฐานะประธานคณะกรรมการหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิในฐานะรองประธานคณะกรรมการหมู่บ้าน เลขานุการ กรรมการฝ่ายกิจกรรมป้องกันและรักษาความสงบเรียบร้อย กรรมการฝ่ายกิจการคลัง กรรมการฝ่ายกิจการสาธารณสุข กรรมการฝ่ายกิจการศึกษาและวัฒนธรรม กรรมการฝ่ายกิจการสวัสดิการและสังคม กรรมการฝ่ายกิจการสตรี จำนวน 247 คนจากจำนวนทั้งหมด 498 คน ใน 4 ตำบล 43 หมู่บ้าน

การสุ่มตัวอย่าง (Sampling Techniques)

การสุ่มตัวอย่างประชากรจะใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง แบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) ดังนี้

ขั้นที่ 1 เลือกอำเภอที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random Sampling) มา 1 อำเภอจาก 9 อำเภอ เพื่อเป็นตัวแทนของจังหวัด ซึ่งได้แก่อำเภอคลองลาน

ขั้นที่ 2 ในอำเภอคลองลาน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random Sampling) มา 2 ตำบล จาก 4 ตำบล ได้แก่ตำบลคลองน้ำใส และสักงาม

ขั้นที่ 3 เก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง คือ คณะกรรมการหมู่บ้านจำนวน 23 หมู่บ้าน รวม 247 คน จาก 2 ตำบล ที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (Research Instruments)

ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้แบบสัมภาษณ์ (Structural Interview Schedules) ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การสร้างแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ศึกษาความรู้ความเข้าใจ และการปฏิบัติในเรื่องประชาธิปไตยของกรรมการหมู่บ้านจากเนื้อหาของหนังสือคู่มือที่ใช้ในการอบรมรวมทั้งความรู้ความเข้าใจอื่น ๆ ที่คิดว่าเกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์ต่อศึกษาจากเอกสารงานวิจัยต่าง ๆ และจากเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง และสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการวิจัยจำนวน 73 ข้อแบ่งเป็น 5 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง มีจำนวน 7 ข้อโดยมีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย 4 ด้าน แต่ละด้านมีจำนวน 6-11 ข้อรวมทั้งหมด 36 ข้อ โดยแต่ละข้อเป็นลักษณะคำถามแบบปลายเปิด สันนิษฐานว่าส่วนประมาณค่า

(Rating Scale) 5 ขั้นตอน ทั้งหมด 12 หัวข้อ

ตอนที่ 3 เป็นข้อมูลความรู้ความเข้าใจ ในการนำหลักการประชาธิปไตย ไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันรวมทั้งหมด 12 ข้อ ในแต่ละหัวข้อเป็นลักษณะคำถามแบบปลายปิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 อันดับ

ตอนที่ 4 เป็นข้อมูลความรู้ความเข้าใจ การนำหลักการประชาธิปไตย ไปปฏิบัติขององค์กรประชาชน รวมทั้งหมด 15 ข้อ ในแต่ละหัวข้อเป็นลักษณะคำถามแบบปลายปิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

ตอนที่ 5 เป็นข้อคิดเห็นเพิ่มเติม จำนวน 3 ข้อ ในแต่ละหัวข้อ เป็นลักษณะคำถามแบบปลายเปิด ให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมตามหัวข้อที่กำหนด ทั้งนี้เพื่อตรวจสอบความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเพิ่มเติมเพื่อให้งานวิจัยได้ผลสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

การทดสอบแบบสัมภาษณ์ (Pretest)

เมื่อสร้างแบบสัมภาษณ์เสร็จแล้ว ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ดังกล่าว ไปตรวจสอบกับอาจารย์ที่ปรึกษา และเพื่อนนักศึกษาปริญญาโทที่เรียนด้วยกัน และทำการแก้ไข จนคาดว่า แบบสัมภาษณ์นี้ น่าจะมีความสมบูรณ์เพียงพอแล้ว จึงนำไปทำการทดสอบ (Pre-Test) กับประชากรตัวอย่างของอำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 23 คน คือ คณะกรรมการหมู่บ้าน จำนวน 2 หมู่บ้าน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างนี้ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริงในการวิจัยแต่มีลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมไม่แตกต่างจากกลุ่มตัวอย่าง ที่จะทำการศึกษาจึงผลการทดสอบแบบสัมภาษณ์ได้พบข้อบกพร่องของแบบสัมภาษณ์คือ การใช้ภาษาในแบบสัมภาษณ์ ซึ่งเห็นว่าเป็นภาษาที่ฟังยาก ชัดช้อยในการตั้งคำถาม ส่วนความคิดเห็นด้านอื่น ๆ ในการตอบแบบสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยและไม่เห็นด้วยในแต่ละข้อ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงกลับมาแก้ไข ปรับปรุงแบบสัมภาษณ์อีกครั้ง โดยปรับปรุงการใช้ภาษา และการเรียบเรียงข้อความให้ชัดเจนใหม่ในบางหัวข้อ

1. ความเที่ยงตรงของแบบสัมภาษณ์ (Validity)

ผู้วิจัยได้ขอให้เพื่อนนักศึกษา และอาจารย์ที่ปรึกษาช่วยกันพิจารณา
ซึ่งคาดว่าน่าจะมี ความเที่ยงตรงของเนื้อหา

2. ความเชื่อถือของแบบสัมภาษณ์ (Reliability)

หลังจากที่นำแบบสัมภาษณ์ไปทดสอบแล้ว ผู้วิจัยได้นำมาหาค่าความ
เชื่อมั่น วิเคราะห์ความแปรปรวนสองทาง (Two-way Factorial
design) ระหว่างข้อคำถามและคำตอบเพื่อที่จะทราบว่ามิติด้านต่าง ๆ ที่ให้
ความรู้ 6 มิติ มีความเชื่อมั่นในการวัดเพียงใด ซึ่งก่อนการทดสอบ แต่ละมิติมี
จำนวนคำถาม ดังนี้

1. มิติความรู้ความเข้าใจการเมืองการปกครองในระบบ

ประชาธิปไตย มีคำถาม 10 ข้อ

2. มิติความรู้ความเข้าใจกฎหมายรัฐธรรมนูญเบื้องต้น มีคำถาม

6 ข้อ

3. มิติความรู้ความเข้าใจการเลือกตั้ง ในระบบประชาธิปไตย

มีคำถาม 11 ข้อ

4. มิติความรู้ความเข้าใจบทบาทอำนาจหน้าที่ และความสำคัญ

ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีคำถาม 9 ข้อ

5. มิติความรู้ความเข้าใจงานหลักการประชาธิปไตยไปปฏิบัติ

ในชีวิตประจำวัน มีคำถาม 12 ข้อ

6. มิติความรู้ความเข้าใจงานหลักการประชาธิปไตยไปปฏิบัติ

ในองค์กรประชาชน มีคำถาม 15 ข้อ

หลังจากนั้นได้เอามิติทั้ง 6 ด้าน มารวมกันเพื่อทดสอบความเชื่อมั่น
ปรากฏว่าต้องตัดคำถามออก 38 ข้อ เหลือคำถาม 35 ข้อ เมื่อคำนวณ
ทดสอบความเชื่อมั่นได้ค่า $\alpha = .7180$ ซึ่งถือว่ามีความเชื่อมั่นสูงที่จะวัด

ความรู้ความเข้าใจในโครงการพัฒนาประชาธิปไตยระดับหมู่บ้าน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสัมภาษณ์คือคณะกรรมการหมู่บ้าน จำนวน 247 คน

เกณฑ์การให้คะแนน

แบ่งการให้คะแนนเป็น 2 กรณี คือ

กรณีที่ 1 ให้ข้อความที่มีความหมายเชิงบวก (Positive) กำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

4 คะแนน	สำหรับคำตอบ	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
3 คะแนน	สำหรับคำตอบ	เห็นด้วย
2 คะแนน	สำหรับคำตอบ	ไม่เห็นด้วย
1 คะแนน	สำหรับคำตอบ	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
0 คะแนน	สำหรับคำตอบ	ไม่ทราบ

เกณฑ์ในการกำหนดระดับความรู้ความเข้าใจในทุกมิติ รวม 6 มิติ มีเกณฑ์ ดังนี้

คะแนน 35-70	=	ความรู้ความเข้าใจต่ำ
คะแนน 71-106	=	ความรู้ความเข้าใจปานกลาง
คะแนน 107-140	=	ความรู้ความเข้าใจสูง

เกณฑ์ในการให้คะแนนระดับความรู้ ที่ได้รับในแต่ละด้าน มีดังนี้

คะแนน 10-16	-	ความรู้ความเข้าใจต่ำ
คะแนน 17-22	-	ความรู้ความเข้าใจปานกลาง
คะแนน 23-30	-	ความรู้ความเข้าใจสูง

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ได้ทำการลงรหัสข้อมูล แล้วนำมาประมวลผลและวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS[®] ในลักษณะต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive) เพื่อจัดเป็นหมวดหมู่ และทำให้ทราบลักษณะพื้นฐานทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง การวิเคราะห์จะใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. ใช้วิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of Variance) เพื่อทดสอบข้อสมมุติฐานที่ตั้งไว้ว่ามีความสัมพันธ์ทางสถิติหรือไม่
3. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เพื่อหาความสัมพันธ์ของเนื้อหาหลักสูตรกับการฝึกอบรม
4. ค่าสถิติ T-Test เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปร

บทที่ 4

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาเรื่อง "สัมฤทธิ์ผลของการฝึกอบรมตามโครงการพัฒนา
ประชาธิปไตยระดับหมู่บ้านของกรมการปกครอง ศึกษาเฉพาะกรณี
อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร" นี้ ผู้ศึกษาจะเสนอผลการวิเคราะห์
ข้อมูลออกเป็น 2 ตอน ตามสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือการวิเคราะห์
เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) และการทดสอบสมมติฐาน
(Hypothesis Testing)

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาในครั้งนี้ คือ คณะกรรมการหมู่บ้าน จำนวนทั้งสิ้น
247 คน แบ่งตามลักษณะพื้นที่ที่อาศัย คือ กรรมการหมู่บ้านที่อยู่ในตำบล
คลองน้ำใส จำนวน 148 คน และอยู่ในตำบลลำกาม 99 คน

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ
รายได้ของครอบครัว ระยะเวลาในการศึกษาคำรงตำแหน่งคณะกรรมการหมู่บ้าน
ซึ่งผลการศึกษารายละเอียด ดังนี้

1 เพศ

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษานี้มีจำนวนทั้งหมด 247 คน เป็นเพศชายจำนวน
233 คน คิดเป็นร้อยละ 93.5 เป็นเพศหญิง จำนวน 14 คน คิดเป็น
ร้อยละ 5.7

2 อายุ

กลุ่มตัวอย่างส่วนมากจะมีอายุอยู่ในช่วง 31-40 ปี คิดเป็นจำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 37.2 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด รองลงมาคือมีอายุระหว่าง 41-50 ปี มีจำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 35.2 สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 51-60 ปี มีจำนวนน้อยที่สุด คือ จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 12.6 และกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด มีอายุเฉลี่ย 40.49 ปี

ตาราง 1 อายุของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

อายุ	จำนวน	ร้อยละ	อายุเฉลี่ย
20-30 ปี	37	15	26.7
31-40 ปี	92	37.2	34.5
41-50 ปี	87	35.2	47.6
51-60 ปี	3	12.6	54.8
รวม	247	100.0	40.49

3. ระดับการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างส่วนมากจบการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษา มีจำนวน 206 คน คิดเป็น 83.3 % ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด รองลงมา จบการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 19 คน คิดเป็น 7.7 % ลำดับต่อมา จบการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 19 คน คิดเป็น 7.3 % สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่จบการศึกษอนุปริญญาขึ้นไป ซึ่งเป็นระดับสูงสุดในการวิจัยครั้งนี้มีเพียง 4 คน คิดเป็น 1.6 %

ตารางที่ 2 ระดับการศึกษากลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ประถมศึกษา	206	83.5
มัธยมศึกษาตอนต้น	18	7.3
มัธยมศึกษาตอนปลาย	19	7.7
อนุปริญญาขึ้นไป	4	1.6
รวม	247	100.0

4 อาชีพ

กลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีอาชีพ ทำนา ทำสวน ทำไร่ มีจำนวน 202 คน คิดเป็น 82.8 % รองลงมาคืออาชีพรับจ้าง จำนวน 24 คน คิดเป็น 9.2 % และค้าขาย จำนวน 19 คน คิดเป็น 7.1 % สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพนอกเหนือข้างต้นมีเพียง 2 คนเท่านั้น

ตารางที่ 3 อาชีพของกลุ่มตัวอย่าง

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
ทำนา ทำสวน ทำไร่	202	82.8
รับจ้าง	24	9.2
ค้าขาย	19	7.1
อื่น ๆ	2	0.8
รวม	247	100.0

5 รายได้ของครัวเรือน

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำกว่า 3,000 บาท/เดือน จำนวน 204 คน คิดเป็น 82.6 % ของกลุ่มตัวอย่าง รองลงมาได้รายได้ 3,001-4,000 บาท/เดือน จำนวน 19 คน คิดเป็น 7.7 % และรายได้ 4,001 บาท/เดือน ขึ้นไปมีเพียง 24 คน หรือร้อยละ 9.7 และกลุ่มตัวอย่างมีรายได้เฉลี่ย 3,193.9 บาท

ตารางที่ 4 รายได้ของครัวเรือนกลุ่มตัวอย่าง

รายได้	จำนวน	ร้อยละ	รายได้เฉลี่ย
ต่ำกว่า 3,000 บาท/เดือน	204	82.6	2,736
3,001-4,000 บาท/เดือน	19	7.7	3,621
4,001 บาทขึ้นไป	24	9.7	6,748
รวม	247	100.0	3,193

6. ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง กม.

กลุ่มตัวอย่างส่วนมากดำรงตำแหน่ง 1-5 ปี จำนวน 100 คิดเป็น 64.8 % ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด รองลงมาดำรงตำแหน่ง กม.6-10 คน มีจำนวน 52 คน คิดเป็น 21.0 % และไม่มีกลุ่มตัวอย่างผู้ดำรงตำแหน่ง กม.เกิน 10 ปี โดยกลุ่มตัวอย่างมีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งเฉลี่ย 3.87 ปี

ตารางที่ 5 ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง กม.ของกลุ่มตัวอย่าง

ระยะเวลา	จำนวน	ร้อยละ	เฉลี่ย
ต่ำกว่า 1 ปี	35	14.2	1.0
1-5 ปี	100	64.0	3.1
6-10 ปี	52	21.0	8.2
สูงกว่า 10 ปี	-	-	-
รวม	247	100.0	3.87

ตอนที่ 2 การทดสอบสมมติฐาน (Hypothesis Testing)

ในการศึกษาครั้งนี้ ใช้สถิติวิเคราะห์หลายประเภท เพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลได้ผลชัดเจน กล่าวคือ ใช้ T-Test เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ที่ได้รับแยกตามตำบล คือ ตำบลคลองน้ำใส กับ ตำบลสีกกาม นอกจากนี้ ยังใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of Variance = ANOVA) เพื่อทดสอบว่า ปัจจัยทางตัวบุคคล เช่น อายุ รายได้ และระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง กม.น่าจะมีผลต่อการได้รับความรู้ที่แตกต่างกันด้วย

สมมติฐานที่ 1 กรรมการหมู่บ้าน (กม.) ที่อยู่ในตำบลคลองน้ำใสและตำบลสีกกาม ได้รับความรู้จากการอบรมตามโครงการพัฒนาประชาธิปไตยระดับหมู่บ้าน ของกรมการปกครองแตกต่างกัน

ตารางที่ 6 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ที่ได้รับจากการอบรมแยกตามตำบล

ตำบล	$\bar{X}$	SD	T-Value	T-Prob
กม.ตำบลคลองน้ำใส	106.77	7.088	3.13	.002
กม.ตำบลสีกกาม	103.09	6.998		

จากตาราง ผลการทดสอบค่า T-Test ได้ค่า $T = 3.13$ ซึ่งมีนัยสำคัญในความแตกต่างทางสถิติที่ระดับ .002 หมายความว่า กรรมการหมู่บ้านที่อยู่ในตำบลคลองน้ำใส และตำบลสีกกาม ได้รับความรู้จากการอบรมตามโครงการพัฒนาประชาธิปไตยระดับหมู่บ้านของกรมการปกครองต่างกัน ถ้าพิจารณาค่าเฉลี่ย พบว่ากรรมการหมู่บ้านทั้ง 2 ตำบล มีความรู้ความเข้าใจ

ปานกลางค่อนข้างสูงโดยกรมการหมู่บ้านตำบลคลองน้ำใส มีค่าเฉลี่ยสูงกว่า
กรมการหมู่บ้านตำบลสิกกงาม สรุปได้ว่า กรมการหมู่บ้านตำบลคลองน้ำใส
ได้รับความรู้จาก การอบรมตามโครงการพัฒนาประชาธิปไตยระดับหมู่บ้าน
มากกว่ากรมการหมู่บ้านตำบลสิกกงาม เป็นการยอมรับตามข้อสมมุติฐาน

นอกจากได้ทำการทดสอบสมมุติฐานที่วางไว้ในการศึกษาครั้งนี้สนใจศึกษา
เนื้อหาของการฝึกอบรมซึ่งแบ่งความรู้เป็น 6 ด้าน ว่าได้รับความรู้แต่ละ
ด้านมีความแตกต่างกันหรือไม่โดยแยกได้ดังนี้

1.1 ความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

จากตารางที่ 7 ความรู้ความเข้าใจการเมืองการปกครองในระ
บอบประชาธิปไตยแยกตามตำบล พิจารณาค่าเฉลี่ยพบว่า กม.ตำบลคลองน้ำ
ใสมีค่าเฉลี่ย 19.89 สูงกว่าตำบลสิกกงามซึ่งมีค่าเฉลี่ยเพียง 18.51 โดยคะแนน
เฉลี่ยของทั้ง 2 ตำบล อยู่ในระดับปานกลาง หากพิจารณา
ความรู้ความเข้าใจในแต่ละข้อ พบว่า ในข้อที่ 4 การปกครองระบอบประชาธิปไตย
ยึดถือเล็งข้างมากหรือเล็งข้างน้อยก็ได้ถ้ามีเหตุผลเพียงพอ ความรู้
ความเข้าใจของ กม.ตำบลคลองน้ำใสมีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าตำบลสิกกงาม ซึ่ง
แสดงให้เห็นว่ากรมการหมู่บ้านตำบลคลองน้ำใสยึดหลักของเหตุผล ถึงแม้ว่า
เป็นเสียงของคนกลุ่มน้อย ถ้ามีเหตุผลก็ถือว่าถูกต้อง สำหรับในหัวข้อที่ 8
ศาลสถิตยุติธรรมเป็นผู้ใช้อำนาจตุลาการ โดยการวินิจฉัยตัดสินคดีตามกฎหมาย
ความรู้ความเข้าใจของกรมการหมู่บ้านตำบลคลองน้ำใสมีค่าเฉลี่ยน้อย
กว่าตำบลสิกกงามเช่นเดียวกัน และในหัวข้อที่ 10 การปกครองในปัจจุบันไม่
ต่างจากการปกครองในสมัยโบราณอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ความรู้
ความเข้าใจของกรมการหมู่บ้านทั้ง 2 ตำบล มีค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกัน และ
มีระดับความเข้าใจที่ต่ำ

สำหรับความรู้ความเข้าใจมากที่สุด ของกรมการหมู่บ้านตำบล
คลองน้ำใส คือ หัวข้อที่ 7 สส.ที่เราเลือกตั้งมีหน้าที่ออกกฎหมาย และ
ควบคุมการทำงานของรัฐบาล ส่วนกรมการหมู่บ้านตำบลสิกกงาม มีความรู้

ความเข้าใจมากที่สุดในตัวข้อที่ 3 ประชาธิปไตยจะต้องยอมรับเหตุผลของกัน
และกัน

สรุป กรรมการหมู่บ้านตำบลคลองน้ำใส ได้รับความรู้ความเข้าใจ
ในการเมืองการปกครอง ระบอบประชาธิปไตย มากกว่ากรรมการหมู่บ้านตำบล
ปลักงาม

ตารางที่ 7 ความรู้ความเข้าใจการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย
ตามตำบล

ข้อความถาม	ตำบล คลองน้ำใส		ตำบล สีกกาม	
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD
การเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย				
1. การเมืองเป็นเรื่อของการใช้อำนาจเพื่อ แจกแจงผลประโยชน์แก่สังคมมากกว่าตนเอง	3.38	.613	3.12	.808
2. การปกครองระบอบประชาธิปไตยหมายถึง การปกครองโดยคณะบุคคลกลุ่ม ๆ หนึ่ง	2.87	.846	2.85	.971
3. ในระบอบประชาธิปไตยจะต้องยอมรับเหตุผล ของกันและกัน	3.64	.481	3.46	.559
4. การปกครองระบอบประชาธิปไตยยึดถือเสียง ข้างมากหรือเสียงข้างน้อยก็ได้ถ้ามีเหตุผล เพียงพอ	1.99	.707	2.23	.667
5. สิทธิในการเดินขบวนหรือประท้วง เป็นสิทธิ ตามกฎหมายตามระบอบประชาธิปไตย	2.77	.905	2.48	.752
6. รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดในการ ปกครองประเทศ	3.40	.792	3.37	.546
7. ส.ส. ที่เราเลือกตั้งมีหน้าที่ในการออก กฎหมายและความคุมการทำงานของรัฐบาล	3.47	.694	3.33	.641
8. ศาลสถิตยุติธรรมเป็นผู้ใช้อำนาจตุลาการ โดยการวินิจฉัยตัดสินคดีตามกฎหมาย	3.30	.550	3.45	.500
9. การเลือกตั้ง ส.ส. คือประชาชนมอบอำนาจ ให้ ส.ส. ไปดำเนินงานในสภาโดย ประชาชนไม่จำเป็นต้องไปติดตามผลงาน	2.49	.879	2.27	.806
10. การปกครองในปัจจุบันไม่ต่างจากการ ปกครองในสมัยโบราณอันมีพระมหากษัตริย์ เป็นองค์พระประมุข	1.84	.680	1.72	.700
$\bar{X}$	19.89	2.362	18.51	1.684

1.2 ความรู้เกี่ยวกับด้านกฎหมายรัฐธรรมนูญ

จากตารางที่ 8 ความรู้ความเข้าใจกฎหมายรัฐธรรมนูญ แยกตามตำบล พบว่าในภาพรวม กรรมการหมู่บ้านตำบลคลองน้ำใสมีค่าเฉลี่ย 13.69 สูงกว่าตำบลสีกงามที่มีค่าเฉลี่ยเพียง 13.52 โดยคะแนนเฉลี่ยของทั้งสอง ตำบลอยู่ในระดับต่ำ หากพิจารณาความรู้ความเข้าใจในแต่ละข้อ พบว่า ในข้อที่ 3 มีคะแนนอยู่ในระดับต่ำ การพิมพ์ใบปลิวโจมตีผู้อื่นที่ประพฤติดัวไม่ดีถือว่าเป็นหน้าที่อย่างหนึ่งของพลเมืองดี ความรู้ความเข้าใจของกรรมการหมู่บ้านตำบลคลองน้ำใส ก็มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าตำบลสีกงามเช่นเดียวกัน ซึ่งเข้าใจว่าหน้าที่ของพลเมืองดี คือการช่วยกำจัดคนไม่ดีของสังคม แต่ไม่ได้มองว่าเป็นการหมิ่นประมาทตามกฎหมายรัฐธรรมนูญหรือไม่ นอกจากนั้นในหัวข้อที่ 5 เรื่องสิทธิทางการเมืองของคนสำคัญที่สุด คือสิทธิในการเลือกตั้งกรรมการหมู่บ้านทั้งสองตำบลมีความรู้ความเข้าใจใกล้เคียงกัน

สำหรับความรู้ความเข้าใจที่ได้รับมากที่สุด ของกรรมการหมู่บ้านตำบลคลองน้ำใสคือ หัวข้อที่ 4 หน้าที่ตามรัฐธรรมนูญอย่างหนึ่งของคนไทย คือ ต้องเรียนหนังสืออย่างน้อยภาคบังคับ ส่วนกรรมการหมู่บ้านตำบลสีกงาม ได้รับความรู้มากที่สุดในหัวข้อที่ 5 สิทธิทางการเมืองของคนไทยที่สำคัญที่สุด คือ สิทธิในการเลือกตั้ง

สรุป กรรมการหมู่บ้านตำบลคลองน้ำใสและคณะกรรมการหมู่บ้านตำบลสีกงาม มีความรู้ ความเข้าใจกฎหมายรัฐธรรมนูญไม่แตกต่างกัน โดยมีความเข้าใจระดับปานกลาง

ตารางที่ 8 ความรู้ความเข้าใจกฎหมายรัฐธรรมนูญแยกตามตำบล

ข้อความถาม	ตำบล คลองน้ำใส		ตำบล สีกกาม	
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD
กฎหมายรัฐธรรมนูญเบื้องต้น				
1. รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายกว้าง ๆ ซึ่งรัฐบาลจะปฏิบัติตามหรือไม่ปฏิบัติตามก็ได้	2.93	.735	3.06	.564
2. ประชาชนไทยจะได้รับการคุ้มครองจากรัฐธรรมนูญอย่างเสมอกันทุกคน	3.37	.485	3.19	.531
3. การพิมพ์ใบปลิวโจมตีผู้อื่นที่ประพฤติดังไม่ดีถือว่าเป็นหน้าที่อย่างหนึ่งของพลเมืองดี	2.29	.802	2.64	.828
4. หน้าที่ตามรัฐธรรมนูญอย่างหนึ่งของคนไทยคือต้องเรียนหนังสืออย่างน้อยภาคบังคับ	3.47	.745	3.43	.538
5. สิทธิทางการเมืองที่สำคัญที่สุดของคนไทยคือสิทธิในการเลือกตั้ง	3.46	.540	3.48	.502
6. รัฐสภาประกอบด้วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสมาชิก	3.35	.557	3.26	.469
$\bar{X}$	13.69	1.675	13.52	1.476

1.3 ความรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้งในระบบประชาธิปไตย

จากตารางที่ 9 ความรู้ความเข้าใจการเลือกตั้งในระบบประชาธิปไตยแยกตามตำบลพบว่าในภาพรวม กรรมการหมู่บ้านตำบลคลองน้ำใสมีค่าเฉลี่ย 21.08 สูงกว่าตำบลสีงามที่ค่าเฉลี่ยเพียง 20.88 โดยคะแนนเฉลี่ยของทั้งสองตำบล อยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง หากพิจารณาความรู้ความเข้าใจในแต่ละข้อ พบว่า ในข้อที่ 3 การเลือกกำนันผู้ใหญ่บ้าน ไม่ถือเป็นการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตย กรรมการหมู่บ้านตำบลคลองน้ำใสมีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าตำบลสีงาม และในข้อที่ 11 การติดตามโดยถามรายละเอียดของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ถือว่าเป็นเรื่องส่วนตัวไม่ควรกระทำอย่างถึง กรรมการหมู่บ้านตำบลคลองน้ำใสมีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าตำบลสีงามเช่นเดียวกัน สำหรับในเรื่องของการซื้อขายเสียงในหัวข้อที่ 7 กรรมการหมู่บ้านทั้งสองตำบล มีความรู้ความเข้าใจที่ใกล้เคียงกัน และอยู่ในเกณฑ์สูง ซึ่งแสดงว่าเป้าหมายของการฝึกอบรม เพื่อให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งอย่างเสรีได้รับผลสำเร็จ

สำหรับความรู้ความเข้าใจที่ได้รับมากที่สุด ของกรรมการหมู่บ้านตำบลคลองน้ำใส คือ หัวข้อที่ 9 เมื่อมีการเลือกตั้งทุกครั้ง ทางราชการจะประชาสัมพันธ์เพื่อชักชวนให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ส่วนกรรมการหมู่บ้านตำบลสีงามได้รับความรู้ความเข้าใจมากที่สุดในหัวข้อที่ 9 เช่นเดียวกัน

สรุป กรรมการหมู่บ้านตำบลคลองน้ำใส ได้รับความรู้ความเข้าใจการเลือกตั้งในระบบประชาธิปไตยมากกว่ากรรมการหมู่บ้านตำบลสีงามเล็กน้อย

ตารางที่ 9 ความรู้ความเข้าใจการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตยแยกตามตำบล

ข้อความถาม	ตำบลคลองน้ำใส		ตำบลสีกกงาม	
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD
1.การจัดให้มีการเลือกตั้งในระดับต่าง ๆ ถือว่าเป็นประชาธิปไตยแล้ว	3.21	.502	3.13	.42
2.การเลือกผู้แทนควรเลือกคนที่ใจดี ให้การช่วยเหลือเมื่อทุกข์ยากไม่จำเป็นต้องคำนึงนโยบายของพรรคก็ได้	2.77	.842	2.23	.821
3.การเลือกกำนันผู้ใหญ่บ้านไม่ถือเป็นการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตย	2.62	.906	2.83	.729
4.ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ส.ส.ควรให้สมัครอิสระได้ ไม่จำเป็นต้องสังกัดพรรคการเมือง	2.67	.764	2.48	.770
5.ผู้มีสิทธิเลือกตั้งต้องมีสัญชาติไทยมาแล้วอย่างน้อย 10 ปี	2.88	.937	3.06	.747
6.การเลือก ส.ส.ควรเลือกผู้ที่มีฐานะดี ที่มีความพร้อมเพราะเขาจะไม่คอร์รัปชัน	2.29	.888	2.52	.688
7.การซื้อหาเสียงถือว่าเป็นเรื่องปกติในระบอบประชาธิปไตยเป็นสิทธิของบุคคลที่จะทำได้	3.12	.636	2.98	.614
8.การรับเงินจากผู้สมัคร ส.ส.ก็เหมือนกับรับเงินมาจากพ่อแม่ไม่มีผลเสียอะไรเลย	2.93	.752	3.02	.764
9.เมื่อมีการเลือกตั้งทุกครั้งทางราชการจะประชาสัมพันธ์เพื่อชักชวนให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้ง	3.55	.576	3.48	.522
10.การลงคะแนนเลือกตั้งควรมีการลงคะแนนแบบเปิดเผยเพียงอย่างเดียวเพราะโปร่งใสดี	2.69	.750	2.79	.728
11.การติดตามผลสอบถามรายละเอียดของผู้สมัครรับเลือกตั้งถือว่าเป็นเรื่องส่วนตัวไม่ควรกระทำอย่างอื่น	2.12	.719	2.32	.585
$\bar{X}$	21.08	3.305	20.88	2.110

1.4 ความรู้เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่และความสำคัญของสมาชิกสภาผู้

แทนราษฎร

จากตารางที่ 10 ความรู้ความเข้าใจบทบาทอำนาจหน้าที่และความสำคัญของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแยกตามตำบล พบว่าในภาพรวมของกรรมการหมู่บ้านตำบลสีกกงามมีค่าเฉลี่ย 18.14 ซึ่งสูงกว่าตำบลคลองน้ำใสที่มีค่าเฉลี่ยเพียง 17.38 โดยคะแนนเฉลี่ยของทั้งสองตำบลอยู่ในระดับปานกลาง หากพิจารณาในแต่ละข้อพบว่าใน 4 หัวข้อที่กรรมการหมู่บ้านตำบลคลองน้ำใสมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าตำบลสีกกงาม คือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทำหน้าที่นำผลการประชุมสภาผู้แทนราษฎรมาแจ้งให้กับประชาชนในเขตเลือกตั้งของตน ปัญหาของประชาชนควรเสนอผ่านหนังสือพิมพ์ทันทีมากกว่าผ่านสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทำหน้าที่ในสภา โดยอยู่ในวาระคราวละ 4 ปี และเมื่อเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้ว เรามีสิทธิไล่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรออกจากตำแหน่งเมื่อไรก็ได้ ใน 2 หัวข้อแรกเป็นเรื่องเกี่ยวกับการใกล้ชิดของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกับประชาชน โดยกรรมการหมู่บ้านตำบลคลองน้ำใสต้องการให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพบกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพื่อทราบความเคลื่อนไหวและเสนอปัญหามากกว่ากรรมการหมู่บ้านตำบลสีกกงาม ส่วนสองหัวข้อหลังเป็นเรื่องของบทบัญญัติรัฐธรรมนูญที่ต้องใช้ความเข้าใจและความจำ ซึ่งกรรมการหมู่บ้านตำบลคลองน้ำใสมีการจดจำที่ดีกว่า

สำหรับความรู้ความเข้าใจมากที่สุด ที่กรรมการหมู่บ้านตำบลคลองน้ำใสได้รับ คือ หัวข้อที่ 1 สส.ควรทำหน้าที่นำผลการประชุมสภาผู้แทนราษฎรมาแจ้งให้กับประชาชนในเขตเลือกตั้งของตนได้รับทราบ และกรรมการหมู่บ้านตำบลสีกกงามก็เช่นเดียวกัน

สรุป กรรมการหมู่บ้านตำบลสีกกงามมีความรู้ความเข้าใจ บทบาทอำนาจหน้าที่ และความสำคัญของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมากกว่ากรรมการหมู่บ้านตำบลคลองน้ำใส

ตารางที่ 10 ความรู้ความเข้าใจบทบาทอำนาจหน้าที่และความสำคัญของ ส.ส.แยกตามตำบล

ข้อความถาม	ตำบลคลองน้ำใส		ตำบลสีกกาม	
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD
บทบาทอำนาจหน้าที่และความสำคัญของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร				
1. ส.ส. ควรทำหน้าที่นำผลการประชุมสภาผู้แทนราษฎรมาแจ้งให้กับประชาชนในเขตเลือกตั้งของตนได้รับทราบ	3.57	.728	3.41	.669
2. ปัญหาของประชาชนควรเสนอผ่านหนังสือพิมพ์ทันทีมากกว่าผ่าน ส.ส.	2.78	.590	2.68	.598
3. ส.ส. ทำหน้าที่ในสภาฯโดยอยู่ในวาระคราวละ 4 ปี	3.38	.721	2.93	.637
4. เมื่อเลือก ส.ส. แล้ว เรามีสิทธิได้ ส.ส. ออกจากตำแหน่งเมื่อไรก็ได้	2.52	.696	2.48	.779
5. บทบาทหลักของ ส.ส. คือการสร้างถนน สะพาน ร่วมงานบุญต่าง ๆ ส่วนการออกกฎหมายในสภาเป็นบทบาทที่รองลงมา	2.26	.886	2.78	.720
6. ผู้แทนราษฎรที่เราเลือกตั้งควรเป็นคนใจกว้างแบบนักเลง เพราะสามารถทำงานให้กับสังคมได้	2.36	.93	2.63	.69
7. การตั้งกระทู้ถามคือรัฐมนตรีตั้งคำถามในการบริหารงานต่อนายกรัฐมนตรี	2.31	.676	2.44	.618
8. การที่ชาวบ้านรับเงินของผู้สมัคร ส.ส. แล้วไม่ไปลงคะแนนเสียง ไม่ถือว่าเป็นบาปอย่างร้ายแรง	2.97	.985	3.05	.670
9. การติดตามข่าวสารการทำงานของผู้แทนราษฎรที่เข้าไปควรกระทำตลอดเวลาที่เป็นผู้แทนของเรา	3.54	.557	3.37	.570
$\bar{X}$	17.38	2.291	18.14	2.392

1.5 ความรู้เกี่ยวกับการนำหลักการประชาภิไตยไปใช้ใน
ชีวิตประจำวัน

จากตารางที่ 11 ความรู้ความเข้าใจในการนำหลักการประชาภิไตยไปใช้ในชีวิตประจำวันแยกตามตำบล ในภาพรวมกรรมการหมู่บ้านตำบลคลองน้ำใสมีค่าเฉลี่ย 16.15 ซึ่งสูงกว่าตำบลสีงามที่มีค่าเฉลี่ยเพียง 15.93 โดยคะแนนเฉลี่ยของทั้งสองตำบลอยู่ในระดับปานกลาง หากพิจารณาในแต่ละหัวข้อ พบว่าในข้อ 5 การตัดสินใจในเรื่องต่างๆจะต้องกระทำตามความเห็นของคนส่วนใหญ่โดยไม่สนใจผู้ที่มีความเห็นแตกต่างออกไป พบว่ากรรมการหมู่บ้านทั้งสองตำบลมีความรู้ความเข้าใจที่ใกล้เคียงกัน โดยมีระดับคะแนนเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ต่ำ

สำหรับความรู้ความเข้าใจมากที่สุด ของกรรมการหมู่บ้านตำบลคลองน้ำใสคือ หัวข้อที่ 12 เมื่อมีโจรผู้ร้ายบุกชุมในหมู่บ้าน ควรร่วมมือกันสอดส่องดูแลและแก้ปัญหา ส่วนกรรมการหมู่บ้านตำบลสีงามมีความรู้ความเข้าใจมากที่สุด ในหัวข้อที่ 1 การรวมกลุ่มกันพัฒนาหมู่บ้านคือการนำหลักการประชาภิไตยไปใช้

สรุป กรรมการหมู่บ้านตำบลคลองน้ำใสมีความรู้ความเข้าใจในการนำหลักการประชาภิไตยไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันมากกว่ากรรมการหมู่บ้านตำบลสีงาม

ตารางที่ 11 ความรู้ความเข้าใจในการนำหลักการประชาธิปไตยไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันแยกตามตำบล

ข้อคำถาม	ตำบลคลองน้ำใส		ตำบลลี้กงงาม	
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD
1. การรวมกลุ่มกันพัฒนาหมู่บ้าน คือการนำหลักการประชาธิปไตยไปใช้	3.41	.507	3.36	.505
2. ในการประชุมคณะกรรมการหมู่บ้านควรฟังข้อเสนอของกรรมการหมู่บ้านทุกท่านก่อนลงมติตัดสินใจ	3.17	.559	3.28	.517
3. ความขัดแย้งในการพัฒนาหมู่บ้านของเราควรให้นายอำเภอเป็นผู้ตัดสินปัญหา	2.51	.814	2.52	.879
4. ผู้ใหญ่บ้านจะต้องบังคับให้ราษฎรร่วมกันพัฒนาหมู่บ้านเพื่อความเจริญก้าวหน้าของหมู่บ้าน	2.01	.799	2.13	.730
5. การตัดสินใจในเรื่องราวต่าง ๆ จะต้องกระทำตามความเห็นของคนส่วนใหญ่โดยไม่สนใจผู้ที่มีความเห็นแตกต่างออกไป	1.94	.885	1.93	.646
6. การปฏิบัติตามกฎของหมู่บ้านเป็นการมีส่วนร่วมในการปกครองระบอบประชาธิปไตย	3.25	.511	3.22	.552
7. การแก้ไขกฎเกณฑ์ของหมู่บ้านจะทำได้เมื่อผู้ใหญ่บ้านให้แก้ไขเท่านั้น	2.32	.672	2.06	.755
8. ประชาชนที่ไปจับปลาในสระน้ำที่ห้ามจับปลาคือว่าประชาชนผู้นั้นทำผิดวินัย	3.17	.585	3.08	.511
9. พ่อแม่ไม่จำเป็นต้องฟังความเห็นของลูก ลูกมีประสบการณ์น้อยกว่า	2.88	.465	2.83	.561
10. การวางแผนพัฒนาหมู่บ้านไม่จำเป็นต้องมีให้ผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้นำในการพัฒนาเพียงผู้เดียวก็พอ	2.24	.518	2.34	.643
11. กรรมการหมู่บ้านไม่ควรแบ่งงานพัฒนาหมู่บ้านให้ลูกบ้านเพราะเขาไม่มีความสามารถเท่ากับเรา	2.49	.770	2.62	.818
12. เมื่อมีปัญหาใคร่ผู้ราษฎรประชุมในหมู่บ้านควรร่วมมือกันสวดสวดคุณและแก้ปัญหา	3.60	.504	3.31	.651
$\bar{X}$	16.15	2.136	15.93	2.691

1.6 ความรู้เกี่ยวกับการนำหลักการประชาธิปไตยไปปฏิบัติใน องค์กรประชาชน

จากตารางที่ 12 ความรู้ความเข้าใจในการนำหลักการประชาธิปไตยไปปฏิบัติในองค์กรประชาชนในภาพรวมกรรมการหมู่บ้านตำบลคลองน้ำใสมีค่าเฉลี่ย 17.43 ซึ่งสูงกว่าตำบลสีงามที่มีค่าเฉลี่ย 17.11 โดยคะแนนเฉลี่ยของทั้งสองตำบลอยู่ในระดับปานกลาง หากพิจารณาในแต่ละข้อพบว่า ในหัวข้อที่ 6 กรรมการสภาตำบลคนใดที่ไม่เห็นด้วยกับมติที่ประชุมไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตามมติก็ได้ กรรมการหมู่บ้านตำบลคลองน้ำใสมีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าตำบลสีงาม เป็นเพราะตำบลคลองน้ำใสอยู่ที่มีความเจริญ ได้รับข่าวสารมากกว่า จึงมีความเชื่อมั่นในตนเองสูง และในหัวข้อที่ 13 การดูแลบำรุงรักษาแหล่งน้ำขนาดเล็กและจัดสรรน้ำเพื่อใช้ในหมู่บ้าน เป็นหน้าที่ของนายอำเภอ และกรมชลประทาน โดยกรรมการหมู่บ้านตำบลคลองน้ำใสเห็นว่าน่าจะเป็นเรื่องของทางราชการมากกว่า เป็นหน้าที่ของกรรมการหมู่บ้าน เพราะเกรงว่าจะจัดสรรกันไม่เป็นธรรมแล้วจะเกิดปัญหาติดตามมาภายหลัง

หากพิจารณาถึงความรู้ความเข้าใจในการนำหลักการประชาธิปไตยไปปฏิบัติในองค์กรประชาชนที่มีคะแนนสูงสุดของตำบลคลองน้ำใส คือ หัวข้อที่ 8 จะวางแผนพัฒนาหมู่บ้านได้ต้องมีข้อมูลสาเหตุของปัญหาในหมู่บ้านนั้นเสียก่อน

สรุป กรรมการหมู่บ้านตำบลคลองน้ำใส สามารถนำความรู้ความเข้าใจในการนำหลักการประชาธิปไตยไปปฏิบัติในองค์กรประชาชนมากกว่ากรรมการหมู่บ้านตำบลสีงาม

ตารางที่ 12 ความรู้ความเข้าใจในการนำหลักการประชาธิปไตยไปปฏิบัติในองค์กร
ประชาชนแยกตามตำบล

ข้อความ	ตำบล คลองน้ำใส		ตำบล สีกกงาม	
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD
<u>บทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้านและกรรมการสภาตำบล</u>				
1. โครงการพัฒนาตำบลบางโครงการเป็นงบประมาณของรัฐบาล กสศ. ไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยว	2.74	.659	2.35	.688
2. กสศ. ต้องช่วยกันตรวจตราสะพาน ศาลากลางบ้านฯ เพื่อซ่อมแซมถ้าเกิดการชำรุด	3.17	.492	3.25	.504
3. การประสานงานกับหน่วยราชการได้ใช้หน้าที่ของ กสศ. เพราะข้าราชการหน่วยงานต่าง ๆ ทำอยู่แล้ว	2.33	.627	2.13	.613
4. การให้ความเห็นชอบโครงการพัฒนาตำบลควรเป็นไปตามความเห็นของนายอำเภอ	2.70	.896	2.55	.776
5. การจัดทำแผนพัฒนาตำบลเป็นหน้าที่โดยตรงของกรรมการสภาตำบล	3.41	.557	3.16	.580
6. กรรมการสภาตำบลคนใดที่ไม่เห็นด้วยกับมติที่ประชุมไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตามมติก็ได้	2.56	.620	2.78	.581
7. ข้อดีของแผนพัฒนาตำบลคือสามารถรู้ว่ปัญหาใดจะต้องแก้ก่อน ปัญหาใดจะแก้หลัง	3.20	.617	3.16	.534
8. จะวางแผนพัฒนาได้ต้องมีข้อมูลสาเหตุของปัญหาในหมู่บ้านนั้นเสียก่อน	3.47	.514	3.33	.473
9. ข้อมูล กชช. 2 ค. จปฐ. เป็นข้อมูลที่ใช้สำหรับแนะนำประวัติและความเป็นมาของหมู่บ้านเท่านั้น	2.28	.687	1.84	.571
10. การประเมินผลโดยการพัฒนาหมู่บ้านหลังจากโครงการเสร็จทำเพื่อต้องการทราบอุปสรรคในการทำโครงการ	3.10	.387	3.04	.544

(ต่อ)

ข้อความ	ตำบล คลองน้ำใส		ตำบล สีกกงาม	
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD
11.การจุดเทียนชัยเพื่อถวายพระองค์สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในวันที่ 5 ของทุกปี คือ แนวทางในการรักษาระบอบประชาธิปไตย	1.46	.658	1.47	.541
12.นายแดงไปขโมยไก่ของนายทอง นายแดง ไปแจ้งกรรมการหมู่บ้าน ในกรณีนี้คณะ- กรรมการหมู่บ้านสามารถประนีประนอม ความได้โดยไม่ต้องไปแจ้งตำรวจ	3.09	.443	3.01	.669
13.การดูแลบำรุงรักษาแหล่งน้ำขนาดเล็กและ การจัดสรรน้ำเพื่อใช้ในหมู่บ้านเป็นหน้าที่ ของนายก อบ.และกรมชลประทาน	2.31	.688	2.41	.815
14.กรรมการหมู่บ้านไม่ควรแบ่งงานกันทำโดย แบ่งหมู่บ้านออกเป็นคุ้ม ๆ เพราะจะทำให้ หมู่บ้านเกิดความแตกแยก	2.70	.568	2.51	.833
15.ในการชักชวนให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งถือว่า กรรมการหมู่บ้านวางตัวไม่เป็นกลาง	2.98	.546	2.91	.741
$\bar{X}$	17.43	1.915	17.11	1.812

สมมุติฐานที่ 2

กรรมการหมู่บ้านที่มีระดับอายุแตกต่างกัน ได้รับความรู้
จากการอบรมตามโครงการพัฒนาประชาธิปไตย ระดับ
หมู่บ้านของกรมการปกครองแตกต่างกัน

ตารางที่ 13

ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ที่ได้รับจากการอบรมแยกตามอายุ

ระดับอายุ	$\bar{X}$	SD	F-Value	F-Prob
20-30 ปี	101.57	8.429	2.6304	.05
31-40 ปี	105.15	6.805		
41-50 ปี	106.35	7.544		
51-60 ปี	106.34	4.498		

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน พบว่ามีความแตกต่างกันใน
การได้รับความรู้จากการอบรม ระหว่างกรรมการหมู่บ้านที่มีอายุแตกต่างกันที่
ระดับนัยสำคัญ .05 จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยพบว่า กรรมการหมู่บ้านทุกระ
ดับอายุมีความรู้ความเข้าใจต่างกัน โดยกม. ที่มีอายุมากมีความสา
มารถในการรับความรู้จากการฝึกอบรมได้มากกว่า กม.ที่มีอายุน้อยกว่า เป็น
การยอมรับข้อสมมุติฐาน

นอกจากได้ทำการทดสอบข้อสมมุติฐานที่วางไว้ ในการศึกษา
ครั้งนี้ สนใจศึกษาเนื้อหาของการฝึกอบรม ซึ่งแบ่งความรู้เป็น 6 ด้าน แยก
ตามด้านต่าง ๆ ดังนี้

2.1 ความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

จากตารางที่ 14 ความรู้ความเข้าใจการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแยกตามอายุพบว่าในภาพรวม การรวมการหมู่บ้านที่มีอายุสูง คือ 51-60 ปี มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ 20.69 รองลงมาคือการรวมการหมู่บ้านที่มีอายุ 20-30 ปี และการรวมการหมู่บ้านที่มีอายุ 41-50 ปี มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ 18.77 โดยคะแนนเฉลี่ยของทุกช่วงอายุอยู่ในระดับปานกลาง หากพิจารณาความรู้ความเข้าใจในแต่ละข้อพบว่า ในข้อที่ 4 การปกครองระบอบประชาธิปไตยโดยยึดถือเสียงข้างมากหรือเสียงข้างน้อยก็ได้ ถือว่ามีเหตุผลเพียงพอ การรวมการหมู่บ้านที่มีอายุ 51-60 ปี มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าการรวมการหมู่บ้านอื่นๆ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผู้ที่มีอายุมากมักจะคิดพิจารณาหรือตัดสินใจปัญหาจะใช้เหตุผลเป็นหลัก ส่วนข้อที่ 9 การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คือประชาชนมอบอำนาจให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไปดำเนินงานในสภา โดยประชาชนไม่จำเป็นต้องติดตามผลงาน การรวมการหมู่บ้านอายุ 20-30 ปี มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด อาจเป็นเพราะการรวมการหมู่บ้านที่มีอายุน้อยยังขาดประสบการณ์ในการเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และมองว่าเมื่อเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเข้าไปแล้ว และทำหน้าที่แทนเราทุกอย่างตามคำโฆษณาแล้วอ้างของผู้สมัคร และในข้อที่ 10 การปกครองในปัจจุบันไม่ต่างจากการปกครองในสมัยโบราณอันมีพระมหากษัตริย์เป็นองค์พระประมุข การรวมการหมู่บ้านอายุน้อยกับการรวมการหมู่บ้านอายุมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน แสดงว่าการรวมการหมู่บ้านไม่ได้แยกแยะสถาบันในการปกครอง โดยมองว่าปัจจุบันยังคงมีสถาบันพระมหากษัตริย์เช่นเดียวกับอดีต โดยมองเฉพาะสถาบันพระมหากษัตริย์เพียงอย่างเดียวว่าปัจจุบันยังคงมีความสำคัญ

สำหรับความรู้ความเข้าใจมากที่สุดแต่ละช่วงอายุ คือ ช่วงอายุ 20-30 ปี ในหัวข้อที่ ๘ ศาสดิกษัตริธรรมเป็นผู้ใช้อำนาจตุลาการโดยการวินิจฉัยตัดสินคดีตามกฎหมาย, ช่วงอายุ 31-40 ปี ในหัวข้อที่ 3 ในระบอบประชาธิปไตยจะต้องยอมรับเหตุผลของกันและกัน, ช่วงอายุ 41-50 และช่วงอายุ 51-60 ในหัวข้อที่ 3 เช่นเดียวกัน

สรุป การรวมการหมู่บ้านที่มีอายุมากได้รับความรู้ความเข้าใจ การเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยมากกว่าการรวมหมู่บ้านอายุน้อย

ตารางที่ 14 ความรู้ความเข้าใจการเมืองการปกครองในระดับประชาธิปไตยแยกตามอายุ

ข้อความถาม	20-30 ปี		31-40 ปี		41-50 ปี		51-60 ปี	
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD
การเมืองการปกครองในระดับประชาธิปไตย								
1.การเมืองเป็นเรื่องของการใช้อำนาจเพื่อ แจกแจงผลประโยชน์แก่สังคมมากกว่าตนเอง	3.36	.796	3.24	.668	3.21	.706	3.48	.575
2.การปกครองระบอบประชาธิปไตยหมายถึง การปกครองโดยคณะบุคคลกลุ่ม ๆ หนึ่ง	2.56	1.157	2.95	.657	2.81	.924	3.11	.956
3.ในระดับประชาธิปไตยจะต้องยอมรับเหตุผล ของกันและกัน	3.46	.505	3.50	.503	3.63	.554	3.74	.445
4.การปกครองระบอบประชาธิปไตยยึดถือเสียง ข้างมากหรือเสียงข้างน้อยก็ได้ถ้ามีเหตุผล เพียงพอ	2.00	.707	2.12	.590	2.18	.727	1.84	.860
5.สิทธิในการเดินขบวนหรือประท้วง เป็นสิทธิ ตามกฎหมายตามระบอบประชาธิปไตย	2.72	.591	2.76	.849	2.44	.841	2.86	.990
6.รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดในการ ปกครองประเทศ	3.17	1.175	3.43	.559	3.35	.571	3.60	.675
7.ส.ส.ที่เราเลือกตั้งมีหน้าที่ในการออก กฎหมายและควบคุมการทำงานของรัฐบาล	3.27	.838	3.34	.583	3.45	.730	3.65	.486
8.ศาลสถิตยุติธรรมเป็นผู้ใช้อำนาจตุลาการ โดยการวินิจฉัยตัดสินคดีตามกฎหมาย	3.69	.471	3.24	.458	3.38	.577	3.33	.547
9.การเลือกตั้ง ส.ส.คือประชาชนมอบอำนาจ ให้ ส.ส.ไปดำเนินงานในสภาโดย ประชาชนไม่จำเป็นต้องไปติดตามผลงาน	1.76	.895	2.37	.644	2.60	.844	2.71	1.006
10.การปกครองในปัจจุบันไม่ต่างจากการ ปกครองในสมัยโบราณอันมีพระมหากษัตริย์ เป็นองค์พระประมุข	1.61	.728	1.96	.648	1.77	.697	1.61	.667
$\bar{X}$	19.33	1.776	19.30	2.29	18.77	2.071	20.69	2.526

2.2 ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายรัฐธรรมนูญ

จากตารางที่ 15 ความรู้ความเข้าใจกฎหมายรัฐธรรมนูญ แยกตามอายุ พบว่าในภาพรวม กรรมการหมู่บ้านที่มีอายุ 20-30 ปี มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ กรรมการหมู่บ้านอายุ 51-60 ปี และกรรมการหมู่บ้านอายุ 31-41 ปี มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด โดยคะแนนเฉลี่ยของทุกช่วงอายุอยู่ในระดับปานกลาง หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่ 1 รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายกว้าง ๆ ที่รัฐบาลจะปฏิบัติตามหรือไม่ปฏิบัติตามก็ได้ กรรมการหมู่บ้านอายุ 20-30 ปี มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่ากรรมการหมู่บ้านอายุน้อยยังขาดประสบการณ์ ซึ่งไม่ทราบว่า รัฐธรรมนูญนั้นทุกคนต้องปฏิบัติตาม และในข้อที่ 3 การพิมพ์ใบปลิวโจมตีผู้อื่นที่ประพฤติดำไม่ดีถือว่าเป็นหน้าที่อย่างหนึ่งของพลเมืองดี กรรมการหมู่บ้านที่มีอายุน้อยมีค่าเฉลี่ยน้อย เป็นเพราะคิดว่าการช่วยกันกล่าวร้ายคนเลวเป็นเรื่องที่ควรกระทำ โดยไม่ได้มองผลกระทบว่าจะล่อลวงลัทธิเสรีภาพของผู้อื่นหรือไม่ เป็นต้น

สำหรับคะแนนสูงสุดของแต่ละช่วงอายุคือ ช่วงอายุ 20-30 ปี มีคะแนนสูงสุดในหัวข้อที่ 4 หน้าที่ตามรัฐธรรมนูญอย่างหนึ่งของคนไทย คือ ต้องเรียนหนังสืออย่างน้อยภาคบังคับ ช่วงอายุ 31-41 ปี มีคะแนนสูงสุดในหัวข้อที่ 5 สิทธิทางการเมืองของคนไทยที่สำคัญที่สุดคือ สิทธิในการเลือกตั้ง ช่วงอายุ 41-50 ปี มีคะแนนสูงสุดในหัวข้อที่ 5 เช่นเดียวกัน ส่วนช่วงอายุ 51-60 ปี มีคะแนนสูงสุดในหัวข้อที่ 4 เช่นเดียวกับช่วงอายุ 20-30 ปี

สรุป กรรมการหมู่บ้านที่มีอายุ 20-30 ปี เข้าใจกฎหมายรัฐธรรมนูญมากที่สุด โดยมีกรรมการหมู่บ้านอายุ 51-60 ปี เข้าใจรองลงมา และกรรมการหมู่บ้านอายุ 31-40 ปี เข้าใจน้อยที่สุด

ตารางที่ 15 ความรู้ความเข้าใจกฎหมายรัฐธรรมนูญแยกตามอายุ :

ข้อความ	20-30 ปี		31-40 ปี		41-50 ปี		51-60 ปี	
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD
กฎหมายรัฐธรรมนูญเบื้องต้น								
1. รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายกว้าง ๆ ซึ่งรัฐบาลจะปฏิบัติตามหรือไม่ปฏิบัติตามก็ได้	2.44	.843	3.18	.632	3.08	.507	2.81	.567
2. ประชาชนไทยจะได้รับการคุ้มครองจากรัฐธรรมนูญอย่างเสมอหน้ากันทุกคน	3.28	.625	3.20	.435	3.36	.484	3.40	.621
3. การพิมพ์ใบปลิวโจมตีผู้อื่นที่ประพฤติชั่วไม่ถือว่าเป็นหน้าที่อย่างหนึ่งของพลเมืองดี	2.14	.931	2.39	.851	2.65	.669	2.26	.835
4. หนังสือตามรัฐธรรมนูญอย่างหนึ่งของคนไทยคือต้องเรียนหนังสืออย่างน้อยภาคบังคับ	3.85	.619	3.33	.663	3.47	.715	3.61	.615
5. สิทธิทางการเมืองของคนไทยที่สำคัญที่สุดคือสิทธิในการเลือกตั้ง	3.67	.478	3.34	.499	3.42	.548	3.60	.498
6. รัฐสภาประกอบด้วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสมาชิก	3.69	.467	3.11	.417	3.34	.571	3.35	.484
Σ	14.31	1.754	13.05	1.334	13.78	1.67	11.15	1.433

2.3 ความรู้เรื่อง การเลือกตั้ง ในระบอบประชาธิปไตย

จากตารางที่ 16 ความรู้ความเข้าใจการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตยแยกตามอายุ ในภาพรวมพบว่า กรรมการอายุ 41-50 ปี และอายุ 31-40 ปี มีค่าเฉลี่ยสูงใกล้เคียงกัน ส่วนกรรมการหมู่บ้านอายุ 51-60 ปี มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด โดยคะแนนเฉลี่ยของทุกช่วงอายุอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง หากพิจารณาในแต่ละหัวข้อพบว่าหัวข้อที่ 2 การเลือกผู้แทนควรเลือกคนที่ใจดี ให้การช่วยเหลือเมื่อทุกข์ยาก ไม่จำเป็นต้องคุนโสมบารพพรรคก็ได้ มีค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มอายุแตกต่างกันมาก โดยกรรมการหมู่บ้านอายุ 20-30 ปี มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าลักษณะของคนไทย โดยเฉพาะคนที่ไม่มีประสบการณ์มักจะยึดถือตัวบุคคล มากกว่าพรรคการเมืองในการเลือกตั้ง เพราะพรรคการเมืองไม่ได้เผยแพร่นโยบายที่ชัดเจนให้ประชาชนได้รับทราบ ประกอบกับความสัมพันธ์ในท้องถิ่นหรือในชนบทมีสูง จึงทำให้คนสนใจเลือกตัวบุคคลมากกว่านโยบายพรรค

สำหรับความรู้ความเข้าใจมากที่สุดแต่ละช่วงอายุ คือทุกช่วงอายุมีความรู้ความเข้าใจมากที่สุดในหัวข้อที่ 9 เมื่อมีการเลือกตั้งทุกครั้งทางราชการจะประชาสัมพันธ์ชักชวนให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

สรุป กรรมการหมู่บ้านอายุช่วงกลาง (31-50 ปี) มีความรู้ความเข้าใจการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตยมากกว่ากรรมการหมู่บ้านที่มีอายุน้อย (20-30 ปี) และกรรมการหมู่บ้านที่มีอายุสูง (51-60 ปี)

างที่ 16 ความรู้ความเข้าใจการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตยตามอายุ

ข้อความ	20-30 ปี		31-41 ปี		41-50 ปี		51-60 ปี	
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD
การจัดให้มีการเลือกตั้งในระดับต่าง ๆ ถือว่าเป็นประชาธิปไตยแล้ว	3.20	.551	3.05	.311	3.27	.541	3.32	.475
การเลือกผู้แทนควรเลือกคนที่ใจดี ให้การช่วยเหลือเมื่อทุกข์ยากไม่จำเป็นต้องสนับสนุนของพรรคก็ได้	2.08	.937	2.44	.722	2.70	.842	3.14	.875
การเลือกกำหนดผู้ใหญ่บ้านไม่ถือเป็นการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตย	2.08	1.04	2.87	.744	2.89	.633	2.38	.955
ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ส.ส. ควรให้ผู้สมัครอิสระได้ ไม่จำเป็นต้องสังกัดพรรคการเมือง	2.59	.866	2.62	.672	2.64	.771	2.35	.898
ผู้มีสิทธิเลือกตั้งต้องมีสัญชาติไทยมาแล้วอย่างน้อย 10 ปี	3.11	.906	2.81	.837	2.94	.909	3.20	.761
การเลือก ส.ส. ควรเลือกผู้ที่มีฐานะดี ที่มีความพร้อมเพราะเขาจะไม่คอร์รัปชัน	2.17	1.028	2.49	.824	2.49	.752	2.17	.647
การถือขายเสียงถือว่าเป็นเรื่องปกติในระบอบประชาธิปไตยเป็นสิทธิของบุคคลที่จะทำได้	2.86	.550	3.19	.652	3.14	.581	2.70	.596
การรับเงินจากผู้สมัคร ส.ส. ก็เหมือนกับรับเงินมาจากพ่อแม่ไม่มีผลเสียอะไรเลย	2.83	.706	3.04	.777	3.05	.759	2.70	.702
เมื่อมีการเลือกตั้งทุกครั้งทางราชการจะประชาสัมพันธ์เพื่อชักชวนให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้ง	3.46	.649	3.46	.543	3.56	.544	3.64	.486
การลงคะแนนเลือกตั้งควรมีการลงคะแนนแบบเปิดเผยเพียงอย่างเดียวเพราะโปร่งใสดี	2.30	.996	2.78	.629	2.95	.615	2.46	.730
การติดตามสอบถามรายละเอียดของผู้สมัครรับเลือกตั้งถือว่าเป็นเรื่องส่วนตัวไม่ควรกระทำอย่างถึง	2.31	.624	2.11	.690	2.23	.610	2.23	.845
$\bar{X}$	20.40	3.347	21.15	2.661	21.53	2.577	19.62	3.121

2.4 ความรู้เกี่ยวกับบทบาทอำนาจหน้าที่และความสำคัญของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

จากตารางที่ 17 ความรู้ความเข้าใจบทบาทอำนาจหน้าที่และความสำคัญของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแยกตามอายุในภาพรวมพบว่า กรรมกรหมู่บ้านอายุ 31-41 ปี มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ กรรมกรหมู่บ้านอายุ 41-50 ปี และกรรมกรหมู่บ้านอายุ 51-60 ปี ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดโดยคะแนนเฉลี่ยของทุกช่วงอายุอยู่ในระดับปานกลาง หากพิจารณาในแต่ละข้อพบว่าในข้อที่ 3 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทำหน้าที่ในสภา โดยอยู่ในวาระคราวละ 4 ปี กรรมกรหมู่บ้านอายุ 31-40 ปี มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด และมีความแตกต่างจากค่าเฉลี่ยกลุ่มอายุอื่น ๆ มาก ทั้งนี้เป็นเพราะกรรมกรหมู่บ้านจำได้ไม่ชัดเจนในเรื่องของระยะเวลาส่วนในข้อที่ 6 ผู้แทนราษฎรที่เราเลือกตั้งควรเป็นคนที่ใจกว้างแบบนักเลง เพราะสามารถทำงานให้กับสังคมได้ กรรมกรหมู่บ้านอายุ 51-61 ปี มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด เพราะกรรมกรหมู่บ้านที่มีอายุมากกว่ามีความคิดว่า คนที่มีจิตใจกว้างขวางกล้าตัดสินใจกล้าได้กล้าเสีย จะเป็นคนที่มีความเสียสละ เป็นต้น

สำหรับความรู้ความเข้าใจมากที่สุดในแต่ละช่วงอายุนั้น พบว่าทุกช่วงอายุมีความรู้ความเข้าใจมากที่สุดในเรื่องข้อที่ 9 การติดตามข่าวสารการทำงานของผู้แทนราษฎรที่เราเลือกเข้าไป ควรกระทำตลอดเวลาที่เป็นผู้แทนของเรา

สรุป กรรมกรหมู่บ้านที่มีอายุ 31-40 ปี ได้รับความรู้ความเข้าใจบทบาทอำนาจหน้าที่ และความสำคัญของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสูงสุด และกรรมกรหมู่บ้านอายุ 51-60 ปี ได้รับความรู้ความเข้าใจน้อยที่สุด

ตารางที่ 17 ความรู้ความเข้าใจบทบาทอำนาจหน้าที่และความสำคัญของ ส.ส.แยกตามอายุ

ข้อความถาม	20-30 ปี		31-40 ปี		41-50 ปี		51-60 ปี	
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD
1. ส.ส. ควรทำหน้าที่นำผลการประชุมสภาผู้แทนราษฎรมาแจ้งให้กับประชาชนในเขตเลือกตั้งของตนได้รับทราบ	3.57	.728	3.41	.632	3.30	.669	3.23	.617
2. ปัญหาของประชาชนควรเสนอผ่านหนังสือพิมพ์ทันทีมากกว่าผ่าน ส.ส.	2.78	.590	2.68	.551	2.92	.598	2.74	.631
3. ส.ส. ทำหน้าที่ในสภาโดยอยู่ในวาระคราวละ 4 ปี	3.38	.721	2.93	.679	3.31	.537	3.45	.506
4. เมื่อเลือก ส.ส. แล้ว เรามีสิทธิได้ ส.ส. ออกจากตำแหน่งเมื่อไรก็ได้	2.52	.696	2.48	.719	2.26	.779	2.07	.828
5. บทบาทหลักของ ส.ส. คือการสร้างถนน สะพาน ร่วมงานบุญต่าง ๆ ส่วนการออกกฎหมายในสภาเป็นบทบาทที่รองลงมา	2.26	.886	2.78	.768	2.62	.820	2.67	1.076
6. ผู้แทนราษฎรที่เราเลือกตั้งควรเป็นคนใจกว้างแบบนักเลง เพราะสามารถทำงานได้กับสังคมได้	2.36	.93	2.63	.66	2.48	.879	2.09	.702
7. การตั้งกระทู้ถามคือรัฐมนตรีตั้งคำถามในการบริหารงานต่อสภาผู้แทนราษฎร	2.31	.676	2.44	.614	2.10	.708	2.62	1.014
8. การที่ชาวบ้านรับเงินของผู้สมัคร ส.ส. แล้วไม่ไปลงคะแนนเสียง ให้ถือว่าเป็นบาปอย่างร้ายแรง	2.97	.985	3.05	.676	3.03	.680	2.45	.961
9. การติดตามข่าวสารการทำงานของผู้นำราษฎรที่เข้าไปดำรงกระทำตลอดเวลาก็เป็นผู้นำของเรา	3.54	.557	3.37	.570	3.37	.532	3.41	.564
$\bar{X}$	17.38	2.291	18.14	2.310	17.17	2.092	16.61	1.587

2.5 ความรู้เกี่ยวกับการนำหลักการประชาธิปไตยไปปฏิบัติใน

ชีวิตประจำวัน

จากตารางที่ 18 ความรู้ความเข้าใจในการนำหลักการประชาธิปไตยไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันแยกตามอายุ ในภาพรวมกรรมการหมู่บ้านอายุสูงมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และกรรมการหมู่บ้านอายุน้อยมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเรียงตามลำดับของอายุ โดยคะแนนเฉลี่ยของทุกช่วงอายุอยู่ในระดับปานกลาง หากพิจารณาในแต่ละข้อพบว่าในข้อที่ 5 การตัดสินใจในเรื่องราวต่าง ๆ จะต้องกระทำตามความเห็นของคนส่วนใหญ่ โดยไม่สนใจผู้ที่มีความเห็นแตกต่างออกไป กรรมการหมู่บ้านอายุ 51-60 ปี มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้มีอายุสูงมองการตัดสินใจด้วยเสียงส่วนใหญ่ ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มคนที่มีความคิดรอบคอบ เพราะมีประสบการณ์สูงกว่า สำหรับในหัวข้อที่ 10 การวางแผนพัฒนาหมู่บ้านไม่จำเป็นต้องมี ให้ผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้นำในการพัฒนาเพียงผู้เดียวก็พอ กรรมการหมู่บ้านที่มีอายุ 51-60 ปี มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด แสดงให้เห็นว่ากรรมการหมู่บ้านช่วงอายุดังกล่าวยังคงยึดถือระบบเชื่อผู้นำ หรือการให้ความนับถือเจ้าคนนายคนมากกว่าหลักการ และไม่มองปัญหาในระยะยาว คือจะต้องมีการวางแผน

สำหรับความรู้ความเข้าใจมากที่สุดในแต่ละช่วงอายุ พบว่าช่วงอายุ 20-30 ปี และ 31-40 ปี มีความรู้ความเข้าใจในหัวข้อที่ 12 เพื่อแก้ปัญหาใคร่ผู้ร้ายชุกชุมในหมู่บ้าน ควรร่วมมือกันสอดส่องดูแลและแก้ปัญหา ส่วนช่วงอายุ 41-50 ปี และ 51-60 ปี มีความรู้ความเข้าใจในหัวข้อที่ 1 การร่วมกลุ่มกันพัฒนาหมู่บ้านคือการนำหลักการประชาธิปไตยไปใช้

สรุป กรรมการหมู่บ้านอายุสูงได้รับความรู้ความเข้าใจในการนำหลักการประชาธิปไตย ไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันมากกว่ากรรมการหมู่บ้านที่มีอายุน้อย

ตารางที่ 18 ความรู้ความเข้าใจในการนำหลักการประชาธิปไตยไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันแยกตามอายุ

ข้อความถาม	20-30 ปี		31-40 ปี		41-50 ปี		51-60 ปี	
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD
1. การรวมกลุ่มกันพัฒนาหมู่บ้าน คือการนำหลักการประชาธิปไตยไปใช้	3.18	.397	3.28	.478	3.48	.502	3.67	.541
2. ในการประชุมคณะกรรมการหมู่บ้านควรฟังข้อเสนอของกรรมการหมู่บ้านทุกท่านก่อนลงมติตัดสินใจ	3.32	.529	3.24	.502	3.34	.548	3.32	.652
3. ความขัดแย้งในการพัฒนาหมู่บ้านของเราควรให้นายอำเภอเป็นผู้ตัดสินปัญหา	2.19	.950	2.66	.670	2.39	.884	2.84	.820
4. ผู้ใหญ่บ้านจะต้องบังคับให้ราษฎรร่วมกันพัฒนาหมู่บ้านเพื่อความเจริญก้าวหน้าของหมู่บ้าน	1.88	.879	2.07	.792	2.11	.730	2.06	.727
5. การตัดสินใจในเรื่องราวต่าง ๆ จะต้องกระทำตามความเห็นของคนส่วนใหญ่โดยไม่สนใจในผู้ที่มีความเห็นแตกต่างออกไป	1.81	.821	1.93	.742	2.02	.702	1.80	1.108
6. การปฏิบัติตามกฎของหมู่บ้านเป็นการมีส่วนร่วมในการปกครองระบอบประชาธิปไตย	3.26	.665	3.21	.490	3.23	.526	3.33	.479
7. การแก้ไขกฎเกณฑ์ของหมู่บ้านจะทำได้เมื่อผู้ใหญ่บ้านให้แก้ไขเท่านั้น	1.85	.744	2.29	.672	2.21	.719	2.59	.568
8. ประชาชนที่ไปจับปลาในสระน้ำที่ห้ามจับปลาถือว่าประชาชนผู้นั้นทำผิดวินัย	3.19	.518	3.17	.572	3.09	.572	3.03	.498
9. พ่อแม่ไม่จำเป็นต้องฟังความเห็นของลูก ลูกมีประสบการณ์น้อยกว่า	2.67	.709	2.89	.400	2.90	.505	2.83	.454
10. การวางแผนพัฒนาหมู่บ้านไม่จำเป็นต้องให้ผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ดำเนินการพัฒนาเพียงผู้เดียวก็พอ	2.36	.542	2.27	.538	2.29	.613	2.19	.601
11. กรรมการหมู่บ้านไม่ควรบ่งงานพัฒนาหมู่บ้านให้ลูกบ้านเพราะเขาไม่มีความสามารถเท่ากับเรา	2.00	1.042	2.63	.606	2.68	.755	2.45	.767
12. เมื่อมีปัญหาใคร่ผู้ราษฎรประชุมในหมู่บ้านควรร่วมมือกันสวดส้องดูแลและแก้ปัญหา	3.56	.502	3.43	.561	3.47	.633	3.54	.505
$\bar{X}$	14.54	3.298	16.21	1.903	16.25	1.945	16.89	2.716

2.6 ความรู้เกี่ยวกับด้านการนำหลักการพระราชบัญญัติ ในองค์กรประชาชน

จากตารางที่ 19 ความรู้ความเข้าใจในการนำหลักการพระราชบัญญัติไปปฏิบัติในองค์กรประชาชนแยกตามอายุ ในภาพรวมพบว่า กรรมการหมู่บ้านอายุ 41-50 ปี มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ กรรมการหมู่บ้านอายุ 51-60 ปี และกรรมการหมู่บ้านอายุ 20-30 ปี มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด โดยคะแนนเฉลี่ยของทุกช่วงอายุอยู่ในระดับปานกลาง หากพิจารณาในแต่ละหัวข้อพบว่า ในหัวข้อที่ 9 ข้อมูล กชช. 2 ค.จปฐ. เป็นข้อมูลที่ใช้สำหรับแนะนำประวัติและความเป็นมาของหมู่บ้านเท่านั้น กรรมการหมู่บ้านอายุ 20-30 ปี มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด เป็นเพราะว่า ไม่รู้จักข้อมูล กชช. 2 ค.และ จปฐ. คืออะไร ประกอบกับยังมีวัสดุที่น้อยซึ่งไม่เคยได้จัดเก็บข้อมูลดังกล่าว ส่วนในข้อที่ 11 การจุดเทียนชัยเพื่อถวายองค์สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในวันที่ 5 ของทุกปีคือแนวทางหนึ่งในการรักษาระบอบประชาธิปไตย กรรมการหมู่บ้านทุกกลุ่มอายุมีค่าเฉลี่ยต่ำมาก อาจเป็นเพราะไม่สามารถตีความในคำถามได้ คือ ไม่ทราบว่า การจุดเทียนชัยเป็นการเคารพเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นสถาบันหนึ่งในการปกครองระบอบประชาธิปไตย

สำหรับความรู้ความเข้าใจที่ได้รับมากที่สุด ในแต่ละช่วงอายุพบว่า ช่วงอายุ 20-30 ปี และ 41-50 ปี ได้รับความรู้ความเข้าใจในหัวข้อที่ 5 การจัดทำแผนพัฒนาตำบลเป็นหน้าที่โดยตรงของกรรมการสภาตำบล ช่วงอายุ 31-40 ปี ได้รับความรู้ความเข้าใจในหัวข้อที่ 8 จะวางแผนพัฒนาได้ต้องมีข้อมูล สาเหตุของปัญหาในหมู่บ้านนั้นเสียก่อน และช่วงอายุ 51-60 ปี ได้รับความรู้ในหัวข้อที่ 8 เช่นเดียวกัน

สรุป กรรมการหมู่บ้านที่มีอายุสูง (41-60 ปี) มีความรู้ความเข้าใจ ในการนำหลักการพระราชบัญญัติไปปฏิบัติในองค์กรประชาชนได้มากกว่ากรรมการหมู่บ้านที่มีอายุน้อย (20-41 ปี)

ตารางที่ 19 ความรู้ความเข้าใจในการนำหลักการประชาธิปไตยไปปฏิบัติในองค์กรประชาชนแยกตามอายุ

ข้อความ	20-30 ปี		31-40 ปี		41-50 ปี		51-60 ปี	
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD
บทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้านและกรรมการสภาตำบล								
1. โครงการพัฒนาตำบลบางโครงการเป็นงบประมาณของรัฐบาล กสศ.ไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยว	1.71	.825	2.76	.524	2.73	.545	2.66	.547
2. กสศ.ต้องช่วยกันตรวจสอบรายงาน ศาลากลางบ้านฯ เพื่อซ่อมแซมถ้าเกิดการชำรุด	3.40	.497	3.11	.437	3.20	.507	3.23	.568
3. การประสานงานกับหน่วยงานราชการได้ให้หน้าที่ของ กสศ. เพราะข้าราชการหน่วยงานต่าง ๆ ทำอยู่แล้ว	2.16	.791	2.26	.535	2.25	.663	2.32	.612
4. การให้ความเห็นชอบโครงการพัฒนาตำบลควรเป็นไปตามความเห็นของนายอำเภอ	1.97	.937	2.54	.842	2.87	.636	3.03	.850
5. การจัดทำแผนพัฒนาตำบลเป็นหน้าที่โดยตรงของกรรมการสภาตำบล	3.40	.599	3.28	.601	3.35	.569	3.19	.477
6. กรรมการสภาตำบลคนใดที่ไม่เห็นด้วยกับมติที่ประชุมไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตามมติก็ได้	2.47	.608	2.50	.604	2.85	.585	2.71	.588
7. ข้อดีของแผนพัฒนาด้านใดที่สามารถรู้ว่ปัญหาใดจะต้องแก้ก่อน ปัญหาใดจะแก้หลัง	3.27	.625	3.11	.507	3.22	.621	3.19	.601
8. จะวางแผนพัฒนาได้ต้องมีข้อมูลสาเหตุของปัญหาในหมู่บ้านนั้นเสียก่อน	3.73	.450	3.37	.510	3.34	.477	3.33	.479
9. ข้อมูล กชช. 2 ค. จปฐ. เป็นข้อมูลที่ใช้สำหรับแนะนำประวัติและความเป็นมาของหมู่บ้านเท่านั้น	1.62	.676	2.32	.643	2.07	.613	2.03	.668
10. การประเมินผลโดยการพัฒนาหมู่บ้านหลังจากโครงการเสร็จทำเพื่อต้องการทราบอุปสรรคในการทำโครงการ	3.37	.547	3.02	.476	3.04	.362	3.00	.371

ข้อความ	20-30 ปี		31-40 ปี		41-50 ปี		51-60 ปี	
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD
บทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้านและกรรมการสภาตำบล								
11. การจดเทียบชื่อยเพื่อถวายพระองค์สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในวันที่ 5 ของทุกปี คือ แนวทางในการรักษาระบอบประชาธิปไตย	1.31	.577	1.50	.625	1.46	.628	1.58	.564
12. นายแดงไปขโมยไก่ของนายกทอง นายแดง ไปแจ้งกรรมการหมู่บ้าน ในการนี้คณะกรรมการหมู่บ้านสามารถประนีประนอม ความได้โดยไม่ต้องไปแจ้งตำรวจ	3.21	.672	3.04	.539	3.05	.472	2.90	.536
13. การดูแลบำรุงรักษาแหล่งน้ำขนาดเล็กและ การจัดสรรน้ำเพื่อใช้ในหมู่บ้านเป็นหน้าที่ ของนายอำเภอและกรมชลประทาน	1.68	.851	2.33	.618	2.25	.685	2.77	.560
14. กรรมการหมู่บ้านไม่ควรแบ่งงานกันทำโดย แบ่งหมู่บ้านออกเป็นคุ้ม ๆ เพราะจะทำให้ หมู่บ้านเกิดความแตกแยก	2.21	.976	2.64	.588	2.74	.620	2.73	.583
15. ในการชักชวนให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งถือว่า กรรมการหมู่บ้านวางตัวไม่เป็นกลาง	3.16	.845	2.97	.499	2.83	.687	2.94	.449
$\bar{X}$	16.63	19.949	16.92	1.927	17.81	1.796	17.62	1.293

สมมุติฐานที่ 3

กรรมการหมู่บ้านที่มีรายได้แตกต่างกัน ได้รับความรู้จากการอบรมตามโครงการพัฒนาประชาธิปไตย ระดับหมู่บ้านของกรมการปกครองแตกต่างกัน

ตารางที่ 20 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ที่ได้รับจากการอบรมแยกตามรายได้

ระดับรายได้	$\bar{X}$	SD	F-Value	F-Prob
ต่ำกว่า 3,000 บาท	106.61	6.89	11.456	.001
3,001-4,000 บาท	100.37	5.934		
4,001 ขึ้นไป	100.33	7.448		

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน พบว่ามีความแตกต่างกันในการได้รับความรู้ จากการอบรมตามโครงการพัฒนาประชาธิปไตยของกรมการปกครองระหว่างกรรมการหมู่บ้านที่มีรายได้ต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.001

พิจารณาจากคะแนนเฉลี่ย พบว่ากรรมการหมู่บ้านทุกระดับรายได้มีความรู้ความเข้าใจปานกลาง โดยกรรมการหมู่บ้านที่มีรายได้ต่ำกว่า 3,000 บาท/เดือน จะได้รับความรู้จากการอบรมสูงกว่าผู้ที่มีรายได้ 3,000-4,000 บาท/เดือน ขึ้นไป สรุปได้ว่า กม.ที่มีรายได้ต่ำได้รับความรู้จากการฝึกอบรมมากกว่า กม.ที่มีรายได้สูงกว่า เป็นการยอมรับข้อสมมุติฐาน

นอกจากได้ทำการทดสอบสมมุติฐานที่วางไว้ ในการศึกษาครั้งนี้ สนใจศึกษาเนื้อหาของกรฝึกอบรม ซึ่งแบ่งความรู้เป็น 6 ด้าน ว่าความรู้แต่ละด้านนั้นได้รับต่างกันหรือไม่ ถ้าพิจารณาตามรายได้ต่าง ๆ แยกเป็นดังนี้

3.1 ความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

จากตารางที่ 21 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแยกตามรายได้ พิจารณาคะแนนเฉลี่ยพบว่า กรรมกรหมู่บ้านทุกกลุ่มรายได้มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง โดยกรรมกรหมู่บ้านที่มีรายได้ต่ำกว่า 3,000 บาท/เดือน ได้รับความรู้สูงสุด โดยมีกรรมกรหมู่บ้านที่มีรายได้มากกว่า 4,001 บาท/เดือน ได้รับความรู้รองลงมา และกรรมกรหมู่บ้านที่มีรายได้ 3,000-4,000 บาท/เดือน ได้รับความรู้ต่ำสุด ทั้งนี้เพราะกรรมกรหมู่บ้านที่มีรายได้น้อยมีความสนใจในการเมืองการปกครองสูงกว่า เพราะว่าตนเองมีรายได้น้อยเป็นผู้ด้อยโอกาสในสังคม จึงสนใจในเรื่องสิทธิเสรีภาพตามบทบัญญัติของกฎหมายที่ตนเองจะได้เรียกร้องสิทธิดังกล่าวได้ หากพิจารณาคะแนนเฉลี่ยในแต่ละข้อพบว่า หัวข้อที่ 5 การปกครองระบอบประชาธิปไตยยึดถือเสียงข้างมากหรือเสียงข้างน้อยถ้ามีเหตุผลเพียงพอ กรรมกรหมู่บ้านที่มีรายได้น้อยจะมีค่าเฉลี่ยที่น้อย อาจเป็นเพราะกรรมกรหมู่บ้านกลุ่มนี้ไม่สนใจหลักของเหตุผลมากกว่าพวกมากลากไป และในหัวข้อที่ 9 การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คือประชาชนมอบอำนาจให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไปดำเนินงานในสภา โดยประชาชนไม่จำเป็นต้องติดตามผลงาน กรรมกรหมู่บ้านที่มีรายได้สูงกว่า 4,001 บาท/เดือน มีคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุดและแตกต่างกับกลุ่มรายได้อื่น ๆ มาก อาจเป็นเพราะกลุ่มรายได้สูงไม่มีเวลาในการติดตามข่าวสารของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพราะมุ่งแต่ทำงานหารายได้ ประกอบกับความคิดที่ว่าผู้แทนของประชาชน จะต้องมาแจ้งข่าวสารข้อมูลและผลงานให้กับประชาชนเอง

สำหรับความรู้ความเข้าใจที่ได้รับมากที่สุด ในแต่ละช่วงรายได้พบว่า ช่วงรายได้ต่ำกว่า 3,000 บาท/เดือน และรายได้ 3,001-4,000 บาท/เดือน ได้รับความรู้ความเข้าใจมากที่สุดในหัวข้อที่ 6 รัฐธรรมนูญเห็น

กฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ ส่วนผู้ที่มียาษได้สูงกว่า 4,001 บาท/
เดือน ได้รับความรู้ความเข้าใจในหัวข้อที่ 1 มากที่สุด

สรุป กรรมการหมู่บ้านที่มีรายได้ต่ำได้รับความรู้ความเข้าใจ
จากการเมืองการปกครองในระดับประชาธิปไตยมากกว่ากรรมการหมู่บ้านที่
มียาษได้สูง

ตารางที่ 21 ความรู้ความเข้าใจการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์

ข้อความ	ต่ำกว่า 3,000 บาท		3,000 ถึง 4,000 บาท		มากกว่า 4,000 บาท	
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD
การเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย						
1. การเมืองเป็นเรื่องของการใช้อำนาจเพื่อ แจกแจงผลประโยชน์แก่สังคมมากกว่าตนเอง	3.26	.725	3.05	.524	3.67	.481
2. การปกครองระบอบประชาธิปไตยหมายถึง การปกครองโดยคณะบุคคลกลุ่ม ๆ หนึ่ง	2.98	.855	2.74	.734	2.08	.929
3. ในระบอบประชาธิปไตยจะต้องยอมรับเหตุผล ของกันและกัน	3.66	.506	3.16	.372	3.17	.381
4. การปกครองระบอบประชาธิปไตยยึดถือเสียง ข้างมากหรือเสียงข้างน้อยก็ได้ถ้ามีเหตุผล เพียงพอ	2.05	.709	2.32	.671	2.25	.608
5. สิทธิในการเดินขบวนหรือประท้วง เป็นสิทธิ ตามกฎหมายตามระบอบประชาธิปไตย	2.61	.912	3.00	.333	2.70	.559
6. รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดในการ ปกครองประเทศ	3.37	.739	3.32	.478	3.58	.504
7. ส.ส. ที่เราเลือกตั้งมีหน้าที่ในการออก กฎหมายและความคุมการทำงานของรัฐบาล	3.41	.686	3.21	.713	3.63	.495
8. ศาลสถิตยุติธรรมเป็นผู้ใช้อำนาจตุลาการ โดยการวินิจฉัยตัดสินคดีตามกฎหมาย	3.39	.520	3.00	.343	3.46	.658
9. การเลือกตั้ง ส.ส. คือประชาชนมอบอำนาจ ให้ ส.ส. ไปดำเนินงานในสภาโดย ประชาชนไม่จำเป็นต้องไปติดตามผลงาน	2.46	.870	2.53	.612	1.83	.817
10. การปกครองในปัจจุบันไม่ต่างจากการ ปกครองในสมัยโบราณอันมีพระมหากษัตริย์ เป็นองค์พระประมุข	1.82	.697	1.84	.688	1.54	.588
$\bar{X}$	19.18	2.345	18.474	1.541	18.83	1.497

3.2 ความรู้เกี่ยวกับด้านกฎหมายรัฐธรรมนูญ

จากตารางที่ 22 ความรู้ความเข้าใจกฎหมายรัฐธรรมนูญ แยกตามรายได้ พิจารณาคะแนนเฉลี่ยพบว่า กรรมการหมู่บ้านทุกกลุ่มรายได้มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง โดยกรรมการหมู่บ้านที่มีรายได้มากกว่า 4,001 บาท/เดือนขึ้นไปมีความเข้าใจมากที่สุด กรรมการหมู่บ้านที่มีรายได้ต่ำกว่า 3,000 บาท/เดือน เข้าใจรองลงมา และกรรมการหมู่บ้านที่มีรายได้ 3,001-4,000 บาท/เดือน เข้าใจน้อยที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะกฎหมายรัฐธรรมนูญเป็นเรื่องหลักการใหญ่ ๆ ผู้มีรายได้น้อยจึงไม่ให้ความสนใจ หากพิจารณาในแต่ละข้อ พบว่าหัวข้อที่ 3 การพิมพ์ใบปลิวโจมตีผู้อื่นที่ประพฤติชั่วไม่ดี ถือว่าเป็นหัวข้อหนึ่งของพลเมืองดี กลุ่มกรรมการหมู่บ้านที่มีรายได้สูงมีคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุด อาจเป็นเพราะกรรมการหมู่บ้านกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่มีความมั่นใจในตนเอง กล่าวแสดงความคิดเห็น ซึ่งคิดว่าการพิมพ์ใบปลิวโจมตีคนไม่ดี คือการแสดงความคิดเห็นทางหนึ่ง

สำหรับความรู้ความเข้าใจที่ได้รับมากที่สุด ในแต่ละช่วงรายได้ พบว่า ช่วงรายได้ต่ำกว่า 3,000 บาท/เดือน และ 3,001-4,000 บาท/เดือน ได้รับความรู้มากที่สุดในหัวข้อที่ 4 หน้าที่ตามรัฐธรรมนูญอย่างหนึ่งของคนไทยคือต้องเขียนหนังสืออย่างย่อภาคบังคับ ส่วนผู้ที่มีรายได้สูงกว่า 4,001 บาท/เดือน มีความรู้มากที่สุดในหัวข้อที่ 5 สิทธิทางการเมืองที่สำคัญที่สุดของคนไทยคือ สิทธิในการเลือกตั้ง

สรุป กรรมการหมู่บ้านที่มีรายได้สูงมีความรู้ความเข้าใจกฎหมายรัฐธรรมนูญมากกว่ากรรมการหมู่บ้านที่มีรายได้ต่ำ

ตารางที่ 22 ความรู้ความเข้าใจกฎหมายรัฐธรรมนูญแยกตามรายได้

ข้อความ	ต่ำกว่า 3,000 บาท		3,001 ถึง 4,000 บาท		มากกว่า 4,001 บาท	
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD
กฎหมายรัฐธรรมนูญเบื้องต้น						
1. รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายกว้าง ๆ ซึ่งรัฐบาล จะปฏิบัติตามหรือไม่ปฏิบัติตามก็ได้	3.03	.719	2.95	.229	2.67	.482
2. ประชาชนไทยจะได้รับการคุ้มครองจาก รัฐธรรมนูญอย่างเสมอหน้ากันทุกคน	3.31	.493	3.11	.315	3.42	.717
3. การพิมพ์ใบปลิวโจมตีผู้อื่นที่ประพฤติดำไม่ดี ถือว่าเป็นหน้าที่อย่างหนึ่งของพลเมืองดี	2.49	.818	2.63	.684	1.79	.779
4. หน้าที่ตามรัฐธรรมนูญอย่างหนึ่งของคนไทย คือต้องเรียนหนังสืออย่างน้อยภาคบังคับ	3.48	.693	3.21	.419	3.46	.588
5. สิทธิทางการเมืองของคนไทยที่สำคัญที่สุดคือ สิทธิในการเลือกตั้ง	3.48	.511	3.10	.567	3.62	.495
6. รัฐสภาประกอบด้วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา	3.29	.531	3.21	.418	3.58	.504
X	13.67	1.555	12.63	1.300	14.08	1.909

3.3 ความรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้งในระบบประชาธิปไตย

จากตารางที่ 23 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกตั้งในระบบประชาธิปไตยแยกตามรายได้ พบว่า กรรมการหมู่บ้านทุกกลุ่มรายได้มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง โดยกรรมการหมู่บ้านที่มีรายได้ต่ำกว่า 3,000 บาท/เดือน มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด และกรรมการหมู่บ้านที่มีรายได้ต่ำ สนใจเรื่องการเลือกตั้งสูง เพราะคิดว่าการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นความหวัง ในการปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ของตนให้ดีขึ้น ส่วนผู้มีรายได้สูงคิดว่าตนเองมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีอยู่แล้วจึงให้ความสนใจน้อย หากพิจารณาในแต่ละหัวข้อพบว่าในหัวข้อที่ 8 การรับเงินจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็เหมือนการรับเงินจากพ่อแม่ ไม่มีผลเสียหาอะไร กรรมการหมู่บ้านที่มีรายได้สูงตั้งแต่ 3,001 บาท/เดือน ขึ้นไปจะมีคะแนนเฉลี่ยต่ำ ทั้งนี้เป็นเพราะผู้มีรายได้สูงอยู่แล้วคิดว่าการรับเงินจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นเรื่องปกติ ไม่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกหรือไม่เลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรคนนั้น แต่ผู้มีรายได้ต่ำถือว่าเป็นเรื่องที่ไม่ดี ถ้าไปรับเงินของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

สำหรับความรู้ความเข้าใจที่ได้รับมากที่สุด ในช่วงของรายได้พบว่า กรรมการหมู่บ้านทุกช่วงรายได้มีความรู้ความเข้าใจมากที่สุดในหัวข้อที่ 9 เมื่อมีการเลือกตั้งทุกครั้งทางราชการจะประชาสัมพันธ์เพื่อชักชวนให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

สรุป กรรมการหมู่บ้านที่มีรายได้ต่ำ มีความรู้ความเข้าใจการเลือกตั้งในระบบประชาธิปไตยสูงกว่ากรรมการหมู่บ้านที่มีรายได้สูง

ตารางที่ 23 ความรู้ความเข้าใจการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตยแยกตามรายได้

ข้อความ	ต่ำกว่า 3,000 บาท		3,001-4,001 บาท		มากกว่า 4,001บาท	
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD
1.การจัดให้มีการเลือกตั้งในระดับต่าง ๆ ถือว่าเป็นประชาธิปไตยแล้ว	3.19	.464	3.10	.458	3.25	.532
2.การเลือกผู้แทนควรเลือกคนที่ใจดี ให้การช่วยเหลือเมื่อทุกข์ยากไม่จำเป็นต้องดูนโยบายของพรรคก็ได้	2.68	.850	2.42	.607	1.79	.833
3.การเลือกกำนันผู้ใหญ่บ้านไม่ถือเป็นการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตย	2.77	.823	2.63	.579	2.16	1.007
4.ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ส.ส.ควรให้สมัครอิสระได้ ไม่จำเป็นต้องสังกัดพรรคการเมือง	2.61	.783	2.61	.697	2.43	.728
5.ผู้มีสิทธิเลือกตั้งต้องมีสัญชาติไทยมาแล้วอย่างน้อย 10 ปี	2.99	.864	2.53	.7727	2.92	.928
6.การเลือก ส.ส.ควรเลือกผู้ที่มีฐานะดี ที่มีความพร้อมเพราะเขาจะไม่คอร์รัปชัน	2.37	.856	2.63	.5597	2.42	.654
7.การซื้อขายเสียงถือว่าเป็นเรื่องปกติในระบอบประชาธิปไตยเป็นสิทธิของบุคคลที่จะทำได้	3.11	.642	2.89	.471	2.83	.564
8.การรับเงินจากผู้สมัคร ส.ส.ก็เหมือนกับรับเงินมาจากพ่อแม่ไม่มีผลเสียอะไรเลย	3.35	.753	2.57	.768	2.71	.644
9.เมื่อมีการเลือกตั้งทุกครั้งทางราชการจะประชาสัมพันธ์เพื่อชักชวนให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้ง	3.55	.546	3.11	.567	3.58	.504
10.การลงคะแนนเลือกตั้งควรมีการลงคะแนนแบบเปิดเผยเพียงอย่างเดียวเพราะโปร่งใสดี	2.73	.766	2.73	.733	2.75	.531
11.การติดตามสลับถามรายละเอียดของผู้สมัครรับเลือกตั้งถือว่าเป็นเรื่องส่วนตัวไม่ควรกระทำอย่างยิ่ง	2.18	.700	2.26	.562	2.25	.531
$\bar{X}$	21.226	2.872	19.824	2.186	19.850	2.888

3.4 ความรู้เกี่ยวกับบทบาทอำนาจหน้าที่และความสำคัญของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

จากตารางที่ 24 ความรู้ความเข้าใจบทบาทอำนาจหน้าที่และความสำคัญของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแยกตามรายได้ พิจารณาจากคะแนนเฉลี่ย พบว่ากรรมการหมู่บ้านทุกกลุ่มรายได้มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง โดยกรรมการหมู่บ้านที่มีรายได้ 3,001-4,000 บาท/เดือน มีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด และคนที่มีรายได้ต่ำกว่า 3,000 บาท/เดือนมีความเข้าใจน้อยที่สุด ทั้งนี้เพราะกลุ่มกรรมการหมู่บ้านที่มีรายได้ต่ำ ไม่ค่อยให้ความสนใจกับบทบาทอำนาจหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพราะมีความคิดว่าภาระหน้าที่ของตนคือการเลือกตั้ง เมื่อเลือกตั้งเสร็จแล้วก็หมดหน้าที่ หากพิจารณาในแต่ละหัวข้อพบว่า ในหัวข้อที่ 7 การตั้งกระทู้ถาม คือรัฐมนตรีตั้งคำถามในการบริหารงานต่อนายกรัฐมนตรี กลุ่มกรรมการหมู่บ้านที่มีรายได้มากกว่า 4,000 บาท ได้คะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด ทั้งนี้อาจไม่เข้าใจความหมายของคำว่า "กระทู้" ก็เป็นไปได้ และในหัวข้อที่ 5 บทบาทหลักของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คือการสร้างถนน สะพาน ร่วมงานบุญต่าง ๆ ส่วนการออกกฎหมายในสภาเป็นบทบาทที่รองลงมา กรรมการหมู่บ้านที่มีรายได้ต่ำมีคะแนนเฉลี่ยต่ำมาก แสดงว่ายังไม่เข้าใจบทบาทที่ชัดเจนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพราะคิดว่าการเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คือการเลือกผู้แทนขึ้นมาช่วยเหลือตนในการพัฒนาท้องถิ่นและในสภาผู้แทนราษฎร

สำหรับความรู้ความเข้าใจที่ได้รับมากที่สุดแต่ละช่วงรายได้พบว่า ช่วงรายได้ต่ำกว่า 3,000 บาท/เดือน และมากกว่า 8,001 บาท/เดือน มีความรู้ความเข้าใจมากที่สุดในหัวข้อที่ 9 การติดตามข่าวสารการทำงานของผู้แทนราษฎรที่เราเลือกเข้าไปตรวจกระทำตลอดเวลา ที่เป็นผู้แทนของเรา ส่วนผู้มีรายได้ 3,001-4,000 บาท/เดือน มีความรู้ความเข้าใจมากที่สุดในหัวข้อ สส.ควรทำหน้าที่นำผลการประชุมสภาผู้แทนมาแจ้งให้กับประชาชนใน

เขตเลือกตั้งของตนได้ทราบ

สรุป กรรมการหมู่บ้านที่มีรายได้ (3,001- 4,000/บาท)
มีความรู้ความเข้าใจบทบาทอำนาจหน้าที่ และความสำคัญของสมาชิกสภา
ผู้แทนราษฎรมากกว่ากรรมการหมู่บ้านที่มีรายได้สูง และกรรมการหมู่บ้านที่มี
รายได้ต่ำ

ตารางที่ 24 ความรู้ความเข้าใจบทบาทอำนาจหน้าที่และความสำคัญของ ส.ส.แยกตามรายได้

ข้อความถาม	ต่ำกว่า 3,000 บาท		3,001 ถึง 4,001 บาท		มากกว่า 4,000 บาท	
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD
1. ส.ส. ควรทำหน้าที่นำผลการประชุมสภาผู้แทน ราษฎรมาแจ้งให้กับประชาชนในเขตเลือก ตั้งของตนได้รับทราบ	3.57	.728	3.41	.632	3.30	.669
2. ปัญหาของประชาชนควรเสนอผ่านหนังสือ พิมพ์ทันทีมากกว่าผ่าน ส.ส.	2.78	.590	2.68	.551	2.92	.598
3. ส.ส. ทำหน้าที่ในสภาฯ โดยอยู่ในวาระ คราวละ 4 ปี	3.38	.721	2.93	.679	3.31	.537
4. เมื่อเลือก ส.ส. แล้ว เรามีสิทธิไล่ ส.ส. ออกจากตำแหน่งเมื่อไรก็ได้	2.52	.696	2.48	.719	2.26	.779
5. บทบาทหลักของ ส.ส. คือการสร้างถนน สะพาน ร่วมงานบุญต่าง ๆ ส่วนการออก กฎหมายในสภาเป็นบทบาทที่รองลงมา	2.26	.886	2.78	.768	2.62	.820
6. ผู้แทนราษฎรที่เราเลือกตั้งควรเป็นคนใจ กว้างแบบนักเลง เพราะสามารถทำงานให้ กับสังคมได้	2.36	.93	2.63	.66	2.48	.879
7. การตั้งกระทู้ถามคือรัฐมนตรีตั้งคำถามใน การบริหารงานต่อนายกรัฐมนตรี	2.31	.676	2.44	.614	2.10	.708
8. การที่ชาวบ้านรับเงินของนักสมัคร ส.ส. แล้ว ไม่ไปลงคะแนนเสียง ให้ถือว่าเป็นบาป อย่างร้ายแรง	2.97	.985	3.05	.676	3.03	.680
9. การติดตามข่าวสารการทำงานของผู้แทน ราษฎรที่เข้าไปควรกระทำตลอด เวลาที่เป็นผู้แทนของเรา	3.54	.557	3.37	.570	3.37	.532
$\bar{X}$	17.38	2.291	18.14	2.316	17.17	2.092

3.5 ความรู้เกี่ยวกับการนำหลักการประชาธิปไตยไปปฏิบัติใน ชีวิตประจำวัน

จากตารางที่ 25 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนำหลัก
การประชาธิปไตยไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันแยกตามรายได้ พิจารณาคะแนน
เฉลี่ยพบว่า กรรมการหมู่บ้านทุกกลุ่มรายได้มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับ
ปานกลางค่อนข้างต่ำ กรรมการหมู่บ้านที่มีรายได้ต่ำมีความเข้าใจสูงสุด และ
กรรมการหมู่บ้านที่มีรายได้สูงมีความเข้าใจน้อยที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะกรรม
การหมู่บ้านที่มีรายได้ต่ำพยายามนำหลักการไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน ในขณะที่
ที่กรรมการหมู่บ้านที่มีรายได้สูง ไม่ค่อยสนใจหลักการประชาธิปไตยมากนัก
หากพิจารณาในแต่ละหัวข้อพบว่า หัวข้อที่ 5 การตัดสินใจในเรื่องราวต่าง ๆ
จะต้องกระทำตามความเห็นของคนส่วนใหญ่โดยไม่สนใจผู้มีความเห็นแตกต่าง
ออกไป

สำหรับความรู้ความเข้าใจที่ได้รับมากที่สุด ในแต่ละช่วงรายได้
พบว่า ผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า 3,000 บาท/เดือน และมากกว่า 4,001 บาท/
เดือน ได้รับความรู้ความเข้าใจมากที่สุดในหัวข้อที่ 12 เมื่อมีโจรผู้ร้ายชุกชุม
ในหมู่บ้านควรร่วมมือกันสอดส่องดูแลและแก้ปัญหาส่วนกลุ่มผู้มีรายได้ 3,001-
4,000 บาท/เดือน มีความรู้ความเข้าใจมากที่สุดในหัวข้อที่ 2 ในการประ
ชุมคณะกรรมการหมู่บ้านควรฟังข้อเสนอของกรรมการหมู่บ้านก่อนลงมติตัดสินใจ

สรุป กรรมการหมู่บ้านที่มีรายได้ต่ำมีความเข้าใจในการนำ
หลักการประชาธิปไตยไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันมากกว่ากรรมการหมู่บ้านที่มี
รายได้สูง

ตารางที่ 25 ความรู้ความเข้าใจในการนำหลักการประชาธิปไตยไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันแยกตามรายได้

ข้อความถาม	ต่ำกว่า 3,000 บาท		3,001 ถึง 4,000 บาท		สูงกว่า 4,001 บาท	
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD
1. การรวมกลุ่มกันพัฒนาหมู่บ้าน คือการนำหลักการประชาธิปไตยไปใช้	3.45	.518	3.05	.229	3.17	.380
2. ในการประชุมคณะกรรมการหมู่บ้านควรฟังข้อเสนอของกรรมการหมู่บ้านทุกท่านก่อนลงมติตัดสินใจ	3.34	.516	3.31	.671	2.96	.550
3. ความขัดแย้งในการพัฒนาหมู่บ้านของเราควรให้นายอำเภอเป็นผู้ตัดสินปัญหา	2.61	.817	2.42	.607	1.75	.794
4. ผู้ใหญ่บ้านจะต้องบังคับให้ราษฎรร่วมกันพัฒนาหมู่บ้านเพื่อความเจริญก้าวหน้าของหมู่บ้าน	2.06	.776	2.31	.582	1.87	.850
5. การตัดสินใจในเรื่องราวต่าง ๆ จะต้องกระทำตามความเห็นของคนส่วนใหญ่โดยไม่สนใจผู้มีความเห็นแตกต่างออกไป	1.94	.814	2.05	.621	1.79	.779
6. การปฏิบัติตามกฎของหมู่บ้านเป็นการมีส่วนร่วมในการปกครองระบอบประชาธิปไตย	3.22	.537	3.15	.374	3.45	.509
7. การแก้ไขกฎเกณฑ์ของหมู่บ้านจะทำได้เมื่อผู้ใหญ่บ้านให้แก้ไขเท่านั้น	2.24	.691	2.36	.597	2.00	.933
8. ประชาชนที่ไปจับปลาในสระน้ำที่ห้ามจับปลาถือว่าประชาชนผู้นั้นทำผิดวินัย	3.15	.592	3.10	.315	3.04	.366
9. พ่อแม่ไม่จำเป็นต้องฟังความเห็นของลูก ลูกมีประสบการณ์น้อยกว่า	2.87	.505	2.84	.501	2.79	.509
10. การวางแผนพัฒนาหมู่บ้านไม่จำเป็นต้องให้ผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้นำในการพัฒนาเพียงผู้เดียวก็พอ	2.27	.590	2.16	.383	2.45	.509
11. กรรมการหมู่บ้านไม่ควรแบ่งงานพัฒนาหมู่บ้านให้ลูกบ้านเพราะเขาไม่มีความสามารถเท่ากับเรา	2.58	.769	2.63	.597	2.12	.991
12. เมื่อมีปัญหาหรือข้อขัดแย้งในหมู่บ้านควรร่วมมือกันสวดส้องดูแลและแก้ปัญหา	3.52	.599	3.10	.315	3.45	.509
$\bar{X}$	16.35	2.09	16.10	1.82	13.87	3.36

3.6 ความรู้เกี่ยวกับการนำหลักการประชาธิปไตยไปปฏิบัติใน
องค์กรประชาชน

จากตารางที่ 26 ความรู้ความเข้าใจในการนำหลักการประชาธิปไตยไปปฏิบัติในองค์กรประชาชนแยกตามรายได้ พิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยพบว่า กรรมการหมู่บ้านทุกกลุ่มรายได้มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง โดยกรรมการหมู่บ้านที่มีรายได้ต่ำมีความรู้ความเข้าใจในมากกว่ากรรมการหมู่บ้านที่มีรายได้สูง ทั้งนี้เป็นเพราะกรรมการหมู่บ้านที่มีรายได้ต่ำมักจะยึดหลักการในการทำงาน ในขณะที่กรรมการหมู่บ้านที่มีรายได้สูงพยายามพลิกแพลงในการนำหลักการไปใช้ หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าในหัวข้อที่ 5 เรื่องข้อมูล กชช.2 ค. และ จปฐ. พบว่ากรรมการหมู่บ้านที่มีรายได้มากกว่า 4,001 บาท/เดือน มีคะแนนเฉลี่ยต่ำมาก ซึ่งแสดงว่าไม่ได้ให้ความสำคัญกับการนำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนาหมู่บ้าน และในข้อที่ 11 ในเรื่องของการจดทะเบียนชื่อบุคคลพระพร วันที่ 5 ธันวาคม คะแนนเฉลี่ยของทุกกลุ่มรายได้ต่ำมาก อาจเป็นเพราะไม่เข้าใจคำถาม หรือคำถามซับซ้อนเกินไปก็ได้

สำหรับความรู้ความเข้าใจที่ได้รับมากที่สุดในแต่ละช่วงรายได้ พบว่าผู้มีรายได้ทุกกลุ่มได้รับความรู้ความเข้าใจมากที่สุด ในหัวข้อที่ 8 จะวางแผนพัฒนาได้ต้องมีผลสาเหตุของปัญหาในหมู่บ้านนั้นเสียก่อน

สรุป กรรมการหมู่บ้านที่มีรายได้ต่ำ สามารถนำหลักการประชาธิปไตยไปปฏิบัติในองค์กรประชาชนได้ดีกว่ากรรมการหมู่บ้านที่มีรายได้สูง

ตารางที่ 26 ความรู้ความเข้าใจในการนำหลักการประชาธิปไตยไปปฏิบัติในองค์กรประชาชน
แยกตามรายได้

ข้อความ	ต่ำกว่า 3,000 บาท		3,000 ถึง 4,000 บาท		มากกว่า 4,000 บาท	
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD
1. โครงการพัฒนาตำบลบางโครงการ เป็น งบประมาณของรัฐบาล กสศ.ไม่เข้าไปยุ่ง เกี่ยว	2.63	.624	2.68	.671	2.17	.984
2. กสศ. ต้องช่วยกันตรวจตราสะพาน ศาลา กลางบ้านฯ เพื่อซ่อมแซมถ้าเกิดการชำรุด	3.21	.474	3.05	.404	3.33	.702
3. การประสานงานกับหน่วยราชการได้ใช้ หน้าที่ของ กสศ. เพราะข้าราชการหน่วย งานต่าง ๆ ทำอยู่แล้ว	2.23	.615	2.42	.607	2.37	.761
4. การให้ความเห็นชอบโครงการพัฒนาตำบล ควรเป็นไปตามความเห็นของนายอำเภอ	2.72	.823	2.57	.768	2.04	.928
5. การจัดทำแผนพัฒนาตำบลเป็นหน้าที่โดยตรง ของกรรมการสภาตำบล	3.32	.582	3.05	.405	3.46	.588
6. กรรมการสภาตำบลคนใดที่ไม่เห็นด้วยกับมติ ที่ประชุมไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตามมติก็ได้	2.64	.625	2.73	.562	2.62	.575
7. ข้อดีของแผนพัฒนาตำบลคือสามารถรู้ว่า ปัญหาใดจะต้องแก้ก่อน ปัญหาใดจะแก้หลัง	3.21	.600	3.00	.577	3.08	.408
8. จะวางแผนพัฒนาได้ต้องมีข้อมูลสาเหตุของ ปัญหาในหมู่บ้านนั้นเสียก่อน	3.41	.502	3.15	.374	3.70	.464
9. ข้อมูล กชช. 2 ค. จปฐ. เป็นข้อมูลที่ใช้ สำหรับแนะนำประวัติและความเป็นมาของ หมู่บ้านเท่านั้น	2.15	.647	2.16	.765	1.67	.702
10. การประเมินผลโดยการพัฒนาหมู่บ้านหลัง จากโครงการเสร็จทำเพื่อต้องการทราบ อุปสรรคในการทำโครงการ	3.06	.407	2.84	.602	3.46	.509

(ต่อ)

ข้อคำถาม	ต่ำกว่า 3,000 บาท		3,000 ถึง 4,000 บาท		มากกว่า 4,000 บาท	
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD
11. การจตุเทียสนธิ์เพื่อถวายพระองค์สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในวันที่ 5 ของทุกปี คือ แนวหนึ่งในการรักษาระบอบประชาธิปไตย	1.48	.627	1.58	.507	1.21	.509
12. นายแดงไปขโมยไก่ของนายทอง นายแดง ไปแจ้งกรรมการหมู่บ้าน ในการขึ้นคณะ- กรรมการหมู่บ้านสามารถประนีประนอม ความได้โดยไม่ต้องไปแจ้งตำรวจ	3.03	.524	3.11	.459	3.33	.702
13. การดูแลบำรุงรักษาแหล่งน้ำขนาดเล็กและ การจัดสรรน้ำเพื่อใช้ในหมู่บ้านเป็นหน้าที่ ของนายอำเภอและกรมชลประทาน	2.39	.701	2.26	.734	2.00	.978
14. กรรมการหมู่บ้านไม่ควรแบ่งงานกันทำโดย แบ่งหมู่บ้านออกเป็นคุ้ม ๆ เพราะจะทำให้ หมู่บ้านเกิดความแตกแยก	2.70	.626	2.47	.611	2.08	.974
15. ในการชักชวนให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งถือว่า กรรมการหมู่บ้านวางตัวไม่เป็นกลาง	2.97	.629	2.63	.684	2.96	.550
$\bar{X}$	17.44	1.845	16.74	2.305	16.65	1.584

สมมติฐานที่ 4

กรรมการหมู่บ้านที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง
แตกต่างกันได้รับความรู้จากการอบรมตามโครงการ
พัฒนาประชาธิปไตยระดับหมู่บ้านของกรมการปกครอง
แตกต่างกัน

ตารางที่ 27

ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ที่ได้รับจากการอบรม
แยกตามระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง

ระยะเวลา ดำรงตำแหน่ง	$\bar{X}$	SD	F-Value	F-Prob
ต่ำกว่า 1 ปี	103.68	7.326	1.037	.357
1-5 ปี	105.47	7.384		
สูงกว่า 5 ปี	106.57	6.736		

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน พบว่าการได้รับความรู้จาก
การอบรมตามโครงการพัฒนาประชาธิปไตย ไม่มีความแตกต่างกันกับระยะ
เวลาในการดำรงตำแหน่งของกรรมการหมู่บ้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ .357 กล่าวคือกรรมการหมู่บ้านที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งแตก
ต่างกันได้รับความรู้จากการอบรมไม่แตกต่างกัน หรือ ได้รับความรู้จากการ
อบรมเหมือน ๆ กัน เป็นการปฏิเสธตามข้อสมมติฐานหากพิจารณาค่าเฉลี่ยพบ
ว่ากรรมการหมู่บ้านที่เข้าดำรงตำแหน่งทั้งสามช่วงระยะเวลา มีความรู้ความ
เข้าใจจากการฝึกอบรมในระดับปานกลาง

นอกจากได้ทำการทดสอบสมมติฐานที่วางไว้ ในการศึกษาคั้งนี้สนใจศึกษา
เนื้อหาของการฝึกอบรม ว่าได้รับแตกต่างกันเพียงใด ซึ่งแบ่งความรู้เป็น 6
ด้าน แยกตามด้านต่าง ๆ ดังนี้

4.1 ความรู้เกี่ยวกับด้านการเมืองการปกครองในระบบประ

ชาธิปไตย

จากตารางที่ 28 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบบประชาธิปไตยแยกตามระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง พิจารณาคะแนนเฉลี่ยพบว่า กรรมการหมู่บ้านที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งทั้งสามกลุ่มมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางโดยกรรมการหมู่บ้านที่ดำรงตำแหน่งสูงกว่า 5 ปี คะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด และกรรมการหมู่บ้านที่ดำรงตำแหน่ง 1-5 ปี มีคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุด ทั้งนี้เพราะกรรมการหมู่บ้านที่ดำรงตำแหน่งมานานย่อมมีประสบการณ์ในการทำงานซึ่งเกี่ยวข้องกับ การปกครอง จึง สะสมเป็นความรู้พื้นฐาน และเมื่อมาเข้ารับการอบรมตามโครงการจึงมีความรู้ความเข้าใจมากกว่ากรรมการหมู่บ้านกลุ่มอื่น ๆ หากพิจารณาในแต่ละหัวข้อพบว่า ในหัวข้อที่ 9 การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คือ ประชาชนมอบอำนาจให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ไปดำเนินงานในสภาโดยไม่จำเป็นต้องติดตามผลงาน กรรมการหมู่บ้านดำรงตำแหน่งต่ำกว่า 1 ปีมีคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุด และต่ำกว่ากรรมการหมู่บ้านกลุ่มอื่น ๆ มาก อาจเป็นเพราะกรรมการหมู่บ้านดำรงตำแหน่งน้อย จึงขาดประสบการณ์ในการมองปัญหา โดยคิดว่าการเลือกตั้งคือการสิ้นสุดภาระหน้าที่ของตนเอง ตามระบบประชาธิปไตย

สำหรับความรู้ความเข้าใจที่ได้รับมากที่สุดในแต่ละช่วงที่ดำรงตำแหน่งพบว่า ผู้ที่ดำรงตำแหน่งต่ำกว่า 1 ปี ได้รับความรู้ความเข้าใจมากที่สุดในหัวข้อที่ 6 รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ ส่วนผู้ที่ดำรงตำแหน่งสูงกว่า 1 ปีขึ้นไป ได้รับความรู้ความเข้าใจมากที่สุดในหัวข้อที่ 3 ในระบบประชาธิปไตยจะต้องยอมรับเหตุผลของกันและกัน

สรุป กรรมการหมู่บ้านที่ดำรงตำแหน่งนานจะได้รับความรู้
เรื่องการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยมากกว่ากรรมการหมู่บ้าน
ที่ดำรงตำแหน่งมาไม่นาน

ตารางที่ 28 ความรู้ความเข้าใจการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์
ดำรงตำแหน่ง

ข้อความถาม	ต่ำกว่า 5 ปี		1-5 ปี		สูงกว่า 5 ปี	
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD
การเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย						
1.การเมืองเป็นเรื่องของการใช้อำนาจเพื่อ แจกแจงผลประโยชน์แก่สังคมมากกว่าตนเอง	3.21	.820	3.24	.686	3.43	.651
2.การปกครองระบอบประชาธิปไตยหมายถึง การปกครองโดยคณะบุคคลกลุ่ม ๆ หนึ่ง	2.91	.996	2.84	.870	2.96	.903
3.ในระบอบประชาธิปไตยจะต้องยอมรับเหตุผล ของกันและกัน	3.57	.502	3.58	.531	3.58	.499
4.การปกครองระบอบประชาธิปไตยยึดถือเสียง ข้างมากหรือเสียงข้างน้อยก็ได้ถ้ามีเหตุผล เพียงพอ	1.97	.747	2.11	.652	2.08	.804
5.สิทธิในการเดินขบวนหรือประท้วง เป็นสิทธิ ตามกฎหมายตามระบอบประชาธิปไตย	2.81	.834	2.55	.845	2.87	.875
6.รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดในการ ปกครองประเทศ	3.97	1.218	3.45	.499	3.49	.711
7.ส.ส.ที่เราเลือกตั้งมีหน้าที่ในการออก กฎหมายและควบคุมการทำงานของรัฐบาล	3.00	.817	3.46	.634	3.54	.613
8.ศาลสถิตยุติธรรมเป็นผู้ใช้อำนาจตุลาการ โดยการวินิจฉัยตัดสินคดีตามกฎหมาย	3.54	.509	3.36	.545	3.29	.503
9.การเลือกตั้ง ส.ส.คือประชาชนมอบอำนาจ ให้ ส.ส.ไปดำเนินงานในสภาโดย ประชาชนไม่จำเป็นต้องไปติดตามผลงาน	1.91	.853	2.43	.784	2.66	.961
10.การปกครองในปัจจุบันไม่ต่างจากการ ปกครองในสมัยโบราณอันมีพระมหากษัตริย์ เป็นองค์พระประมุข	1.79	.591	1.84	.734	1.64	.598
$\bar{X}$	19.61	2.251	19.16	1.919	19.98	3.012

4.2 ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายรัฐธรรมนูญ

จากตารางที่ 29 ความรู้ความเข้าใจกฎหมายรัฐธรรมนูญ แยกตามระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง นิยามคะแนนเฉลี่ยพบว่า กรรมการหมู่บ้านที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งทั้งสามกลุ่ม มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ โดยกรรมการที่ดำรงตำแหน่งต่ำกว่า 1 ปี มีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด และกรรมการที่ดำรงตำแหน่ง 1-5 ปี มีคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะกรรมการหมู่บ้านที่ดำรงตำแหน่งมาไม่ถึง 1 ปี ส่อมรับความรู้ใหม่ ๆ ได้ดีกว่ากรรมการหมู่บ้านที่ดำรงตำแหน่งมานาน เพราะกรรมการหมู่บ้านที่ดำรงตำแหน่งมานานคิดว่า ตนเองรู้เรื่องกฎหมายรัฐธรรมนูญดี จึงไม่สนใจจะรับความรู้ใหม่ ๆ หากพิจารณาในแต่ละหัวข้อพบว่าในหัวข้อที่ 1 รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายกว้าง ๆ ซึ่งรัฐบาลจะปฏิบัติตามหรือไม่ปฏิบัติตามก็ได้ กรรมการที่ดำรงตำแหน่งต่ำกว่า 1 ปี มีคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุด เป็นเพราะเข้าใจว่ารัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายกว้าง ๆ ถ้ารัฐบาลมีนโยบายในบางเรื่องที่ไม่ตรงกับรัฐธรรมนูญ รัฐบาลนั้นก็ไม่ต้องปฏิบัติตาม

สำหรับความรู้ความเข้าใจที่ได้รับมากที่สุด ในแต่ละช่วงการดำรงตำแหน่ง พบว่ากรรมการหมู่บ้านที่ดำรงตำแหน่งในทุกช่วงเวลาได้รับความรู้ความเข้าใจมากที่สุดในหัวข้อที่ 5 สิทธิทางการเมืองของคนไทยที่สำคัญที่สุด คือสิทธิในการเลือกตั้ง

สรุป กรรมการหมู่บ้านที่ดำรงตำแหน่งน้อยมีความเข้าใจกฎหมายรัฐธรรมนูญมากกว่ากรรมการหมู่บ้านที่ดำรงตำแหน่งนาน

ตารางที่ 29 ความรู้ความเข้าใจกฎหมายรัฐธรรมนูญแยกตามระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง

ข้อความ	ต่ำกว่า 1 ปี		1-5 ปี		สูงกว่า 6 ปี	
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD
กฎหมายรัฐธรรมนูญเบื้องต้น						
1. รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายกว้าง ๆ ซึ่งรัฐบาลจะปฏิบัติตามหรือไม่ปฏิบัติตามก็ได้	2.41	.957	3.17	.533	2.84	.562
2. ประชาชนไทยจะได้รับการคุ้มครองจากรัฐธรรมนูญอย่างเสมอหน้ากันทุกคน	3.12	.477	3.32	.519	3.38	.490
3. การพิมพ์ใบปลิวโจมตีผู้อื่นที่ประพฤติดังไม่ดีถือว่าเป็นหน้าที่อย่างหนึ่งของพลเมืองดี	2.37	.973	2.51	.763	2.20	.904
4. หน้าที่ตามรัฐธรรมนูญอย่างหนึ่งของคนไทยคือต้องเรียนหนังสืออย่างน้อยภาคบังคับ	3.66	.684	3.42	.679	3.46	.613
5. สิทธิทางการเมืองของคนไทยที่สำคัญที่สุดคือสิทธิในการเลือกตั้ง	3.68	.535	3.43	.521	3.48	.505
6. รัฐสภาประกอบด้วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา	3.53	.507	3.30	.554	3.21	.414
$\bar{X}$	14.03	1.591	13.56	1.632	13.62	1.512

4.3 ความรู้เกี่ยวกับด้านบทบาทอำนาจหน้าที่และความสำคัญ ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

จากตารางที่ 30 ความรู้ความเข้าใจบทบาทอำนาจหน้าที่และความสำคัญของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแยกตามระยะเวลาการดำรงตำแหน่งพิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยพบว่า กรรมการหมู่บ้านที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งทั้งสามกลุ่ม มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง โดยกรรมการหมู่บ้านที่ดำรงตำแหน่ง 1-5 ปี มีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด และกรรมการหมู่บ้านที่ดำรงตำแหน่งต่ำกว่า 1 ปี มีคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุด ทั้งนี้เพราะกรรมการหมู่บ้านที่ดำรงตำแหน่งนาน ส่อมเข้าใจบทบาทหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งกรรมการหมู่บ้านบางคนเคยประสานงานร่วมกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในการจัดทำโครงการพัฒนาหมู่บ้าน จึงเข้าใจบทบาทอำนาจหน้าที่ได้ชัดเจนขึ้น หากพิจารณาในหัวข้อย่อยพบว่าในหัวข้อที่ 5 บทบาทหลักของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คือการสร้างถนน สะพาน ร่วมงานบุญต่าง ๆ ส่วนการออกกฎหมายในสภาเป็นบทบาทที่รองลงมา กรรมการหมู่บ้านที่ดำรงตำแหน่งต่ำกว่า 1 ปี มีคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่า เคยเห็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทำหน้าที่สร้างถนน สร้างสะพานให้กับหมู่บ้าน จึงเกิดความเข้าใจว่าเป็นบทบาทหลักของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

สำหรับความรู้ความเข้าใจที่ได้รับมากที่สุด ในแต่ละช่วงของการดำรงตำแหน่งพบว่า ผู้ที่ดำรงตำแหน่งต่ำกว่า 1 ปี และ 1-5 ปี ได้รับความรู้ความเข้าใจมากที่สุด ในหัวข้อที่ 1 สส.ควรทำหน้าที่นำผลการประชุมสภาผู้แทนราษฎรมาแจ้งให้กับประชาชนในเขตเลือกตั้งของตนได้รับทราบ ส่วนผู้ที่ดำรงตำแหน่งสูงกว่า 5 ปี ได้รั้ความรู้ความเข้าใจมากที่สุดในหัวข้อที่ 9 การติดตามข่าวสารการทำงานของผู้แทนราษฎรที่เราเลือกเข้าไปตรวจสอบกระทำตลอดเวลาที่เป็นผู้แทนของเรา

สรุป กรรมการหมู่บ้านที่ดำรงตำแหน่ง 1-5 ปี มีความเข้าใจบทบาทหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมากกว่ากรรมการหมู่บ้านกลุ่มอื่น ๆ

ตารางที่ 30 ความรู้ความเข้าใจบทบาทอำนาจหน้าที่และความสำคัญของ ส.ส. แยกตามระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง

ข้อความถาม	ต่ำกว่า 1 ปี		1-5 ปี		สูงกว่า 5 ปี	
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD
1. ส.ส. ควรทำหน้าที่นำผลการประชุมสภาผู้แทนราษฎรมาแจ้งให้กับประชาชนในเขตเลือกตั้งของตนได้รับทราบ	3.57	.728	3.41	.632	3.30	.669
2. ปัญหาของประชาชนควรเสนอผ่านหนังสือพิมพ์ทันทีมากกว่าผ่าน ส.ส.	2.78	.590	2.68	.551	2.92	.598
3. ส.ส. ทำหน้าที่ในสภาโดยอยู่ในวาระคราวละ 4 ปี	3.38	.721	2.93	.679	3.31	.537
4. เมื่อเลือก ส.ส. แล้ว เรามีสิทธิได้ ส.ส. ออกจากตำแหน่งเมื่อไรก็ได้	2.52	.696	2.48	.719	2.26	.779
5. บทบาทหลักของ ส.ส. คือการสร้างถนน สะพาน ร่วมงานบุญต่าง ๆ ส่วนการออกกฎหมายในสภาเป็นบทบาทที่รองลงมา	2.26	.886	2.78	.768	2.62	.820
6. ผู้แทนราษฎรที่เราเลือกตั้งควรเป็นคนใจกว้างแบบนักเลง เพราะสามารถทำงานให้กับสังคมได้	2.36	.93	2.63	.66	2.48	.879
7. การตั้งกระทู้ถามคือรัฐมนตรีตั้งคำถามในการบริหารงานต่อนายกรัฐมนตรี	2.31	.676	2.44	.614	2.10	.708
8. การที่ชาวบ้านรับเงินของผู้สมัคร ส.ส. แล้วไม่ไปลงคะแนนเสียง ไม่ให้ถือว่าเป็นบาปอย่างร้ายแรง	2.97	.985	3.05	.676	3.03	.680
9. การติดตามข่าวสารการทำงานของผู้แทนราษฎรที่เข้าไปควรกระทำตลอดเวลาที่เป็นผู้แทนของเรา	3.54	.557	3.37	.570	3.37	.532
$\bar{X}$	17.38	2.291	18.14	2.316	17.71	2.0927

4.4 ด้านการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตย

จากตารางที่ 31 ความรู้ความเข้าใจการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตยแยกตามระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง พิจารณาคะแนนเฉลี่ยพบว่า กรรมการหมู่บ้านที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งทั้งสามกลุ่ม มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง โดยกรรมการหมู่บ้านที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งสูงกว่า 5 ปี มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด และกรรมการหมู่บ้านที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งต่ำกว่า 5 ปีลงมา มีคะแนนเฉลี่ยรองลงมาตามลำดับ ทั้งนี้เป็นเพราะกรรมการหมู่บ้านที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งนานมีประสบการณ์ในการเลือกตั้งหลายครั้ง คือ เคยเป็นกรรมการจัดการเลือกตั้ง จึงมีความเข้าใจในการเลือกตั้งได้ดีกว่ากรรมการหมู่บ้านที่มีประสบการณ์น้อย หากพิจารณาในแต่ละข้อ พบว่าในข้อที่ 6 การเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ควรเลือกผู้ที่มีฐานะดี มีความพร้อม เพราะเขาจะไม่คอร์รัปชัน กรรมการหมู่บ้านที่ดำรงตำแหน่งต่ำกว่า 1 ปี มีคะแนนต่ำที่สุดอาจเป็นเพราะคิดว่าคนที่จะมาเป็นผู้แทนทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวมได้นั้น ต้องเป็นคนที่มีเงินในการดำรงชีพ การเข้ามาเป็นตัวแทนจึงไม่ใช่เพื่อเงิน แต่มุ่งเพื่อชื่อเสียงเกียรติยศ เมื่อเป็นดังนี้จึงป้องกันการคอร์รัปชันได้

สำหรับความรู้ความเข้าใจที่ได้รับมากที่สุด ในแต่ละช่วงของการดำรงตำแหน่งพบว่า ผู้ที่ดำรงตำแหน่งทุกช่วงระยะเวลา ได้รับความรู้ความเข้าใจมากที่สุดในเรื่องข้อที่ 9 เมื่อมีการเลือกตั้งทุกครั้งทางราชการจะประชาสัมพันธ์ชักชวนให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

สรุป กรรมการหมู่บ้านที่ดำรงตำแหน่งนาน มีความเข้าใจการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตยมากกว่ากรรมการหมู่บ้านที่ดำรงตำแหน่งไม่นาน

ตารางที่ 31 ความรู้ความเข้าใจการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตยแยกตามระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง

ข้อความ	ต่ำกว่า 1 ปี		1-5 ปี		สูงกว่า 5 ปี	
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD
1.การจัดให้มีการเลือกตั้งในระดับต่าง ๆ ถือว่าเป็นประชาธิปไตยแล้ว	3.19	.483	3.18	.491	3.20	.404
2.การเลือกผู้แทนควรเลือกคนที่ใจดี ให้การช่วยเหลือเมื่อทุกข์ยากไม่จำเป็นต้องดูนโยบายของพรรคก็ได้	2.03	.576	2.67	.863	2.68	.958
3.การเลือกกำหนดผู้ใหญ่บ้านไม่ถือเป็นการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตย	2.34	1.109	2.85	.864	2.48	.994
4.ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ส.ส.ควรให้ผู้สมัครอิสระได้ ไม่จำเป็นต้องสังกัดพรรคการเมือง	2.31	.788	2.68	.703	2.46	.922
5.ผู้มีสิทธิเลือกตั้งต้องมีสัญชาติไทยมาแล้วอย่างน้อย 10 ปี	3.00	.641	3.01	.879	2.70	.966
6.การเลือก ส.ส.ควรเลือกผู้ที่มีฐานะดี ที่มีความพร้อมเพราะเขาจะไม่คอร์รัปชัน	1.93	.788	2.42	.831	2.67	.694
7.การซื้อหาเสียงถือว่าเป็นเรื่องปกติในระบอบประชาธิปไตยเป็นสิทธิของบุคคลที่จะทำได้	3.00	.642	3.10	.624	3.00	.652
8.การรับเงินจากผู้สมัคร ส.ส.ก็เหมือนกับรับเงินมาจากพ่อแม่ไม่มีผลเสียอะไรเลย	2.88	.640	3.02	.87	2.87	.672
9.เมื่อมีการเลือกตั้งทุกครั้งทางราชการจะประชาสัมพันธ์เพื่อชักชวนให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้ง	3.46	.560	3.52	.572	3.59	.496
10.การลงคะแนนเลือกตั้งควรมีการลงคะแนนแบบเปิดเผยเพียงอย่างเดียวเพราะโปร่งใสดี	2.05	1.03	2.89	.612	2.72	.609
11.การติดตามสอบถามรายละเอียดของผู้สมัครรับเลือกตั้งถือว่าเป็นเรื่องส่วนตัวไม่ควรกระทำอย่างอื่น	2.24	.698	2.19	.662	2.14	.808
$\bar{X}$	20.40	3.348	21.36	2.670	20.39	3.220

4.5 ความรู้เกี่ยวกับการนำหลักการประชาธิปไตยไปปฏิบัติใน

ชีวิตประจำวัน

จากตารางที่ 32 ความรู้ความเข้าใจในการนำหลักการประชาธิปไตยไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน แยกตามระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง พิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยพบว่า กรรมการหมู่บ้านที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งทั้งสามกลุ่ม มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง โดยกรรมการหมู่บ้านที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งนาน มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่ากรรมการหมู่บ้านที่ดำรงตำแหน่งไม่นาน ทั้งนี้เป็นเพราะกรรมการหมู่บ้านที่ดำรงตำแหน่งนาน ส่อมมีความเข้าใจในหลักการประชาธิปไตยพื้นฐานอยู่บ้างแล้ว เมื่ออบรมเพิ่มเติมย่อมมีความเข้าใจที่ชัดเจนขึ้น และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ หากพิจารณาในหัวข้อข้อพบว่า ในหัวข้อที่ 4 ผู้ใหญ่บ้านจะต้องบังคับให้ราษฎรร่วมกันพัฒนาหมู่บ้าน เพื่อความเจริญก้าวหน้าของหมู่บ้าน กรรมการหมู่บ้านที่ดำรงตำแหน่งต่ำกว่า 1 ปี มีคะแนนเฉลี่ยต่ำ ทั้งนี้เป็นเพราะเห็นว่าระบบการบังคับทำให้พัฒนาหมู่บ้านได้ ซึ่งการคอยให้ราษฎรสมัครใจทำเองนั้น อาจจะช้าและต้องเสียเวลานาน

สำหรับความรู้ความเข้าใจที่ได้รับมากที่สุดในแต่ละช่วงของการดำรงตำแหน่งพบว่า ผู้ที่ดำรงตำแหน่งต่ำกว่า 1 ปี และ 1-5 ปี ได้รับความรู้ความเข้าใจมากที่สุด ในหัวข้อที่ 12 เมื่อมีปัญหาใคร่ผู้ราษฎรประชุมในหมู่บ้านควรร่วมมือกันสละสละดูแลและแก้ปัญหา ส่วนผู้ที่ดำรงตำแหน่งสูงกว่า 5 ปี ได้รับความรู้ความเข้าใจมากที่สุด ในหัวข้อที่ 1 การรวมกลุ่มกันพัฒนาหมู่บ้าน คือการนำหลักการประชาธิปไตยไปใช้

สรุป กรรมการหมู่บ้านที่ดำรงตำแหน่งนาน มีความเข้าใจในการประยุกต์หลักการประชาธิปไตยไปใช้ในชีวิตประจำวัน ได้มากกว่ากรรมการหมู่บ้านที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งน้อย

ตารางที่ 32 ความรู้ความเข้าใจในการนำหลักการประชาธิปไตยไปปฏิบัติในชีวิตตามระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง

ข้อคำถาม	ต่ำกว่า 1 ปี		1-5 ปี		สูงกว่า 5 ปี	
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD
1. การรวมกลุ่มกันพัฒนาหมู่บ้าน คือการนำหลักการประชาธิปไตยไปใช้	3.2	.443	3.41	.494	3.44	.577
2. ในการประชุมคณะกรรมการหมู่บ้านควรฟังข้อเสนอของกรรมการหมู่บ้านทุกท่านก่อนลงมติตัดสินใจ	3.28	.572	3.28	.543	3.38	.530
3. ความขัดแย้งในการพัฒนาหมู่บ้านของเราควรให้สภาอำเภอเป็นผู้ตัดสินปัญหา	2.48	.781	2.42	.855	2.86	.756
4. ผู้ใหญ่บ้านจะต้องบังคับให้ราษฎรร่วมกันพัฒนาหมู่บ้านเพื่อความเจริญก้าวหน้าของหมู่บ้าน	1.75	.751	2.08	.781	2.20	.735
5. การตัดสินใจในเรื่องราวต่าง ๆ จะต้องกระทำตามความเห็นของคนส่วนใหญ่โดยไม่สนใจผู้ที่มีความเห็นแตกต่างออกไป	2.00	.804	1.91	.739	1.94	.977
6. การปฏิบัติตามกฎของหมู่บ้านเป็นการมีส่วนร่วมในการปกครองระบอบประชาธิปไตย	3.26	.639	3.24	.534	3.26	.443
7. การแก้ไขกฎเกณฑ์ของหมู่บ้านจะทำได้เมื่อผู้ใหญ่บ้านให้แก้ไขเท่านั้น	2.00	.622	2.20	.744	2.48	.626
8. ประชาชนที่ไปจับปลาในสระน้ำที่ห้ามจับปลาถือว่าประชาชนผู้นั้นทำผิดวินัย	3.28	.572	3.15	.533	2.97	.607
9. พ่อแม่ไม่จำเป็นต้องฟังความเห็นของลูก ลูกมีประสบการณ์น้อยกว่า	2.80	.677	2.87	.478	2.89	.420
10. การวางแผนพัฒนาหมู่บ้านไม่จำเป็นต้องมีให้ผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้นำในการพัฒนาเพียงผู้เดียวพอ	2.25	.560	2.31	.596	2.18	.486
11. กรรมการหมู่บ้านไม่ควรแบ่งงานพัฒนาหมู่บ้านให้ลูกบ้านเพราะเขาไม่มีความสามารถเท่ากับเรา	2.20	.994	2.63	.768	2.48	.646
12. เมื่อมีปัญหาใคร่ผู้ราษฎรประชุมในหมู่บ้านควรร่วมมือกันสวดส่งดูแลและแก้ปัญหา	3.40	.497	3.53	.614	3.42	.538
$\bar{X}$	15.13	2.536	16.05	2.135	16.84	2.753

4.6 ความรู้เกี่ยวกับด้านการนำหลักการประชาธิปไตยไปปฏิบัติ ในองค์กรประชาชน

จากตารางที่ 33 ความรู้ความเข้าใจในการนำหลักการประชาธิปไตยไปปฏิบัติในองค์กรประชาชนแยกตามระยะเวลา ในการดำรงตำแหน่ง
พิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยพบว่า กรรมการหมู่บ้านที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งทั้งสามกลุ่ม มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง โดยกรรมการหมู่บ้านที่ดำรงตำแหน่งสูงกว่า 5 ปี มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด เพราะกรรมการหมู่บ้านที่มีประสบการณ์สูง ย่อมมีความรู้ความเข้าใจและการประยุกต์ใช้หลักการประชาธิปไตยได้ดีกว่ากรรมการหมู่บ้านที่มีประสบการณ์น้อย หากพิจารณาในแต่ละหัวข้อพบว่า หัวข้อที่ 1 โครงการพัฒนาตำบลบางโครงการเป็นงบประมาณของรัฐบาล กรรมการสภาตำบลไม่ควรเข้าไปยุ่งเกี่ยว กรรมการหมู่บ้านที่ดำรงตำแหน่งต่ำกว่า 1 ปี มีคะแนนเฉลี่ยน้อยมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่า กรรมการหมู่บ้านที่ดำรงตำแหน่งน้อยขาดความเข้าใจในการประสานงานกับองค์กรต่าง ๆ ในระดับหมู่บ้านตำบลซึ่งต้องปรับความเข้าใจใหม่เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ปฏิบัติจริง

สำหรับความรู้ความเข้าใจที่ได้รับมากที่สุด ในแต่ละช่วงของการดำรงตำแหน่งพบว่า ผู้ที่ดำรงตำแหน่งทุกช่วงระยะเวลา ได้รับความรู้ความเข้าใจมากที่สุดในหัวข้อที่ 8 จะวางแผนพัฒนาหมู่บ้านได้ต้องมีข้อมูลสาเหตุของปัญหาในหมู่บ้านนั้นเสียก่อน

สรุป กรรมการหมู่บ้านที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งนาน มีความเข้าใจในการนำหลักการประชาธิปไตยไปประยุกต์ใช้มากกว่ากรรมการหมู่บ้านที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งน้อย

ตารางที่ 33 ความรู้ความเข้าใจในการนำหลักการประชาธิปไตยไปปฏิบัติในองค์กรประชาชนนอก
ระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง

ข้อความ	ต่ำกว่า 1 ปี		1-5 ปี		สูงกว่า 5 ปี	
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD
1. โครงการพัฒนาตำบลบางโครงการเป็น งบประมาณของรัฐบาล กสศ.ไม่เข้าไปยุ่ง เกี่ยว	1.87	.857	2.73	.585	2.63	.605
2. กสศ.ต้องช่วยกันตรวจสอบตราสาร ศาลา กลางบ้านฯ เพื่อซ่อมแซมถ้าเกิดการชำรุด	3.20	.405	3.17	.495	3.33	.558
3. การประสานงานกับหน่วยราชการได้ใช้ หน้าที่ของ กสศ.เพราะข้าราชการหน่วย งานต่าง ๆ ทำอยู่แล้ว	2.12	.751	2.29	.652	2.23	.413
4. การให้ความเห็นชอบโครงการพัฒนาตำบล ควรเป็นไปตามความเห็นของนายอำเภอ	2.08	1.026	2.70	.686	2.87	1.024
5. การจัดทำแผนพัฒนาตำบลเป็นหน้าที่โดยตรง ของกรรมการสภาตำบล	3.31	.529	3.36	.589	3.18	.560
6. กรรมการสภาตำบลคนใดที่ไม่เห็นด้วยกับมติ ที่ประชุมไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตามมติก็ได้	2.51	.562	2.68	.649	2.60	.535
7. ข้อดีของแผนพัฒนาตำบลคือสามารถรู้ว่า ปัญหาใดจะต้องแก้ก่อน ปัญหาใดจะแก้หลัง	3.45	.560	3.15	.616	3.14	.452
8. จะวางแผนพัฒนาได้ต้องมีข้อมูลสาเหตุของ ปัญหาในหมู่บ้านนั้นเสียก่อน	3.68	.471	3.37	.497	3.39	.492
9. ข้อมูล กชช.2 ค.จปฐ.เป็นข้อมูลที่ใช้ สำหรับแนะนำประวัติและความเป็นมาของ หมู่บ้านเท่านั้น	1.72	.678	2.17	.687	2.06	.592
10. การประเมินผลโดยการพัฒนาหมู่บ้านหลัง จากโครงการเสร็จทำเพื่อต้องการทราบ อุปสรรคในการทำโครงการ	3.15	.364	3.06	.492	3.08	.399

(ต่อ)

ข้อความถาม	ต่ำกว่า 1 ปี		1-5 ปี		สูงกว่า 5 ปี	
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD
11. การจดทะเบียนชียเพื่อถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในวันที่ 5 ของทุกปี คือ แนวทางในการรักษาระบอบประชาธิปไตย	1.34	.481	1.44	.565	1.59	.537
12. นายแดงไปขโมยไก่ของนายทอง นายแดง ไปแจ้งกรรมการหมู่บ้าน ในกรณีนี้คณะกรรมการหมู่บ้านสามารถประนีประนอม ความได้โดยไม่ต้องไปแจ้งตำรวจ	3.11	.529	3.04	.579	3.08	.449
13. การดูแลบำรุงรักษาน้ำหลังน้ำขนาดเล็กและ การจัดสรรน้ำเพื่อใช้ในหมู่บ้านเป็นหน้าที่ ของนายอำเภอและกรมชลประทาน	1.86	.912	2.44	.692	2.41	.643
14. กรรมการหมู่บ้านไม่ควรแบ่งงานกันทำโดย แบ่งหมู่บ้านออกเป็นคุ้ม ๆ เพราะจะทำให้ หมู่บ้านเกิดความแตกแยก	2.59	.857	2.62	.674	2.63	.635
15. ในการชักชวนให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งถือว่า กรรมการหมู่บ้านวางตัวไม่เป็นกลาง	3.22	.731	2.93	.635	2.86	.456
x	16.96	1.923	17.33	1.939	17.45	1.691

ความสัมพันธ์ของเนื้อหาการฝึกอบรม

นอกจากได้ผลการทดสอบสมมุติฐานที่วางไว้ ในการศึกษาครั้งนี้ ได้สนใจศึกษาความสัมพันธ์ของเนื้อหา 6 ด้าน ว่าความรู้ที่ได้รับนั้นมีความสัมพันธ์กันและเชื่อมโยงกันเพียงใด

1. ด้านการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย
2. ด้านกฎหมายรัฐธรรมนูญ
3. ด้านการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตย
4. ด้านบทบาท อำนาจหน้าที่และความสำคัญ ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
5. ด้านการนำหลักการประชาธิปไตยไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน
6. ด้านการนำหลักการประชาธิปไตยไปปฏิบัติในองค์กรประชาชน

จากเนื้อหาทั้ง 6 ด้านนี้จะศึกษาโดยการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ว่า เนื้อหาหลักสูตร 6 ด้าน มีความสัมพันธ์เพียงใด โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ คือ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Pearson Correlation) ตามตารางที่ 34 พบว่า

1. ความรู้ความเข้าใจในการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตย มีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจกฎหมายรัฐธรรมนูญ ความรู้ความเข้าใจบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และความรู้ความเข้าใจที่จะนำหลักการประชาธิปไตยไปปฏิบัติในองค์กรประชาชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ความรู้ความเข้าใจด้านการเมืองการปกครอง ไม่มีสหสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจในการเลือกตั้ง และความรู้ความเข้าใจที่จะนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

2. ความรู้ความเข้าใจกฎหมายรัฐธรรมนูญ มีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตย ความรู้

ความเข้าใจในการเลือกตั้ง ความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และความรู้ความเข้าใจที่จะนำไปปฏิบัติในองค์กรประชาชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ความรู้ความเข้าใจกฎหมายรัฐธรรมนูญไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจที่จะนำหลักการไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

3. ความรู้ความเข้าใจการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตย มีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจกฎหมายรัฐธรรมนูญ ความรู้ความเข้าใจบทบาทหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และความรู้ความเข้าใจที่จะนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ความรู้ความเข้าใจการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตย ไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตย และความรู้ความเข้าใจที่จะนำไปปฏิบัติในองค์กรประชาชน

4. ความรู้ความเข้าใจบทบาทอำนาจหน้าที่และความสำคัญของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตย ความรู้ความเข้าใจกฎหมายรัฐธรรมนูญ ความรู้ความเข้าใจการเลือกตั้ง และความรู้ความเข้าใจที่จะนำหลักการไปปฏิบัติในองค์กรประชาชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ความรู้ความเข้าใจบทบาทอำนาจหน้าที่และความสำคัญของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ไม่มีความสัมพันธ์กับ ความรู้ความเข้าใจที่จะนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

5. ความรู้ความเข้าใจในการนำหลักการไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน มีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจการเลือกตั้ง และความรู้ความเข้าใจในการนำหลักการไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ไม่มีความสัมพันธ์กับ ความรู้ความเข้าใจการเมืองการปกครอง ความรู้ความเข้าใจกฎหมายรัฐธรรมนูญ และความรู้ความเข้าใจบทบาทอำนาจหน้าที่และความสำคัญ ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

6. ความรู้ความเข้าใจในการนำหลักการไปปฏิบัติในองค์กรประชาชน มีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจการเมืองการปกครอง ความรู้ความเข้าใจกฎหมายรัฐธรรมนูญ ความรู้ความเข้าใจการเลือกตั้ง ความ

รู้ความเข้าใจบทบาทอำนาจหน้าที่และความสำคัญของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
และความรู้ความเข้าใจในการนำหลักการไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันอย่างมีนัย
สำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 34 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาหลักสูตรการฝึกอบรม 6 ด้าน

ตัวแปร	1	2	3	4	5	6
1. ความรู้ความเข้าใจการเมืองการปกครองประชาธิปไตย	1.00	.42**	.04	.37**	.12	.12
2. ความรู้ความเข้าใจกฎหมายรัฐธรรมนูญ	.42**	1.00	.23*	.24**	-.16	.24
3. ความรู้ความเข้าใจการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตย	.04	.23*	1.00	.48**	-.27	.09
4. ความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทน	.37**	.24**	.48**	1.00	.05	.28
5. ความรู้ความเข้าใจในการนำหลักการไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน	.12	-.16	-.27**	.05	1.00	.31
6. ความรู้ความเข้าใจในการนำหลักการไปปฏิบัติในองค์กรประชาชน	.59**	.53**	.56**	.75**	.29**	1.00

* มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ .01

** มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ .001

อภิปรายผลการศึกษา

1. การได้รับความรู้จาก การอบรมตามโครงการพัฒนาประชาธิปไตยระดับหมู่บ้านของกรรมการหมู่บ้านตำบลคลองน้ำใสและตำบลสังฆามพบว่า กรรมการหมู่บ้านที่มาจากแต่ละตำบล จะได้รับความรู้จากการฝึกอบรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือกรรมการหมู่บ้านจากตำบลคลองน้ำใสมีค่าเฉลี่ยของการได้รับความรู้จากการอบรมสูงกว่า กรรมการหมู่บ้านที่มาจากตำบลสังฆาม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะตำบลคลองน้ำใสเป็นตำบลที่มีความเจริญมากกว่าตำบลสังฆาม และเป็นตำบลที่กำลังได้รับการพัฒนาอย่างจริงจัง ผู้นำในตำบลมีความสามัคคีกันมาก จึงมีผลให้กรรมการหมู่บ้านที่เข้ารับการอบรมตามโครงการพัฒนาประชาธิปไตยระดับหมู่บ้าน มีความตั้งใจที่จะรับเอาความรู้ไปพัฒนาตำบลของตนเอง ซึ่งแตกต่างกับกรรมการหมู่บ้านจากตำบลสังฆาม อาจมีความคาดหวังในการนำผลการฝึกอบรมไปใช้น้อย จึงมีความรู้ความเข้าใจน้อยไปด้วย

ลักษณะของกรรมการหมู่บ้านตำบลคลองน้ำใส มีความรู้มากกว่าตำบลสังฆามซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Broom and Selznick⁴⁵ ที่ว่าความแตกต่างกันในการรับรู้ทางการเมือง ขึ้นอยู่กับถิ่นที่อยู่และลักษณะสังคมที่แตกต่างกัน

2. การได้รับความรู้จากการอบรมตามโครงการพัฒนาประชาธิปไตยระดับหมู่บ้านของกรรมการหมู่บ้านที่มีอายุต่างกัน พบว่ากรรมการหมู่บ้านที่มีอายุระหว่าง 41-50 ปี มีความรู้จากการฝึกอบรมสูงสุด กรรมการหมู่บ้านที่มีอายุ 51-60 ปี ได้รับความรู้น้อยลงมา ส่วนกรรมการหมู่บ้านที่มีอายุ 20-30 ปี

45 Broom, Leonard and Philip Selznick. Sociology a Text with Adaped Reading, New York: Hasper & Row Publishers, 1968

ได้รับความรู้จากการอบรมน้อยที่สุด กล่าวคือ กรรมการหมู่บ้านกลุ่มอายุ 41-60 ปี เป็นกลุ่มที่มีประสบการณ์ในการทำงานและผ่านประสบการณ์ทางการเมืองโดยตรง เช่น การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ทำให้กลุ่มนี้เกิดการเรียนรู้ทางการเมืองโดยเฉพาะการเรียนรู้เกี่ยวกับความรับผิดชอบทางการเมือง จึงมีข้อสังเกตในเหตุการณ์และต้องการแสวงหาคำตอบ⁴⁶ แนวทางในการหาคำตอบก็คือการอบรมตามโครงการดังกล่าว

กรรมการหมู่บ้านกลุ่มอายุ 31-40 ปี เป็นกลุ่มที่เริ่มมีการเรียนรู้และยอมรับกับสิ่งใหม่ ๆ ได้ง่าย เป็นบุคคลในวัยทำงานผ่านประสบการณ์การเรียนรู้มาพอสมควร อีกทั้งส่วนใหญ่เป็นคนกลุ่มที่เริ่มเข้ามามีบทบาทในกรรมการหมู่บ้าน มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม (Public Spirit) และรู้สึกว่าตนเป็นเจ้าของประเทศ จะต้องประพจน์ตนให้เป็นพลเมืองดี โดยกระทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม จึงสนใจที่จะรับความรู้การปกครองตามระบอบประชาธิปไตย⁴⁷

สำหรับกรรมการหมู่บ้าน อายุ 20-30 ปี เป็นกลุ่มที่มีวุฒิภาวะต่ำ อายุยังน้อย ขาดประสบการณ์และการเรียนรู้ทางการเมือง และเริ่มก้าวเข้ามาเป็นผู้นำหมู่บ้าน ซึ่งมีค่านิยมและแนวความคิดที่ว่าการเมือง การปกครองเป็นเรื่องของผู้มีอำนาจและรัฐ จึงทำให้ค่าเฉลี่ยของกรรมการหมู่บ้านกลุ่มนี้มีคะแนนน้อย

46 Dawson, Richard E, Political Socialization on Analysis Study, (Boston, Settle, Brown) 1969 P.27

47 สุขุม นวลสกุลและคณะ, การปกครองระบอบประชาธิปไตย, กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2524

สรุปว่าได้รับความรู้ความเข้าใจจากการอบรมตามโครงการน้อยที่สุด

3. การได้รับความรู้จากการอบรมตามโครงการพัฒนาประชาธิปไตยระดับหมู่บ้าน ของคณะกรรมการหมู่บ้านที่มีรายได้ต่างกัน พบว่ากรรมการหมู่บ้านที่มีรายได้ต่างกันจะได้รับความรู้จากการฝึกอบรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ กรรมการหมู่บ้านที่มีรายได้ต่ำกว่า 3,000 บาท/เดือนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือได้รับความรู้จากการฝึกอบรมมากกว่ากรรมการหมู่บ้านที่มีรายได้ 3,001-4,000 บาท/เดือน และกลุ่มที่มีรายได้สูงกว่า 4,000 บาท/เดือน ได้รับความรู้น้อยที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากกรรมการหมู่บ้านกลุ่มที่มีรายได้ต่ำยอมรับและนำไปปฏิบัติในวิถีชีวิตเพราะเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนมีความเท่าเทียมกัน หรือเสมอภาคกันตามกฎหมายและทางการเมือง ควรมีสัญชีและเสรีภาพทางการเมืองและการดำเนินชีวิตเท่าเทียมกัน ไม่แตกต่างเป็นเพศใด มีกำเนิดอย่างไร มีฐานะทางเศรษฐกิจสังคมเช่นใด คิดว่าระบอบประชาธิปไตยเป็นวิถีทางที่จะแก้ปัญหาทางสังคมได้⁴⁸ จึงเกิดความสนใจ ทำความเข้าใจกับเนื้อหาวิชาในการฝึกอบรม

4. การได้รับความรู้จากการอบรม ตามโครงการพัฒนาประชาธิปไตยระดับหมู่บ้าน ของกรรมการหมู่บ้านที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งแตกต่างกัน พบว่า กรรมการหมู่บ้านได้รับความรู้แตกต่างกันตามระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ คือ กรรมการหมู่บ้านที่ดำรงตำแหน่งเป็นระยะเวลาต่างกันจะได้รับความรู้จากการฝึกอบรมใกล้เคียงกัน ทั้งนี้เป็นเพราะความรู้ความเข้าใจทางการเมืองของกรรมการหมู่บ้านซึ่งอยู่ในต่างจังหวัดนั้นดับแคบ การดำรงตำแหน่งเป็นระยะเวลานาน ก็ไม่ทำให้มีความรู้

48 อีลอนันต์ สมุทวณิช, ประชาธิปไตยสังคมนิยมคอมมิวนิสต์กับการเมืองไทย (กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์พิมพ์เนศ), 2529 หน้า 49

ทางการเมืองเพิ่มขึ้น จึงทำให้ กม.ทุกคนได้รับความรู้จากการฝึกอบรมเท่าเทียมกัน อีกทั้งการรับรู้ก็มุ่งในการยอมรับ⁴⁹ เชื่อฟังอำนาจทางการเมืองของรัฐ หรือผู้ปกครองประเทศมากกว่าคิดว่าตนเองมีส่วนในการปกครอง จึงไม่ได้นำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันและในองค์กรประชาชน จึงทำให้กรรมการหมู่บ้านทุกคนได้รับความรู้ความเข้าใจที่ใกล้เคียงกัน

นอกจากนั้นผลการศึกษารังนี้ ยังพบว่าตัวแปรที่อธิบายสัมฤทธิ์ผลของโครงการฝึกอบรมประชาธิปไตยระดับหมู่บ้านได้ดีที่สุด คือตัวแปรของอายุ ซึ่งกรรมการหมู่บ้านที่มีอายุสูงจะได้รับความรู้ความเข้าใจ มากกว่ากรรมการหมู่บ้านที่มีอายุน้อย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วินัย ดิยานนท์⁵⁰ พบว่าอายุมีความสัมพันธ์กับการมีความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ผู้มีอายุสูงกว่าจะมี ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองสูงกว่าผู้มีอายุน้อยกว่า

49 คณะอาจารย์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ลักษณะบางประการของสถาบันสังคมไทย ที่เป็นอุปสรรคต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย (กรุงเทพฯ:สยามการพิมพ์)

50 วินัย ดิยานนท์ , ประเมินผลนโยบายพัฒนาประชาธิปไตย : เปรียบเทียบอุดมการณ์สองประชาชนในเขต กับนอกเขตโครงการศาลาประชาธิปไตยของอำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา, วิทยานิพนธ์โครงการบัณฑิตศึกษาพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2531

ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาแสดงให้เห็นถึงความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างในเรื่องการได้รับความรู้เพิ่มเติมในภาพรวม, การนำหลักการและวิธีการอบรมไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน และความคิดเห็นในการปรับปรุงการทำงานหลังจากการฝึกอบรม โดยกรรมการหมู่บ้านแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม ดังนี้

1.5.1 การได้รับความรู้เพิ่มเติมในภาพรวม โดยเรียงตามลำดับความถี่ที่กรรมการหมู่บ้านตอบ สรุปได้ดังนี้ การยอมรับเหตุผลซึ่งกันและกัน การวางตัวเป็นกลาง หน้าที่การสนับสนุนประชาชนในหมู่บ้านให้ฝึกอบรม การแก้ไขปัญหาของหมู่บ้าน การวางแผนการพัฒนาหมู่บ้าน ความเป็นธรรมในสังคม ความร่วมมือและประสานการทำงาน การหาสาเหตุและแนวทางแก้ไขปัญหา และการรักษาความสงบเรียบร้อยของหมู่บ้าน

1.5.2 การนำหลักการ และวิธีการจากการอบรมไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันโดยเรียงตามลำดับความถี่จากมากไปหาน้อย สรุปได้ดังนี้ รู้จักประนีประนอมในหมู่บ้าน รู้จักการรวมกลุ่มกันตามหลักประชาธิปไตย รู้จักฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รู้จักวิธีการทำงานร่วมกับผู้อื่น รู้วิธีการทำตัวเป็นกลาง ยึดมั่นความมีสัจจะและความเชื่อมั่นในตนเอง การเป็นหัวหน้าครอบครัวที่ดี การใช้สิทธิในการเลือกตั้ง การเป็นแบบอย่างของพลเมืองดี การนำหลักกฎหมายมาใช้ การพัฒนาตนเองและพัฒนาผู้อื่น การแสดงความคิดเห็นในโอกาสต่าง ๆ การเคารพเทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ การชักชวนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน การติดตามข่าวสารประจำวัน และการประกอบอาชีพสุจริต

1.5.3 ความคิดเห็นในการปรับปรุงการทำงาน หลังจากการฝึกอบรม โดยเรียงตามลำดับความถี่จากมากไปหาน้อย สรุปได้ดังนี้ การประชุม กม. ต้องฟังข้อเสนอก่อนตัดสินใจ การรักษาความสงบเรียบร้อยของหมู่บ้าน ดูแลสอดส่องโจรผู้ร้าย การหาอาชีพเสริมให้ราษฎรเพื่อเพิ่มรายได้ การซ่อม

แถม ถนน สะพาน ขุดบ่อน้ำ สร้างความสามัคคีใน กม. วางแผนทำโครงการพัฒนาหมู่บ้าน แนะนำให้ชาวบ้านไปใช้สิทธิเลือกตั้งตามความคิดของตนเอง ความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่และเพื่อนร่วมงาน การทำให้ตัวเองเป็นตัวอย่างที่ดีของชาวบ้าน ให้ความเคารพนับถือ จะรวมกลุ่มเกษตรกรในหมู่บ้าน จะพัฒนาเยาวชนให้รู้จักระบอบประชาธิปไตย จะพัฒนาโรงเรียนและวัดให้ดีขึ้นจะประชุม กม. เพื่อขอความเห็นในการพัฒนาหมู่บ้านทุกเดือน จะทำหน้าที่ กม. ตามหลักการให้ดีขึ้น และทำในสิ่งที่คนอื่นยอมรับ

จากข้อคิดเห็นเพิ่มเติมของกรรมการหมู่บ้านทั้ง 3 ด้าน คือ การได้รับความรู้เพิ่มเติม การนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน และการปรับปรุงการทำงานนั้น พบว่าส่วนใหญ่จะมีความเห็นไปในทางที่สอดคล้องกันทั้ง 3 ด้าน กล่าวคือ เมื่อมีความรู้ความเข้าใจจะนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน และขณะเดียวกันก็เป็นการปรับปรุงการทำงานของ กม. ไปพร้อมกันด้วย เช่น ความรู้เพิ่มที่ได้รับในเรื่องการยอมรับเหตุผลซึ่งกันและกัน นำหลักและวิธีการไปใช้ คือ การรู้จักประนีประนอมในหมู่บ้าน และนำไปปรับปรุงการทำงานคือการประชุม กม. ต้องฟังข้อเสนอก่อนตัดสินใจ เป็นต้น

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัย เรื่อง "สัมฤทธิ์ผลของการฝึกอบรมตาม
โครงการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับหมู่บ้านของกรมการปกครอง ศึกษา
เฉพาะกรณี อำเภอลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร" นี้ ศึกษาเฉพาะกรรมการ
หมู่บ้าน ในตำบลคลองน้ำใส และตำบลสีงาม อำเภอลองลาน จังหวัด
กำแพงเพชร วัตถุประสงค์ของการศึกษา เพื่อศึกษาถึงความรู้ความ เข้าใจ
ของกรรมการหมู่บ้านที่ได้รับการอบรมตามโครงการ 6 ด้าน คือด้านการเมือง
การปกครองในระบอบประชาธิปไตย ด้านกฎหมายรัฐธรรมนูญเบื้องต้น ด้านการ
เลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตย ด้านบทบาทอำนาจหน้าที่และความสำคัญ
ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ด้านการนำหลักการประชาธิปไตยไปปฏิบัติในชีวิต
ประจำวัน และด้านการนำหลักการประชาธิปไตยไปปฏิบัติในองค์กรประชาชน
โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา คือกรรมการหมู่บ้านใน 2 ตำบลของอำเภอลองลาน
จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 247 คน จากทั้งหมดจำนวน 498 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ใช้แบบสอบถาม ซึ่งประ
กอบด้วย คำถาม 5 ตอนคือ

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปก
ครองในระบอบประชาธิปไตย

ตอนที่ 3 เป็นข้อมูลความรู้ความเข้าใจ การนำหลักการประชา
ธิปไตยไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

ตอนที่ 4 เป็นข้อมูลความรู้ความเข้าใจ การนำหลักการประชา
ธิปไตยไปปฏิบัติในองค์กรประชาชน

ตอนที่ 5 เป็นข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติร้อยละ (percentage)

ค่าเฉลี่ย (mean) การวิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of Variance)

T-Test และ Correlation

สรุปผลการศึกษาวิจัย

1. ลักษณะทั่วไป

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ คือกรรมการหมู่บ้าน จำนวน 247 คน เป็นเพศชาย 93.5 % เพศหญิง 5.7 % อายุส่วนมากอยู่ใน 31-40 ปี 37.2 % รองลงมาคืออายุ 41-50 ปี ตามลำดับ การศึกษาส่วนใหญ่จบชั้นประถมศึกษา 83.3 % มีการศึกษาสูงสุดจนปริญญาขึ้นไป 1.6 % ส่วนใหญ่มีอาชีพทำนา ทำสวน ทำไร่ 82.8 % อาชีพรับจ้างและอาชีพค้าขายรองลงมาตามลำดับ รายได้ของครัวเรือนส่วนใหญ่ต่ำกว่า 3,000 บาท/เดือน 82.6 % รายได้สูงสุด 9,001-10,000 บาท/เดือน 0.8 % ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งส่วนใหญ่ จะดำรงตำแหน่ง 1-5 ปี รองลงมา ดำรงตำแหน่ง 6-10 ปี 21.0 % ต่ำกว่า 1 ปี 14.2 % ตามลำดับ

2. การทดสอบสมมติฐาน

ทำการทดสอบเพื่อจะหาให้ทราบว่า กลุ่มตัวอย่างได้รับความรู้ความเข้าใจด้านใดบ้างที่แตกต่างกันโดยวิธีสถิติ T-Test และสถิติวิเคราะห์ความแปรปรวน สรุปได้ว่า

สมมติฐานที่ 1 ขอมรับตามข้อสมมติฐาน คือกรรมการหมู่บ้านที่อยู่ในตำบลต่างกัน ได้รับความรู้ความเข้าใจจากการอบรมตามโครงการพัฒนาประชา กิจโดยระดับหมู่บ้านแตกต่างกัน โดยกรรมการหมู่บ้านตำบลคลองน้ำใสได้รับความรู้ความเข้าใจจากการอบรมแตกต่างจากกรรมการหมู่บ้านตำบลลี้กงามในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ความรู้ความเข้าใจการเมือง การปกครองระบอบประชาธิปไตย สรุปได้ว่า กม.ตำบลคลองน้ำใสได้รับความรู้ความเข้าใจ การเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยมากกว่า กม.ตำบลสีกกงาม

2. ความรู้ความเข้าใจกฎหมายรัฐธรรมนูญเบื้องต้น สรุปได้ว่า กม.ตำบลคลองน้ำใสได้รับความรู้ความเข้าใจมากกว่า กม.ตำบลสีกกงาม

3. ความรู้ความเข้าใจ การเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตย สรุปได้ว่า กม.ตำบลคลองน้ำใสได้รับความรู้ความเข้าใจมากกว่า กม.ตำบลสีกกงาม

4. ความรู้ความเข้าใจ บทบาทอำนาจหน้าที่และความสำคัญของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สรุปได้ว่า กม.ตำบลคลองน้ำใสได้รับความรู้ความเข้าใจมากกว่า กม.ตำบลสีกกงาม

5. ความรู้ความเข้าใจการนำหลักการประชาธิปไตยไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน สรุปได้ว่า กม.ตำบลคลองน้ำใส ได้รับความรู้ความเข้าใจมากกว่า กม.ตำบลสีกกงาม

6. ความรู้ความเข้าใจการนำหลักการประชาธิปไตยไปปฏิบัติในองค์กรประชาชน สรุปได้ว่า กม.ตำบลคลองน้ำใสได้รับความรู้ความเข้าใจมากกว่า กม.ตำบลสีกกงาม

เมื่อพิจารณาภาพรวมพบว่า กม.ตำบลคลองน้ำใสมีค่าเฉลี่ย 106.7 และ กม.ตำบลสีกกงามมีค่าเฉลี่ย 103.09 สรุปได้ว่า กม.ตำบลคลองน้ำใสได้รับความรู้ความเข้าใจจากการอบรมมากกว่า กม.ตำบลสีกกงาม

สมมติฐานที่ 2 ยอมรับตามข้อสมมติฐานคือกรมการหมู่บ้านที่มีระดับอายุต่างกัน

ได้รับความรู้จากการอบรมตามโครงการพัฒนาประชาธิปไตย

ระดับหมู่บ้านแตกต่างกันในด้านต่าง ๆ ดังนี้ คือ

1. ความรู้ความเข้าใจการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย สรุปได้ว่า กม.อายุ 51-60 ปี ได้รับความรู้ความเข้าใจสูงสุด รองลงมา กม.อายุ 20-30 ปี และ กม. อายุ 41-50 ปี ได้รับความรู้

ความเข้าใจน้อยที่สุด

2. ความรู้ความเข้าใจกฎหมายรัฐธรรมนูญเบื้องต้น สรุปได้ว่า
กม.อายุ 20-30 ปี ได้รับความรู้ความเข้าใจสูงสุด รองลงมาคือ กม.อายุ
51-60 ปี และ กม.อายุ 31-40 ปี ได้รับความรู้ความเข้าใจน้อยที่สุด

3. ความรู้ความเข้าใจการเลือกตั้ง ในระบอบประชาธิปไตย
สรุปได้ว่า กม.อายุ 41-50 ปี ได้รับความรู้ความเข้าใจมากที่สุด รองลงมา
คือ กม.อายุ 31-40 ปี และ กม.อายุ 51-60 ปี ได้รับความรู้ความเข้าใจ
น้อยที่สุด

4. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ อำนาจหน้าที่และความสำคัญ
ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สรุปได้ว่า กม.ที่มีอายุ 31-40 ปี ได้รับความ
รู้ความเข้าใจมากที่สุด รองลงมา คือ กม.อายุ 41-50 ปี และ กม.
อายุ 51-60 ปี ได้รับความรู้ความเข้าใจน้อยที่สุด

5. ความรู้ความเข้าใจการนำหลักการประชาธิปไตยไปปฏิบัติใน
ชีวิตประจำวัน สรุปได้ว่า กม.อายุ 51-60 ปี ได้รับความรู้ความเข้าใจ
มากที่สุด รองลงมาคือ กม.อายุ 41-50 ปี และ กม.อายุ 20-30 ปี ได้รับความ
รู้ความเข้าใจน้อยที่สุด

6. ความรู้ความเข้าใจการนำหลักการประชาธิปไตยไปปฏิบัติใน
องค์กรประชาชน สรุปได้ว่า กม.อายุ 41-50 ปี ได้รับความรู้ความเข้าใจ
มากที่สุด รองลงมาคือ กม.อายุ 51-60 ปี และ กม.อายุ 20-30 ปี ได้รับความ
รู้ความเข้าใจน้อยที่สุด

เมื่อพิจารณาโดยรวมพบว่า กม.อายุ 41-50 ปี มีค่าเฉลี่ย
106.35 รองลงมา กม.อายุ 51-60 ปี ค่าเฉลี่ย 106.34 และ กม.อายุ
20-30 ปี มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ 101.57 สรุปได้ว่า กม.อายุ 41-50 ปี
ได้รับความรู้ความเข้าใจสูงสุด และ กม.อายุ 20-30 ปี ได้รับความรู้ความ
เข้าใจน้อยที่สุด

สมมติฐานที่ 3 : ชอบรับตามข้อสมมติฐานคือกรรมการหมู่บ้านที่มีรายได้ต่างกัน
ได้รับความรู้ความเข้าใจ จากการอบรมตามโครงการพัฒนา
ประชาธิปไตยระดับหมู่บ้านแตกต่างกันในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ความรู้ความเข้าใจการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตย
สรุปได้ว่า กม.ที่มีรายได้ต่ำกว่า 3,000 บาท/เดือน ได้รับความรู้
ความเข้าใจมากที่สุด และ กม.ที่มีรายได้ 3,001-4,000 บาท/เดือน ได้รับความ
รู้ความเข้าใจน้อยที่สุด
2. ความรู้ความเข้าใจกฎหมายรัฐธรรมนูญเบื้องต้น สรุปได้ว่า
กม.ที่มีรายได้มากกว่า 4,001 บาท/เดือน ได้รับความรู้ความเข้าใจมากที่สุด
และ กม.ที่มีรายได้ 3,001-4,000 บาท/เดือน ได้รับความรู้ความเข้าใจ
น้อยที่สุด
3. ความรู้ความเข้าใจการเลือกตั้ง ในระบอบประชาธิปไตย
สรุปได้ว่า กม.ที่มีรายได้ต่ำกว่า 3,000 บาท/เดือน ได้รับความรู้ความเข้าใจ
มากที่สุด และ กม.ที่มีรายได้ 3,001-4,000 บาท/เดือน ได้รับความรู้
ความเข้าใจน้อยที่สุด
4. ความรู้ความเข้าใจ บทบาท อำนาจหน้าที่ และความสำคัญ
ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สรุปได้ว่า กม.ที่มีรายได้ต่ำกว่า 3,000 บาท/
เดือน ได้รับความรู้ความเข้าใจมากที่สุด และ กม.ที่มีรายได้มากกว่า
4,000 บาท/เดือน ได้รับความรู้ความเข้าใจน้อยที่สุด
5. ความรู้ความเข้าใจการนำหลักการประชาธิปไตยไปปฏิบัติใน
ชีวิตประจำวัน สรุปได้ว่า กม.ที่มีรายได้ต่ำกว่า 3,000 บาท/เดือน ได้รับความ
รู้ความเข้าใจในการนำหลักการไปปฏิบัติมากที่สุด และ กม.ที่มีรายได้
มากกว่า 8,000 บาท/เดือน ได้รับความรู้ความเข้าใจน้อยที่สุด
6. ความรู้ความเข้าใจในการนำหลักการประชาธิปไตยไปปฏิบัติ
ในองค์กรประชาชน สรุปได้ว่า กม.ที่มีรายได้ 3,000 บาท/เดือน ได้รับความ
รู้ความเข้าใจมากที่สุด และ กม.ที่มีรายได้มากกว่า 8,000 บาท/เดือน

ได้รับความรู้ความเข้าใจน้อยที่สุด

เมื่อพิจารณาภาพรวมพบว่า กม.ที่มีรายได้ต่ำกว่า 3,000 บาท /เดือน มีค่าเฉลี่ย 106.60 รองลงมา คือ กม.ที่มีรายได้ 3,001-4,000 บาท/เดือน มีค่าเฉลี่ย 100.37 กม.ที่มีรายได้มากกว่า 8,000 บาท/เดือน มีค่าเฉลี่ย 100.33 สรุปได้ว่า กม.ที่มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท/เดือน ได้รับความรู้ความเข้าใจจากการอบรมมากที่สุด และ กม.ที่มีรายได้มากกว่า 8,000 บาท/เดือน ได้รับความรู้ความเข้าใจน้อยที่สุด

สมมติฐานที่ 4 ปฏิเสธข้อสมมติฐานคือกรรมการหมู่บ้านที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งต่างกัน ได้รับความรู้ความเข้าใจจากการอบรมตามโครงการพัฒนาประชาธิปไตยระดับหมู่บ้านไม่แตกต่างกันในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1.ความรู้ความเข้าใจ การเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตย สรุปได้ว่า กม.ที่มีตำแหน่งสูงกว่า 5 ปี ได้รับความรู้ความเข้าใจมากที่สุด และ กม.ที่ดำรงตำแหน่ง 1-5 ปี ได้รับความรู้ความเข้าใจน้อยที่สุด

2.ความรู้ความเข้าใจกฎหมายรัฐธรรมนูญเบื้องต้น สรุปได้ว่า กม.ที่ดำรงตำแหน่งต่ำกว่า 1 ปี ได้รับความรู้ความเข้าใจมากที่สุด และ กม.ที่ดำรงตำแหน่ง 1-5 ปี ได้รับความรู้ความเข้าใจน้อยที่สุด

3.ความรู้ความเข้าใจ ในการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตย สรุปได้ว่า กม.ที่ดำรงตำแหน่ง 1-5 ปี ได้รับความรู้ความเข้าใจมากที่สุด และ กม.ที่ดำรงตำแหน่งต่ำกว่า 1 ปี ได้รับความรู้ความเข้าใจน้อยที่สุด

4.ความรู้ความเข้าใจ บทบาท อำนาจ หน้าที่ และความสำคัญของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สรุปได้ว่า กม.ที่ดำรงตำแหน่ง 1-5 ปี ได้รับความรู้ความเข้าใจมากที่สุด และ กม.ที่ดำรงตำแหน่ง สูงกว่า 5 ปี ได้รับความรู้ความเข้าใจน้อยที่สุด

5.ความรู้ความเข้าใจในการนำหลักการประชาธิปไตยไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน สรุปได้ว่า กม.ที่ดำรงตำแหน่งสูงกว่า 5 ปี ได้รับความรู้ความ

เข้าใจมากที่สุด และ กม.ที่ดำรงตำแหน่ง ต่ำกว่า 1 ปี มีความรู้ความเข้าใจ น้อยที่สุด

6. ความรู้ความเข้าใจในการนำหลักการประชาธิปไตยไปปฏิบัติ ในองค์กรประชาชน สรุปได้ว่า กม.ที่ดำรงตำแหน่งสูงกว่า 5 ปี ได้รับ ความรู้ความเข้าใจในมากที่สุด และ กม.ที่ดำรงตำแหน่งต่ำกว่า 1 ปี ได้รับ ความรู้ความเข้าใจน้อยที่สุด

เมื่อพิจารณาภาพรวมพบว่า กม.ที่ดำรงตำแหน่งสูงกว่า 5 ปี มี ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ 106.57 รองลงมาคือ กม.ที่ดำรงตำแหน่ง 1-5 ปี ค่า เฉลี่ย 105.48 และกม.ที่ดำรงตำแหน่งต่ำกว่า 1 ปี มีค่าเฉลี่ย 103.68 สรุปได้ว่า กม.ที่ดำรงตำแหน่งสูงกว่า 5 ปี มีความรู้ความเข้าใจจาก การอบรมมากที่สุด และ กม.ที่ดำรงตำแหน่งต่ำกว่า 1 ปี มีความรู้ความ เข้าใจน้อยที่สุด

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ มีข้อสรุปและข้อเสนอแนะบางประ การที่เกี่ยวกับหลักสูตรการฝึกอบรม ทั้งในด้านวิชาการและแนวทางปฏิบัติ ดังนี้

1. จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุสูง จะได้รับความรู้ ความเข้าใจในการฝึกอบรมมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุน้อย แสดงให้เห็นว่า หลักสูตรการฝึกอบรมนั้นจะมีความเหมาะสมกับ กม.ที่มีระดับอายุสูง มากกว่า กม.ที่มีระดับอายุต่ำ กม.อายุ 20-30 ปี ได้รับความรู้ความเข้าใจจาก การอบรมน้อยที่สุด ดังนั้นกรมการปกครองจึงควรปรับหลักสูตรให้มีเนื้อหาวิชา ที่คนทุกกลุ่มอายุสามารถรับรู้ได้เท่าเทียมกัน นั่นก็คือ การทำหลักสูตรที่มี เนื้อหาพื้นฐานความเข้าใจในเรื่องของประชาธิปไตยตั้งแต่เบื้องต้น และเป็น เรื่องที่ใกล้ตัวกับ กม.ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่มากที่สุด โดยชี้ให้เห็นว่าแนวทาง การดำเนินชีวิตประจำวันของ กม. เป็นต้น หรือในอีกแนวทางหนึ่งควรแยกกลุ่ม

กม.ตามอายุซึ่งมีประสบการณ์ที่แตกต่างกัน และให้เน้นกลุ่ม กม.ที่มีอายุน้อย
มีประสบการณ์น้อย โดยมีการอบรมเข้มข้นขึ้น สำหรับ กม.ที่เคยผ่านการอบรม
มาแล้วอาจเลือกอบรมเฉพาะวิชาที่จำเป็นเท่านั้น

2. จากการศึกษาความสัมพันธ์ของเนื้อหาวิชาในแต่ละหัวข้อพบว่า

-หลักสูตรหัวข้อการเมืองการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย
มีเนื้อหาที่ไม่สัมพันธ์กับหัวข้อการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตย การนำหลัก
การไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันและการนำหลักการไปปฏิบัติในองค์กรประชาชน

-หลักสูตรหัวข้อกฎหมายรัฐธรรมนูญมีเนื้อหาที่ไม่สัมพันธ์กับหัวข้อ
การนำหลักการไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

-หลักสูตรหัวข้อการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตย มีเนื้อหาที่
ไม่สัมพันธ์กับหัวข้อการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย การนำ
หลักการไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันและในองค์กรประชาชน

-หลักสูตรหัวข้อบทบาทอำนาจหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีเนื้อ
หาที่ไม่สัมพันธ์กับการนำหลักการไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

-หลักสูตรหัวข้อการนำหลักการไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน มีเนื้อ
หาที่ไม่สัมพันธ์กับหัวข้อการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย กฎหมาย
รัฐธรรมนูญ บทบาทหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

จากความสัมพันธ์ของเนื้อหาหลักสูตรดังกล่าว กรมการปกครอง
จึงควรปรับหลักสูตรใหม่ ให้มีความสัมพันธ์สอดคล้องกันในแต่ละหัวข้อมากขึ้น
โดยเฉพาะหัวข้อการนำหลักการไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ควรมีเนื้อหาวิชาที่
สัมพันธ์สอดคล้องกันกับหัวข้ออื่นๆ ทุกหัวข้อในหลักสูตรการอบรม

ภาคผนวก

แบบสอบถาม

**การประเมินผลโครงการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ระดับหมู่บ้านกรมการปกครอง
ศึกษาการมีส่วนร่วมการหมู่บ้าน**

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย / ลงในช่อง [] ให้ตรงกับข้อ
เท็จจริงที่เกี่ยวกับตัวท่านมากที่สุด

1. เพศ ☐ ชาย
 ☐ หญิง

2. อายุ ☐ 1. 20-30 ปี
 ☐ 2. 31-40 ปี
 ☐ 3. 41-50 ปี
 ☐ 4. 51-60 ปี

3. ระดับการศึกษาขั้นสูงสุด
 ☐ 1. ประถมศึกษา
 ☐ 2. มัธยมศึกษาตอนต้น
 ☐ 3. มัธยมศึกษาตอนปลาย
 ☐ 4. อนุปริญญาขึ้นไป
 ☐ 5. อื่น ๆ (ระบุ)

4. อาชีพ
 ☐ 1. ทำนา, ทำสวน, ทำไร่
 ☐ 2. รับจ้าง
 ☐ 3. ค้าขาย
 ☐ 4. อื่น ๆ (ระบุ)

5. รายได้ของครอบครัว

- ☐ 1. ต่ำกว่า 3,000 บาท/เดือน
- ☐ 2. 3,001-4,000 บาท/เดือน
- ☐ 3. 4,001-5,000 บาท/เดือน
- ☐ 4. 5,001-6,000 บาท/เดือน
- ☐ 5. 6,001-7,000 บาท/เดือน
- ☐ 6. 7,001-8,000 บาท/เดือน
- ☐ 7. 8,001-9,000 บาท/เดือน
- ☐ 8. 9,001-10,000 บาท/เดือน
- ☐ 9. มากกว่า 10,000 บาท/เดือน

6. ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งเป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.)

- ☐ 1. ต่ำกว่า 1 ปี
- ☐ 2. 1-5 ปี
- ☐ 3. 6-10 ปี
- ☐ 4. สูงกว่า 10 ปี

7. หมู่บ้านที่ทำงานอยู่ห่างจากตัวอำเภอ

- ☐ 1. ต่ำกว่า 10 กิโลเมตร
- ☐ 2. มากกว่า 10 กิโลเมตร

ตอนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย / ลงในช่องว่างทางด้านขวามือที่ตรงกับความคิด
เห็นของท่าน เลือกตอบเพียงข้อละ 1 คำตอบเท่านั้น

ข้อความถาม	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่ทราบ
การเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย					
1.การเมืองเป็นเรื่องของการใช้อำนาจเพื่อ แจกแจงผลประโยชน์แก่สังคมมากกว่าตนเอง					
2.การปกครองระบอบประชาธิปไตยหมายถึง การปกครองโดยคณะบุคคลกลุ่ม ๆ หนึ่ง					
3.ในระบอบประชาธิปไตยจะต้องยอมรับเหตุผล ของกันและกัน					
4.การปกครองระบอบประชาธิปไตยยึดถือเสียง ข้างมากหรือเสียงข้างน้อยก็ได้ถ้ามีเหตุผล เพียงพอ					
5.สิทธิในการเดินทางานประท้วง เป็นสิทธิ ตามกฎหมาย ตามระบอบประชาธิปไตย					
6.รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครอง ประเทศ					

ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่ทราบ
7. ส.ส.ที่เราเลือกตั้งมีหน้าที่ในการออก กฎหมายและควบคุมการทำงานของรัฐบาล					
8. ศาลสถิตยุติธรรมเป็นผู้ใช้อำนาจตุลาการ โดยวินิจฉัยตัดสินคดีตามกฎหมาย					
9. การเลือกตั้ง ส.ส.คือประชาชนมอบอำนาจ ให้ ส.ส.ไปดำเนินงานในสภา โดย ประชาชนไม่จำเป็นต้องไปติดตามผลงาน					
10. การปกครองในปัจจุบันไม่ต่างจากการ ปกครองในสมัยโบราณอันมีพระมหากษัตริย์ เป็นองค์พระประมุข					
กฎหมายรัฐธรรมนูญเบื้องต้น					
1. รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายกว้าง ๆ ซึ่งรัฐบาล จะปฏิบัติตามหรือไม่ปฏิบัติตามก็ได้					
2. ประชาชนไทยจะได้รับความคุ้มครองจาก รัฐธรรมนูญอย่างเสมอกันทุกคน					

ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่ทราบ
3. การพิมพ์ใบปลิวโจมตีผู้อื่นที่ประพฤติดูไม่ดี ถือว่าเป็นหน้าที่อย่างหนึ่งของพลเมืองดี					
4. หน้าที่ตามรัฐธรรมนูญอย่างหนึ่งของคนไทยคือ ต้องเรียนหนังสืออย่างเอนกภาคบังคับ					
5. สิทธิทางการเมืองของคนไทยที่สำคัญที่สุดคือ สิทธิในการเลือกตั้ง					
6. รัฐบาลประกอบด้วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา					
การเลือกตั้งในระบบประชาธิปไตย					
1. การจัดให้มีการเลือกตั้งในระดับต่าง ๆ ถือ ว่าเป็นประชาธิปไตยแล้ว					
2. การเลือกผู้แทนควรเลือกที่ใจดี ให้การช่วยเหลือ เมื่อทุกข์ยากไม่จำเป็นต้องคนโง่เขลา หลงผิดก็ได้					

ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่ทราบ
3. การเลือกกำนันผู้ใหญ่บ้านไม่ถือเป็นการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตย					
4. ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ส.ส. ควรให้สมัครอิสระได้ ไม่จำเป็นต้องสังกัดพรรคการเมือง					
5. ผู้มีสิทธิเลือกตั้งต้องมีสัญชาติไทยมาแล้วอย่างน้อย 10 ปี					
6. การเลือก ส.ส. ควรเลือกผู้ที่มีฐานะดี ที่มีความพร้อมเพราะเขาจะไม่ไปคอร์รัปชั่น					
7. การซื้อขายเสียงถือว่าเป็นเรื่องปกติในระบอบประชาธิปไตยเป็นสิทธิของบุคคลที่จะทำได้					
8. การรับเงินจากผู้สมัคร ส.ส. ก็เหมือนกับรับเงินจากพ่อแม่ ไม่มีผลเสียอะไรเลย					
9. เมื่อมีการเลือกตั้งทุกครั้งทางราชการจะประชาสัมพันธ์เพื่อชักชวนให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้ง					

ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่ทราบ
10. การลงคะแนนเลือกตั้งควรมีการลงคะแนน แบบเปิดเผยเพียงอย่างเดียวเพราะ โปร่งใสดี					
11. การติดตามสอบถามรายละเอียดของ ผู้สมัครรับเลือกตั้งถือว่าเป็นเรื่องส่วนตัว ไม่ควรกระทำอย่างยิ่ง					
<u>บทบาทอำนาจหน้าที่และความสำคัญของสมาชิก สภาผู้แทนราษฎร</u>					
1. ส.ส. ควรทำหน้าที่นำผลการประชุมสภาผู้แทน ราษฎรมาแจ้งให้กับประชาชนในเขตเลือกตั้ง ของตนได้รับทราบ					
2. ปัญหาของประชาชนควรเสนอผ่านหนังสือพิมพ์ ทันทีมากกว่าผ่าน ส.ส.					
3. ส.ส. ทำหน้าที่ในสภาฯ โดยอยู่ในวาระ คราวละ 4 ปี					

ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่ทราบ
4. เมื่อเลือก ส.ส.แล้ว เรามีสิทธิได้ ส.ส. ออกจากตำแหน่งเมื่อใดก็ได้					
5. บทบาทหลักของ ส.ส.คือการสร้างถนน สะพาน ร่วมงานบุญต่าง ๆ ส่วนการออก กฎหมายในสภาเป็นบทบาทที่รองลงมา					
6. ผู้แทนราษฎรที่เราเลือกควรเป็นคนที่ใจกว้าง แบบนักเลง เพราะสามารถทำงานให้กับ สังคมได้					
7. การตั้งกระทู้ถามคือรัฐมนตรีตั้งคำถามใน การบริหารงานต่อหน้าสภารัฐมนตรี					
8. การที่ชาวบ้านรับเงินของผู้สมัคร ส.ส.แล้ว ไม่ไปลงคะแนนเสียงให้ ถือว่าเป็นบาปอย่าง ร้ายแรง					
9. การติดตามข่าวสารทางทำงานของผู้แทน ราษฎรที่เราเลือกเข้าไปควรกระทำตลอด เวลาที่เป็นผู้แทนของเรา					

ข้อคำถาม	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่ทราบ
ตอนที่ 3 การนำหลักการประชาธิปไตยไปปฏิบัติ ในชีวิตประจำวัน วิถีชีวิตประชาธิปไตยในทางปฏิบัติ 1. การรวมกลุ่มกันพัฒนาหมู่บ้าน คือการนำหลัก การประชาธิปไตยไปใช้					
2. ในการประชุมคณะกรรมการหมู่บ้านควรฟัง ข้อเสนอของกรรมการหมู่บ้านทุกท่านก่อนลง มติตัดสินใจ					
3. ความขัดแย้งในการพัฒนาหมู่บ้านของเราควร ให้อำเภอเป็นผู้ตัดสินปัญหา					
4. ผู้ใหญ่บ้านจะต้องบังคับให้ราษฎรร่วมกันพัฒนา หมู่บ้าน เพื่อความเจริญก้าวหน้าของหมู่บ้าน					
5. การตัดสินใจในเรื่องราวต่าง ๆ จะต้อง กระทำตามความเห็นของคนส่วนใหญ่โดยไม่ สนใจผู้ที่มีความเห็นแตกต่างออกไป					

ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่ทราบ
6. การปฏิบัติตามกฎของหมู่บ้านเป็นการมีส่วนร่วมในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย					
7. การแก้ไขกฎเกณฑ์ของหมู่บ้านจะทำได้เมื่อผู้ใหญ่บ้านบอกให้แก้ไขเท่านั้น					
8. ประชาชนที่ไปจับปลาในสระน้ำที่ห้ามจับปลาถือว่าประชาชนผู้นั้นทำผิดวินัย					
9. พ่อแม่ไม่จำเป็นต้องฟังความเห็นของลูก ลูกมีประสบการณ์น้อยกว่า					
10. การวางแผนพัฒนาหมู่บ้านไม่จำเป็นต้องมี ให้ผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ดำเนินการพัฒนาเพียง ผู้เดียวก็พอ					
11. กรรมการหมู่บ้านไม่ควรยุ่งงานพัฒนาหมู่บ้าน ให้ลูกบ้านเพราะเขาไม่มีความสามารถเท่ากับ เรา					
12. เมื่อมีปัญหาใครผู้ว่าประชุมในหมู่บ้านควร ร่วมมือกันสวดส่งดูแลและแก้ปัญหา					

ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่ทราบ
<u>ตอนที่ 4</u> การนำหลักการประชาธิปไตยไปปฏิบัติ ขององค์กรประชาชน <u>บทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้านและกรรมการสภา</u> <u>ตำบล</u> 1. โครงการพัฒนาตำบลบางโครงการเป็น งบประมาณของรัฐบาล กสศ.ไม่เข้าไปยุ่ง เกี่ยว					
2. กสศ.ต้องช่วยกันตรวจสอบสะพาน ศาลา กลางบ้านๆ เพื่อซ่อมแซมถ้าเกิดการชำรุด					
3. การประสานงานกับหน่วยราชการได้ใช้หน้าที่ ของ กสศ. เพราะข้าราชการหน่วยงานต่าง ๆ ทำอยู่แล้ว					
4. การให้ความเห็นชอบโครงการพัฒนาตำบล ควรเป็นไปตามความเห็นของนายอำเภอ					
5. การจัดทำแผนพัฒนาตำบลเป็นหน้าที่โดยตรง ของกรรมการสภาตำบล					

ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่ทราบ
6. กรรมการสภาตำบลคนใดที่ไม่เห็นด้วยกับมติ ที่ประชุมไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตามมติก็ได้					
7. ข้อดีของแผนพัฒนาตำบลคือสามารถรู้ว่าปัญหา ใดจะต้องแก้ก่อน ปัญหาใดจะแก้หลัง					
8. จะวางแผนพัฒนาได้ต้องมีข้อมูลสาเหตุ ของปัญหาในหมู่บ้านนั้นเสียก่อน					
9. ข้อมูล กชช.2 ค.จปฐ.เป็นข้อมูลที่ใช้สำหรับ แนะนำประวัติและความเป็มาของหมู่บ้าน เท่านั้น					
10. การประเมินผลโดยการพัฒนาหมู่บ้านหลังจาก โครงการเสร็จทำเพื่อต้องการทราบปัญหา อุปสรรคในการทำโครงการ					
11. การจุดเทียนชัยเพื่อถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในวันที่ 5 ของทุกปี ถือเป็นว หนึ่งในการรักษาระบอบประชาธิปไตย					

ข้อคำถาม	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่ทราบ
12. นายแดงไปขโมยไก่ของนายทอง นายแดงไปแจ้งกรรมการหมู่บ้าน ในกรณีนี้คณะกรรมการหมู่บ้านสามารถประนีประนอมความได้โดยไม่ต้องไปแจ้งตำรวจ					
13. การดูแลบำรุงรักษาแหล่งน้ำขนาดเล็กและการจัดสรรน้ำเพื่อใช้ในหมู่บ้านเป็นหน้าที่ของนายอำเภอและกรมชลประทาน					
14. กรรมการหมู่บ้านไม่ควรแบ่งงานกันทำโดยแบ่งหมู่บ้านออกเป็นคุ้ม ๆ เพราะจะทำให้หมู่บ้านเกิดความแตกแยก					
15. ในการชักชวนให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งถือว่ากรรมการหมู่บ้านวางตัวไม่เป็นกลาง					

ตอนที่ 5 ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

1. จากการฝึกอบรมตามโครงการโดยภาพรวมท่านมีความรู้เพิ่มขึ้นในหัวข้ออะไรบ้าง (ตอบเป็นข้อ ๆ)

- 1)
- 2)
- 3)
- 4)
- 5)

2. ท่านสามารถนำหลักการและวิธีการอะไรบ้างไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันของท่าน

- 1)
- 2)
- 3)
- 4)
- 5)

3. ในฐานะที่ท่านเป็นกรรมการหมู่บ้านคนหนึ่ง ท่านจะปรับปรุงการทำงานของท่านในด้านอะไรบ้าง

- 1)
- 2)
- 3)
- 4)
- 5)

บรรณานุกรม

- กรมล ทอกรรรมชาติ, การปกครองและการเมืองไทย, กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช , 2521
- เชาว์ ไพโรจน์โรจน์, ลักษณะและอุดมการณ์ทางการเมือง , กรุง
เทพมหานคร:โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2529
- ชัยอนันต์ สมุทรวณิช, ประชาธิปไตย สังคมนิยม คอมมิวนิสต์ กับการเมือง
ไทย,กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พิมพ์เณศ, 2519
- คณะอาจารย์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ลักษณะบางประ
การของสถาบันสังคมไทย ที่เป็นอุปสรรคต่อการปกครองระบอบประชา
ธิปไตย, กรุงเทพมหานคร : สยามการพิมพ์, 2515
- ผดุง ตระกูลประดิษฐ์, บทบาทอำเภอกับการพัฒนาประชาธิปไตย ,
วารสารเทศบาล ฉบับที่ 150 เดือนกุมภาพันธ์ 2536
- ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์, การวิจัยประเมินผล, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหาร
ศาสตร์, โอเคชั่นส์ไตร์, 2529
- วิสุทธิ โพธิ์นันทน์, ประชาธิปไตยแนวคิดและตัวแบบประเทศประชาธิปไตยใน
อุดมคติ, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2524
- วิภากร ปรามิษฐ์ ณ อรุณยา, การศึกษาเรื่องทัศนคติทางการเมือง:
ความรู้ความเข้าใจและความสนใจ ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน
ราษฎรในกรุงเทพมหานคร, กรุงเทพฯ : วิทยาลัยนพนธ์ปริญญาโท
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520
- วินัย ตียนานนท์, ประเมินผลนโยบายพัฒนาประชาธิปไตย:เปรียบเทียบอุดม
การณ์ของประชาชนในเขต กับนอกเขตโครงการศาลาประชาธิปไตย
ของอำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา, กรุงเทพฯ : วิทยาลัย
นพนธ์โครงการบัณฑิตศึกษาพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหาร
ศาสตร์, 2531

- มาลี ธรรมลิขิต, การเรียนรู้ในการปฏิบัติตนเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว
ของประชาชนในแหล่งเสื่อมโทรม บริเวณใกล้เคียงกับโรงพยาบาล
รามธิบดี, กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์, 2517
- สุขุม มูลเมือง, เทคนิคการประเมินผลโครงการ, กรุงเทพฯ : สำนัก
งานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2530
- สมพร แสงชัย, การประเมินผลโครงการในประเทศไทย, กรุงเทพฯ :
คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2520
- สุพล กาญจนะจิตรา, การติดตามและประเมินผลโครงการ, กรุงเทพฯ :
กรมการพัฒนาชุมชน เอกสารโครงการปี 2527
- สุขุม นวลสกุลและคณะ, การปกครองระบอบประชาธิปไตย, กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2524
- กองส่งเสริมและเผยแพร่ กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, เอก
สารส่งเสริมระบอบประชาธิปไตย, 2529
- กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, การพัฒนาประชาธิปไตยระดับหมู่
บ้าน (คู่มือการฝึกอบรมตามโครงการพัฒนาประชาธิปไตยระดับหมู่บ้าน
ปี 2536)
- กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, คู่มือวิทยาการพัฒนาประชาธิปไตยระ
ดับหมู่บ้าน 2536
- ทบวงมหาวิทยาลัย, แผนปฏิบัติการศูนย์ส่งเสริมการเผยแพร่ประชาธิปไตย, 2517
- ศูนย์อำนวยการเผยแพร่ประชาธิปไตยระดับหมู่บ้าน กรมการปกครองกระทรวง
มหาดไทย, โครงการเผยแพร่ประชาธิปไตยระดับหมู่บ้าน(ผปม.), 2536
- Broom Leonard and Philip Selznick, Sociology a Text
with adaped reading, New York: Hasper & Row
Publishers, 1968
- Dawson, Richard E, Political Socialization and Analytic
Study. (Boston, Little, Brown) 1969

Suchman, E.A. Evaluation Research Principle and
Practice in Public Service and Social Action
Programes New York. (Russell Sage Foundation) 1967

ประวัติผู้ทำวิทยานิพนธ์

ชื่อ-นามสกุล	นายสมพงษ์ ปฏินเวศนิศาล
ภูมิลำเนา	27 หมู่ที่ 4 ตำบลบางม่วง อำเภอบางใหญ่ นนทบุรี 11140
ประวัติการศึกษา	นิติศาสตรบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517 (พ.ม.) พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2537
สถานที่ทำงาน	ที่ว่าการอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม
ตำแหน่ง	ปลัดอำเภอ (เจ้าพนักงานปกครอง 7) โทรศัพท์ (034) 351-086
ที่อยู่อาศัย	27 หมู่ที่ 4 ตำบลบางม่วง อำเภอบางใหญ่ นนทบุรี 11140
โทรศัพท์	595-1870
